

Disquisitiones

de

analogiae Graecae capitibus minus cognitis

scripsit

Fridericus Thiersch.

Pars tertia.

Aus den Abhandlungen der k. bayr. Akademie d. W. I. Cl. VIII. Bd. I. Abth.

München 1856.

V e r l a g d e r k. A k a d e m i e ,

in Commission bei G. Franz.

Argumentum hujus dissertationis.

- I. De prosapia nominum et verborum, quae e radice *ΦΑ* deducuntur.
 - II. De loco Aeschyli, qui huic dissertationis parti occasionem dedit.
 - III. Adnotationes criticae et exegeticae in locos Agamemnonis Aeschyli, priori illi conterminos.
 - IV. De vocibus *πίττω*, *διφυής* et *δίφυιος*, *δίδυμος* et *δίδυμος*.
 - V. De loco Agamemnonis Aeschyli. qui huic dissertationis parti occasionem dedit.
 - VI. De locis lacunosis priori illi conterminis.
-

Disquisitiones
de
analogiae Graecae capitibus minus cognitis
scripsit
Fridericus Thiersch.

I.
De prosapia nominum et verborum, quae e radice ΦA
deducuntur.

A. *Praefectio.*

Disquisitionibus, quae in praegressis hujus dissertationis partibus de vocibus e $\chi\epsilon\acute{\iota}\rho$ et $\nu\acute{\lambda}\pi\tau\omega$ compositis, de particulis disjunctivis et asseverativis et de nominibus $\delta\ \lambda\acute{\iota}\nu\omicron\varsigma$ et $\tau\omicron\ \lambda\acute{\iota}\nu\omicron\nu$ egerunt, addere hac tertia parte placuit alias ac primam quidem de vocibus quae e radice ΦA progerminant.

B. *De nomine $\varphi\acute{\alpha}\omicron\varsigma$ et verbo $\varphi\acute{\omega}$.*

Nomen simplex inde formatum $\tau\omicron\ \varphi\acute{\alpha}\omicron\varsigma$ est et verbum $\varphi\acute{\omega}$, cujus apud Homerum una forma $\varphi\acute{\alpha}\epsilon$ reperitur.

Ac $\varphi\acute{\alpha}\omicron\varsigma$ quidem sensu certo et immutabili dicitur, forma autem duplici $\varphi\acute{\alpha}\omicron\varsigma$ et $\varphi\acute{\omicron}\omega\varsigma$. Formae simplices et apertae $\varphi\acute{\alpha}\omicron\varsigma$ et $\varphi\acute{\alpha}\epsilon$ monstrant radici digamma Aeolicum adhaesisse. Forma nominis aperta $\varphi\acute{\alpha}\omicron\varsigma$ apud Hom. servatur, ubi rhythmus aut metrum duas breves requirit. Il. 9 487.

ἔδν φάος, αὐτὰρ Ἀχαιοὺς, π, 95 ἐπὴν φάος ἐν νήεσσιν Θήης. Il. ρ, 615 καὶ τῷ μὲν φάος ἦλθεν, σ, 11 λείψειν φάος ἠελίοιο, v. 102 Πατρόκλῳ γενόμεν φάος οὐδ' ἐτάροισιν coll. p. 402, v. 95, φ 538 alia multa in quibus epitheta γλυκερόν, λαμπρόν, ὀξύτατον, περικαλλές accedunt.

In his omnibus contractio φῶς alacri metri decursu prohibetur, quae quidem in Hymn. in Mercur. v. 401 ἐς φῶς ἐξήλυνε occurrit, sed expulsa a G. Hermannō, qui optimo jure ἐς φάος reposuit. Porro defenditur forma aperta, ubi jambo opus Il. ρ 647 ἐν δὲ φάει καὶ ὄλεσσον, quia φῶς, si quidem in epicis occurreret, formam dat. φωτί habitura esset de quo infra agendum. Praeter φάος et φάει apud Hom. occurrit φάεα καλὰ de oculis dictum Od. α, 15 falsa tamen opinio, in hoc primam produci. Est enim tribrachys et prima ictus vi locum longae occupat. Post Homerum φαέων adhibuit Agath. Epigr. 69 et φαέεσσι Moschus in Megar. v. 19 τὸν μὲν ἐγὼ τέσχον ἴσον φαέεσσι, uterque eodem quo Homerus sensu. Eandem indolem servant omnes formae ex φάω deductae, ut φαείνω, φαέθων, φαεσίμβροτος alia, de quibus deinceps dicetur. Mirum igitur quod juxta hanc priscam analogiae speciem φόως et φόωςδε apud Homerum frequentantur neque analogiae neque rhythmī lege aliqua defensa. Sed de hoc accuratius videndum est.

Ac primum quidem analogia obstat, qua formae, quae post contractionem vocalem repetunt et contractae longae praeponunt, rhythmō aut dactylico debentur, ut εὐχετόωντο, αἰτιόωνται (Od. α, 32) aut spondeo ut ἡβώωνται. Eadem analogia obtinet in ὄραῶς, βοάα, αἰτιαῶσθαι, ἐδριαῶσθαι, ὀρόων, ὀρόωντε, μνώωντες. Inde sequitur, φόως et φόωςδε, id est formas ejus generis, quae non nisi verbis competunt, in nomina non potuisse immitti nisi simili necessitate procusae, quae hic nulla est. Eas tamen post reliquos grammaticos tam veteres quam novos. Franciscus Spitznerus de versu Graecorum Heroico §. 4 p. 22 admittit, addita sententia harum quae potior sit, solo aurium judicio et

versuum concinnitate dirimi posse. Quod de aurium judicio dicit, nihili est, et si quid esset quidni jucundior sonaret utriusque vocalis *α ο* conjunctio quam ejusdem soni repetitio? Non melioris commatis est altera ejus judicii pars, quae versus concinnitatem atque rhythmum spectat. Sane plerumque *φόως* legitur, ubi rhythmus alteram syllabam longam aut requirit aut requirere visus est. Posterioris generis Il. β, 44 *Ζηνὶ φόως ἐρέουσα*, ψ 226 *εἴσι φόως ἐρέων*, Od. ζ 62 *πολλὰ φόως ἔμεν*. Il. ο, 741 *τῷ ἐν χερσὶ φόως*, οὐ *μειλιχίῃ πολέμοιο*, alterius Il. ζ, 6 *φάλαγχα*, *φόως δ' ἐτάροισιν ἔθηκεν*, θ. 282 *αἶκέν τι φόως Δαναοῖσι γένηται*, coll. Α 2. 796. π. 39, ο, 669 *μάλα δὴ σφι φόως γένητ'*. Od. ε, 2, *ἔν' ἀθανάτοισι φόως φέροι*, ψ 348 et *φόωςδε*. Il. β, 309 *ἦκε φόωςδε* π, 388 *ἐξάγαγε πρὸ φόωςδε*, Od. λ 223 *ἀλλὰ φόωςδε*, μ 103 *ἄνδρα φόωςδε χ, 226 ἐκ δ' ἄγαγε πρὸ φόωςδε*.

Supersunt quidem loci aliquot, qui *φόως* admittunt et *φάος* habent ut Od. τ, 719 *αὐτὰρ ἐγὼ τούτοισι φάος πάντεσσι παρέξω*, ib. τ, 34 *φάος περιχαλλὲς ἐπολεῖ*. Hos Spitznerus dicit, si ad multitudinem contrariorum attenderis, exigui momenti habenda esse eoque ad normam reliquorum redigendos, quam in altero loco Cod. Harlejamus *φόως* suppeditans sequitur. Addi potest eandem ex hoc loco commemorari a Schol. Ven. B ad Il. β, 565. At vero non oblitteranda priscae formae vestigia, sed ipsi formae *φόως* lis ut fecimus intendenda erat, quae vel tum, cum ab analogiae legibus ad solum metrum refugias, prorsus inutilis est. Metrum enim admisso *φάος* in locos, qui alteram longam requirunt sanum est et sine ulla offensione decurrit.

Alterius clasis locis, qui post *φάος* brevem habent, non magis erat timendum. Nam in his si vox aperta ponitur, *Ζηνὶ φάος ἐρέων*, — *εἴσι φάος ἐρέουσα* — *πολλὰ φάος ἔμεν* rhythmus nihil detrimenti capit; qui brevem ictu notatam pro longa, admittit cf. nos in Gramm. maj. §. 147 n. 8, 9. Quod superest, *τῷ ἐν χερσὶ φάος*, οὐ *μει-*

λιχίη id *ἐκ παραλλήλου* habet Od. ε 105 τῇ δὲ δ' ἄμα Νύμφαι
 et reliqua, quae ibi n. 8, b notavimus. Male igitur seduli erant
 grammatici, siquidem procudentes formam contrariam sinceræ et extra
 necessitatem progeneratam rhythmō succurrere studerent, non his me-
 dicis egenti. Quis formam *φῶς* in locos, qui longa indigere vide-
 bantur, immiserit et quis eandem in locos, qui longa prorsus non indi-
 gebant, propagaverit, ut *φῶς* illis tantum vesibus relinqueretur, quorum
 rhythmī alacritas duplicem brevem requirebat et contractam formam *φῶς*
 arcebat, aequè nos latet. Videtur tamen Aristarchus fuisse magnus sanè
 grammaticus et acerrimus formarum Homericarum indagator, sed qui in
 regulis constituendis non raro nimium fuit curiosus; certe Alexandrino-
 rum ævo usus jam receptus fuit, quippe quem Apollonius Rhodius ejus
 scholae sectator jam secutus est, dum II, 441 ἤδη δὲ φῶς νιφόεντος
 ὑπερθεῖν Κανκᾶσου et ὀφθαλμοῖσι φῶς πύροι III, 1223 ex eadem
 regula metro non flagitante sed tantum permittente contracta forma usus
 fuit et testatur Schol. Venet. A ad II. β, 565 dum monet ex *φῶς φῶς*
 contractum esse et ad II. ε, 6, Od. η, τ, 54 provocat. Id Scholium ad
 Didymum videtur spectare cujus excerpta ex Aristarchi διορθώσεις ille
 codex continet. Ab Hesiodo ista contractio aliena est, quippe qui *φῶς*
 non solum eodem in rhythmō, quo *φῶς* Homero reliquerunt, usus est
 E, 154 ἔλιπον φῶς ἡέλιοιο; E, 338 ὅταν φῶς ἱερὸν ἔλθῃ; Θ, 656
 ἀνήγειρον εἰς φῶς αὐτίς, v. 652 ἐς φῶς ἄψ ἀφικέσθῃ sed etiam ubi
 longae syllabae ex usu Homericō suspecto locus esset, Θ, 451 ἴδοντο
 φῶς πολυδέρκεος Ἴου, v. 755. ἐπιχθονίοισι φῶς πολυδέρκες ἔχουσι.
 Hesiodi enim carmina nimiam illam Aristarchorum sedulitatem non aequè
 ac Homericā experta sunt. Eadem usus constantia est ap. Theognidem
 v. 567. ἐρατὸν φῶς ἡέλιοιο, v. 712. ἐς φῶς ἡέλιου, v. 1139. ὄρε
 φῶς ἡέλιοιο, Archiloch. VI. ἀποκρύψας φῶς Ἥλιου λάμποντος, Simo-
 nid. CCCXXI. v. 19. λείπουσιν ἡέλιου φῶς, nec non apud Pindarum,
 qui sedecim locis φῶς vel φᾶει adhibet, nullibi formam contractam.
 Primum apud Tragicos si non φῶς, tamen simplex contractio φῶς emer-

git, qui juxta formas *φῶς* et *φᾶει* tam in melicis quam in diverbiis usu satis crebro *φῶς* adhibent, nulla flectendi facultate, unde factum, ut si Genit. vel Dativo opus sit *τ* in auxilium vocent et *φωτός*, *φωτί* faciant. Ab hoc ut *ὁ φῶς*, *τοῦ φωτός* vir distinguatur, gravi sono id notant, praeuuntibus Alexandrinis, ut Schol. Ven. supra allatus monstrat. Ejus *τωνώσεως* rationem Etym. M. v. *φῶς* explicat sed immixtis multis erroribus, quos notare lubet. *Φῶς δὲ ἀρσενικὸν ὁ ἄνθρωπος· παρὰ τὸ φῶ τὸ λέγω... φῶς δὲ οὐδετέρως τὸ φωτίζον καὶ λάμπον· ὃ καὶ κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ὁ λέγεται φῶς. Γίνεται (add. δὲ) παρὰ τὸ φῶ τὸ φαίνω καὶ λάμπω φῶς, καὶ καθ' ὑπερθεσιν φῶς· καὶ κατὰ συναίρεσιν φῶς. Κλίνεται δὲ διὰ τοῦ ΤΟΣ ἐπεὶ καὶ τὸ φῶς φῶτος κλίνεται· τὰ γὰρ συνηρημένα τῶν ἐντελῶν φυλάσσει τὴν κλίσιν, οἱ δὲ λέγοντες (adde ὅτι) ἀπὸ τοῦ φῶς γέγονε κατὰ κράσιν, οὐκ ἀκριβῶς λέγουσι· τὸ γὰρ φῶς εἰς ΟΥΣ ἔχει τὴν γενικήν.* Ac primum dum *ὁ φῶς*, *τοῦ φωτός* a *φῶ λέγω* deducit, prorsus arbitrario modo agit. Non enim exstat *φῶ* pro *φημί* neque reliquae literae explicationem haberent. Alterum *τὸ φῶς* dum a *φῶ φαίνω* deducit, habebat sane formam cascae antiquitatis *φῶ φαίνω*, quam nominis radicem poneret, sed absurdum est transpositionem vocalium statuere, quae nulla neque est neque esse potest, ut *τὸ φῶς* efficiatur, neque si esse posset, ex nominativo *τὸ φῶς* genitivum *τοῦ φωτός* efficeret. Non improbabile autem est *ὁ φῶς* et *τὸ φῶς* ex eadem radice *ΦΑ* progerminasse. Nam illud *ὁ φῶς* notionem conspicui, ut in *ἰσόθεος φῶς*, *φῶς ἐπειμένος ἀλκὴν*, *καλός*, *μέγας*, *νοήμων* continet, quamvis usu tritum in significationem generalem *ἀνδρός* abierit, ut latinorum *vir*, quod ejusdem ac *vis*, *virtus* originis est. Inde explicari potest, quomodo factum sit, ut cum *τὸ φῶς* sequiore aevo in *τὸ φῶς* contraheretur, hoc ipsum eodem quo priscum illud *ὁ φῶς* ad genitivum et dativum formandum *τ* adscisceret, ita quidem ut *τοῦ φωτός* et *τῷ φωτί* num ad lucem, an ad virum pertineant, e nexu solo discerni possit. Radicale istud *τ* non est, sed ad syllabas finales a radicalibus (*φω-ός* *φω-ί*) disjungendas adhibetur. Factum hoc idem in *χρῶς*,

χρωτός, ιδρώς ιδρωτός, ξρός ξρωτός, ἀνύω ἀνύτω aliis. Ceterum τὸ φῶς in composita transiit ἄφως sine lumine, λειψίφως, πλησίφως al. cf. Lobeck. U. p. 322 et in multis compositis priorem locum occupat φωτοδότης, φωτοφόρος, φωτοφανής, aliis, inde φωτίζω cum compositis, φωτισμα, φωτισμός reliqua.

Jam ut ad verbum e radice ΦA nulla ejus mutatione ortum transeamus, agitata est quaestio a veteribus grammaticis et recentioribus ut ab Henrico Stephano, φάος e φῶ an φῶ ex φάος prodierit, nullo prorsus successu. Sequebantur enim priscam analogiae normam nunc quidem ut spero derelictam, datis pluribus ejusdem radicis vocabulis necessario aliam ex alia deducendam. Nihil autem obstat, quominus utramque vocem, prout usus et ratio postularet, ex ipsa radice prognatam statuamus.

Verbi ipsius sola forma φάω Od. ξ, 502 φάε δὲ χρυσόθρονος ἦώς servata est, unde Aratus, qui instar reliquorum Alexandrinorum priscas formas captare et ultra modum extendere solet, φάουσαι finxit Phaen. 607 χηλαὶ καὶ λεπτὰ φάουσαι.

Ex eadem radice composita ἀμφαδόν, (i. e. ἀναφαδόν), ἀμφάδιος, ἀμφιφαής, ἀρτιφαής, πασιφαής et πασιφάεσσι, πλησιφαής nempe ἡμέρα vel σελήνη de plenilunio, alia descendunt. Dubitatur de ἀμφαής. Praebet hoc Hesych. (Codex Hagenii ἀμφανής) addita explicatione prorsus corrupta πρόσκολος, περισκελής, οἰκοπερίσκεπτος. Postrema emendata habet E. M. ἀμφαής· οἶκος περίσκεπτος. Prior vox corrig. πρόσπολος, qui quidem eodem quo apparitor sensu dicitur et media περικλεής scribe. Praeterea huc referunt veteres grammatici κατηφής et oculos dejectos habens explicant cf. Lobeck. Patholog. c. 1 §. 2 p. 221, qui de syncope dum agit, affert ex Etym. Gud. ἀπὸ τοῦ φάος καταφαής καὶ τροπῇ τοῦ ἄ εἰς ἦ καὶ συγκοπῇ κατηφής ὃ κάτω ἔχων τὰ φάη. Adde Appoll. Lex. H v. κατηφείη ... καὶ ἔσται κατὰ τὸ ἔτυμον κατωπίη

ἀπὸ τοῦ κάτω τοὺς ὠπας ἔχειν τοὺς ἐπὶ τισὶν αἰσχροῖς κατηφείς γι-
νομένους.

Homerus adjectivi formam uno habet loco Od. ω, 432 κατηφές εἰ-
σόμεθ' αἶσι, substantivi Il. γ, 51 π, 498, ρ, 530, pluralem Maximus 83
κατηφείησιν ἔχοντο, sed hunc Schneiderus jure sustulit, scr. κατηφείη
συνέχοντο, verbi Od. π, 342. Adjectivo alter locus patet H. ω, 253 κακά
τέχνα κατηφόνες, quae Aristarchea lectio est sensu nullo cf. Heyne
ad illum locum, in quo Crates κατηφές legebat optimo ut videtur jure.
Eadem quidem praepositionum et adverbiorum origo est et si statuas juxta
κάτω exsistisse κάτω et κάτω, possis credere has terminationes praepositioni
adhacsisse, sed praestat ἡ injectum statuere, ut in ἐπερήφανος. Deni-
que κατηφία afferunt grammatici et ex eo κατηφίαν deducunt, sed hoc
ipsum ex κατήφεια ortum, ut sit κατηφειᾶν eliso ι. Nam κατηφία tam
parum dii potest quam ἀληθία. Sed posterioris syllabae etymologia
non progredit, nisi α̃ i. e. vocalis principalis nescio qua necessitate ex-
trita fuerit, ut ex φαής φής fieret. Potius statuendum cum φάω exsti-
tisse φέω ut κέω juxta κάω habetur, unde κατηφείης et κατηφής eodem
modo fieret quo ex κλέω περικλέης, περικλήης. Haec tamen lubrica et
veterum grammaticorum arti arbitrariae relinquenda, ad quam pertinet hoc
quoque, quod Etym. M. γ. κελαινεφής auctore Herodiano hanc vocem
ex κελαινός et φῶ ortum putat eoque ex κελαινοφαής contractum et im-
mutatum facit.

Adsumto ad formas efficiendas Σ oriuntur (φαε) φαεσίμβροτος, φα-
εσφόρος et φωςφόρος, porro ad significationem lucendi augendam φα-
έθω, ut φλέγω φλεγέθω valde uro. Non tamen nisi forma participii
occurrit Il. λ. 735 ἥελιος φαέθων coll. Od. ε, 479, λ, 16, τ, 441, χ,
388. Eodem nomine Jovis et Veneris stella dicitur; translatum idem ad
alterum Aurorae equum Od. φ, 248 Λάμπον καὶ Φαέθονθ', αἳ τ' ἦω
πῶλοι ἄγουσιν et Nympharum alteram, quae solis baves custodiebant

Od. μ 182 *Φαέθονσά τε Λαμπετήτε*, ab Hesiodo ad Aurorae filium. Theog. 987 *Ἰφθιμον Φαέθοντα*, et apud posteriores ad ipsius Solis filium. Seorsim ab his habendum *φαέθοντα* Soph. Ajax v. 911. *τοῖά μοι πάγκοχα καὶ φαέθοντ' ἀνυστέναξες ὠμόφρων ἐχθροδόπ' Ἀτρεΐδαις*, lectione ut mihi quidem videtur, nequaquam suspecta. Nam oppositum *πάγκοχα* evincit adverbialiter dictum *esso noctu atque interdiu*, *νυκτὸς καὶ ἡμέρας* ut Schol. explicat. — Succeedunt vocabula, quae adsumunt *εν*, *ειν*, *φαινω*, *φαινός*, *φαινός*, *φαίνω*. Statuunt nimirum *φαίνω* ex *φαινω* contractum esse, sed quae contractio haec esset, quae ε ejiceret et α breve relinqueret? Origo harum formarum haud dubie ex radice cum digamma aeolico adsumto ε et ν formativo oriuntur (*φαφεινω*, *φαένω*, *φαέννω*) unde formae contractae *ὁ φᾶνος* Jovis cognomen (*φαιενος*) et *φᾶνός* adjectivum, quod male ad *φαίνω* referunt, *φανώτερος* non *φανιώτερος* et *ὁ φᾶνος λαμπάς*, unde *Φᾶνος* nomen proprium nec non *φανόω* et *φανότης* oriuntur. — *Παιφάσσω* duplici modo radicem *ΦΑ* auget, adsumto σσ in fine ut *τινάσσω*, *ταράσσω* et reduplicatione (*φα φαί*) *παιφάσσω* ut sit in *μαίμαάω*, unde *μαίμωσι*, *μαίμωῶσι*, quae compositionis ratio indicat, summam luminis et splendoris efficaciam exprimi, ut est in *exsplendescere*, *offulgere*, ita ut oculi abstringantur. Male igitur formant grammatici, qui ad etymon *τὰ φαῖν αἶσσω* confugiunt aut explicant *ὄρω*, *ἐνθουσιῶ*. Sincero sensu dictum de Minerva aegide induta Il. β 450 *σὺν τῇ παιφάσσουσα διέσσυτο λαὸν Ἀχαιῶν* et Apoll. Rhod. III, 1265 *φαίης . . . στεροπὴν μέγα παιφάσσουσιν Ἐκ νεφέων*. Inde tamen ad violentos motus tam corporis quam animi transfertur et est *prosilire* Il. ε 803 *πολεμίζειν οὐκ εἵσκεν Οὐδ' ἐκπαιφάσσειν*. — Hesych. *παρὰ μφάσσει τινάσσει, πηδᾶ, παρὰ κινεῖ καὶ τὰ ὅμοια*. Sed scribendum ibi *παρὰ παιφάσσει*. Non enim ut factum est a Rubnkenio per *παρὰ φεύσσειν* defendi potest, quod ab *αἶθω* descendit et in *αἶθίσσειν* augetur.

Longius a radice *ΦΑ* aberrant *φαιδρός*, *φαιδμος*, quibus Δ additur, quia *φαιρος*, *φαι-μος* non recto pede procedunt.

Superest ut de formis moneamus, quae tam ad *φάω*, quam ad *φημί* revocatae sunt a Grammaticis. Ac Passovius quidem in L. Gr. v. *πρόφασις* culpatur Schneiderum, qui id a *φημί* deduxerit, et iis, qui Lexicon ejus exsoriberent, occasionem dederit, hunc errorem temerarie propagandi. At vero tam simplex vocabulum *φάσις*, quam composita, *πρόφασις* non minus quam *παράφασις*, *παραίφασις*, *πάρφασις* et *παρφασία*, *προφασίζεσθαι* ad *φάναι* pertinet, quod formis *παρφάμενος*, *παραφάσθαι* aperto demonstratur.

Non alius generis sunt *πρόφατος*, *ἀπρόφατος* coll. *προφασίζω*, *ἀπροφάσις*, quae vel Apoll. Rhodius, dum I, 645 *Ἀγέροντος Δίνας ἀπροφάτους* dicit, non ad *φημί* videtur retulisse, sed ad *φαίνω*, item II, 267 *ἀστεροπαὶ ὡς Ἀπροφάτως Νεφέων ἐξ ἄλμεναι*. Sed is „non praedictum“ sensu latiore pro *inopinatum* adhibuit. Idem dicendum de *προφήτης*, *προφήτις*, *προφητεύω* al. quae cum *φημί* cohaerere, tam longa vocalis, quam analogia verbi latini *fari profatus* docet. Nam alterius etymi vocabula *α* radicale non produciunt, sed sonum longum retento digamma aeolico habent ut (*φα*σις) *φᾶσις*, *φᾶνω*, *πυφᾶσκω*.

Postremum, quod posuimus, verbum *φαίνω* e *φάφνω* ortum creberrimae vocabulorum copiae originem dedit, quae quia nullam fere analogiae difficultatem habent, hic breviter tantum attingamus. Quam ubertatem adjectivorum ex *φάω* compositorum notavimus, eadem etiam ex *φαίνω* nascitur, ut *ἄφανής*, *διαφανής*, *περιφανής*, *ὑπερφανής* cum substantivis *ἄφανεια*, *διαφάνεια* al. et duplici *ἡ ὑπερήφανής* et *ὑπερήφανος* cum derivatis.

Alia e verbali *φάντος* prodeunt, quod tamen non inagis quam *φᾶς* forma simplici sed tantum composita occurrit ut *ἄφαντος* juxta *ἄφανής*, *περίφαντος*, *ἔχφαντος*, *προφανής* et *πρόφαντος*, *συκοφάντης* et ex senova vocabula gignunt *φαντάζειν*, *φάντασμα*, *φαντασία*, *φανταστός*, *φανταστικός*, *φαντασιώδης*, *φαντασιώδης* in imaginibus

versari, *εὐφρανταστότος* quem jucundae imagines delectant, *φαντασιώδης*. Longius ab etymo recedit *ἀκραφνής* coarctatum ex *ἀκραιοφανής* cf. Lobek l. II. p. 121 *ἄφνω* ex *ἀφανῶς* et *ἐξαφνής* atque *αἰφνίδιος*. De illo dubitatur num ab *ἐξ ἀφανείας* an ab *ἐξαπνής* originem habeat cf. Lobek l. I. 722. Hodierna Graecorum lingua *ἐξαφνα* habet, quam formam cascam et genuinam puto, ex qua nullo alio interposito vocabulo *ἐξ-αἰφνής* prodierit. Praeter vocabula, quae lucis significationem habent, ex *ΦΑ* ea quoque prodiisse monuimus, quibus *fandi* notio continetur, neque id mirum, quum ubique notiones *lucendi* et *fandi* aretissime cohaereant et ipsum *φαίνω* non ad res tantum, quae oculis conspiciuntur, sed ad eas quoque pertineat, quibus aperiendis vox et verba inseruiunt, ut Od. o 499 *ὁ δ' ὄρουθεις θεοῦ ἤρχετο φαίνε δ' αἰοιδήν*. Pertinet huc *προφήτης*, quod supra jam notavimus.

C. De verbo *φημί* et derivatis.

Vdimus in vocabulis, quae ad *φάος* pertinent, syllabam brevem ubique servari, et si longa hic illic emergat, eam retento digamma, ut in *φάνσις*, aut contractis *ᾤε* adduci. Non eadem est ratio vocabulorum, quae ex eadem radice *fandi* notione ducuntur. Hae enim tam brevem quam longam vocalem referunt. Longam monstrant latina *fari*, *effari*, *fatur*, quibus docemur, *φητόν φατόν* extitisse, unde effatum i. e. *ἐκφατον*, item *προφήτης*, *ὑποφήτης*, quibus formae longae verbi *φημί* accedunt. Minor tamen longarum hujus formarum numerus, quam exspectes. Nam juxta *φημί*, *φής*, *φησί* et *ἔφην*, *ἔφησθα* et *ἔφη*, major numerus brevium syllabarum apparet in *φαμέν*, *φατέ* *ἔφαμεν*, *ἔφασαν*, *ἔφαν*, *φάν*, imp. *φαθί*, quod Buttmannus (Gr. gr. maj. p. 565) seu potius *φάθι* quod Lobeckius ad Phrynichum p. 60 probat, *φάναι* (non *φᾶναι*, quod *φῆναι* est et ad *ἔφηναι* pertinet) porro aucto ambitu imperf. *ἔφασκε*, *φάσχε*, *φάσκη*, *φάσχει*, nec non formae mediae quae omnes *φάθω*, *φάσθαι*, *φάμενος*, *ἔφαντο* et pass. II. § 127 *πεφασμένον* brevem vocalem servant. Eadem formae diversitas in derivatis obtinet *φήμη* (fama), *ἄφημος*, *ἀπόφημος*,

ἀφήμων, ἀφημία, βλάσφημος, βλασφημία, βλασφημέω, δύσφημος, εὐφημος, εὐφημία et alia plurima. Pertinet huc ἄμφαμος, ἄμφαμία, alia in glossis, de quibus postea, φῆμις, φημίω, φημιάζω. His e regione sunt breves illae φάσις, ἀπόφασις, juxta ἀπόφησις i. e. ἀποφασιτική γνώμη, ἀφασία, διαφάσις, τριφάσις, πολυφάσις Hesych. ἀλλόφασις. Θόρυβος ταραχώδης et Elym. M. ἀλλοφάσσειν. Θορυβεῖσθαι, ἀλλοχοῦ τὰ φάη περιφέρειν. Item φατέω, quo ducunt (φατεός) φατειός Hes. Θ 304 ἔτιχτεν ἀμήχατον οὔτι φατειὼν Κέρβρον. Non enim nisi ex φατητός deduci hoc potest, quae ex τριτό τ. molliorem speciem induit.

D. De tertio vocabulorum e ΦΑ deductorum genere.

Praeter duplex vocabulorum genus quae ex ΦΑ lucendi et sandi significatione deduximus, tertium apparet, cujus radix eundem prorsus sonum refert, sed significationem oppositam abscondendi, interimendi, occidendi. Si φόνος, ἐπεφον, contuleris quod ex ἐπέφενον contractum est thema simplex φένω fuisse manifestum est, ex quo φόνος eodem modo, quo λόγος ex λέγω prodiit. Contra formae homericæ πέφαται Il. ρ 164 occisus est coll. Il. χ 54, πέφονται occisi Il. ε, 531, ο, 563, πεφάσθαι et Il. ν, 829 πεφῆσθαι occideris coll. Od. υ, 217. nec non Ἀρηΐφατος, Hesych. φατόν, τεθνηκώς δητόν. — φατοὶ τεθνεώτες, ρητοί. — ἀλλοφάτοις (scr. ἀλλόφατος) ὑπ' ἄλλου πεφατισμένος (scr. τινὸς πεφασμένος), — Περσέφασσα cujus sensum altera forma Περσεφώνη explicatur, radicem φα his quoque nominibus subesse monstrant. Quae autem ratio inter radices ΦΑ et ΦΕΝ intercedat, ut ex utraque occidendi notio deduci potuerit, difficile dictu est. Conferendo tamen τὸ φάσανον i. e. σφάσανον, transposito σ, σφαγή et σφάξω, radix ΣΦΑΓ emerges. Ad hanc si formas, quas commemoravimus revoces, radix haec Σ abiecit, ut σμικρός μικρός, nec non γ ut γαῖα, αἶα, ut formis illis gignendis apta fieret et φατός istud e σφακτός extenuatum est.

De forma εὐφήμιος et loco Aeschyli, qui huic dissertationi occasionem dedit.

Absolutis reliquis, quae ad radicem ΦA pertinent, superest ut de forma εὐφήμιος agamus, quam loco Aeschyli corrupto adhiberi posse putaverunt.

Exstat is Agam. 1197 seqq.

ἰοῦ, ἰοῦ, ὦ, ὦ κατὰ

Ἵπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πόνος

Στροβεῖ ταράσσειν φροιμίους ἐφημίους.

Ὅρατε τοὺςδε τοὺς δόμοις ἐφημένους

Νέους, ὄνειρων προσφεοῖς μορφώμασιν,

Παῖδες θανόντες ὥσπερ εἰ πρὸς τῶν φίλων.

Lectio fluxa et corrupta φροιμίους ἐφημένοις Flor., item Ven. teste Imm. Bockero apud God. Herm. sed Ven. $\alpha\iota$ supra $\sigma\upsilon$ posuit teste Morrellio. Item Fa. $\alpha\iota\varsigma$ supra $\sigma\upsilon\varsigma$ posito. Tradita igitur lectio ἐφημένοις et ἐφημένους. Contra φροιμίους ἐφημίους * (cum asterisco) Vict. haud dubie ab Henr. Stephano illatum, servatum a Cantero et a Stanlejo, qui asteriscum omisit et *proemiis conturbans infaustis* vertit.

Multae interpretum disputationes, quas vitium ed. Victor ἐφημίους genuit, dum formam analogam ἐφημίαι in Hesychio se invenisse crederent aut εὐφημίους scriberent, quod Passovius in l. Gr. f. h. v. pro εὐφημος dictum ex hoc Aeschyli loco asserti, aut δυσφημίους, quod et Hartungius in notis ad Agam. defensione nulla egere declarat. Alii εὐφημίους κατ' ἀντίφρασιν pro δυσφημίους dictum putant, eodem Hesychio auctore εὐφημοῦσι, στένουσι, κωλύουσι (legendum κωκύνουσι) κατὰ ἀντίφρασιν. — εὐφήμοις γόοις. δυσφήμοις κατὰ ἀντίφρασιν. Αἰσχύλος Γλαύκῳ Ποτνιεῖ. — In hoc fere orbe Stanleji, Abreschii et reliquorum notamina versantur. Ac is quidem ad Soph. Electr. 630 provocat, ubi

tamen *ἐπ' εὐφημίου* βλαῆς θύσαι est sacrificare, dum *faustae pre-*
cattones fiunt, et genit. temp. cum praep. *ἐπὶ* obtinet. Eodem sensu
 Agam. γν. 1220: *εὐφημοῖσι ὦ τάλαινα, κοίμησον στόμα*, est:
lingua fave, dum siles. Sed, de singulis accuratius agendum. Homericā
 dictio, ex qua recentior pendet, ex hac stirpe habet *φήμη* et *φήμις*,
 unde nom. propr. *φήμιος*, porro *εὐφημήσαι* Il. κ, 171, et nom.
 propr. *Εὐφημιος*, Il. β, 846 atque *εὐφήμως* in Hymnis, de quo dein-
 cept, *Hesiodus* E. κ, II, 353 *εὐφήμοιο τάφου*, et a *φήμις* derivatum
φημίω E. κ, II, 12, 382 *φήμη δ' οὐτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα*
λαοὶ. Πολλοὶ φημίζονται (scrib. *φημίωσι*). His jam glossatorum no-
 tamina addenda, quae ad hanc quaestionem pertinent. Hesychius:
Εὐφάμιος. Ζεὺς. — Εφάμιος. Ζεὺς. — Εὔφημος. ὁ Ζεὺς ἐν Αἰσβῳ,
 qui quidem si in Lesbo i. e. apud Aeolenses erat, saltem *εὐφάμιος* dici
 debebat. Sed idem deus non potest et *εὐφάμιος* et *εὐφάμιος* dictus
 esse. *Εὐφήμιος* enim est qui bene ominata i. e. *εὐφημα* luetur
 aut fundit, *εὐφημος* qui ipse bene ominatus est, *εφάμιος* autem ni-
 hili est. Vix igitur dubium, unam fuisse glossam: *εὐφάμιος. ὁ Ζεὺς*
ἐν Αἰσβῳ ὁ εὐφημα φυλάσσων aut simile quid, nunc discerptam et
 corruptam. Praeterea glossarum apud Hesychium par est, quo Stanclejus
 innititur, nempe *ἐφημίαι. ἄγροὶ καὶ βελτίονα φήμης* et *ἐφήμως.*
εὐφήμως. Ad harum quidem corruptelas egregia Kusteri observatio
 p. 1549 not. 11 aperuit, quamquam lectionis restitutio minus prospere
 ei cecidit. Posterior corrigenda haud dubie *ἀφήμως. εὐφήμως.* Ipse
 Hesych. *ἀφήμως. ἐν κόσμῳ, ἡσυχῇ* p. 641 habet. Nimirum ducta est
 glossa e lectione corrupta Hymni Homericī In Apoll. κ, 171: *ὅμεις δ'*
εὐ μάλ' ἀπασὶν ὑποκρίνασθ' εὐφήμως, loco a Thucydide l. III, c. 108
 laudato, cuius codices optimos corruptela illa *ἀφήμως* cum metri vitio
 occupavit. Alii eam in v. v. *ἀφ' ἡμῶν* depravarunt. Utamque cor-
 ruptelam explicat Hesychius: *Ἀφ' ἡμῶν. ἀποθῆν ἡμῶν. — ἀφήμως,*
ἐν κόσμῳ, ἡσυχῇ, unde corruptelae antiquitas patet. Eadem in gl. *ἐφήμως*
εὐφήμως transiit. Alterius glossae *ἐφημίαι. ἄγροὶ καὶ βελτίονα φήμης*

difficilior medicina est, ad quam inveniendam ulterius progredi debemus. Hesych. ἀφημοῦντας (Junt. ἀφημοῦντας) ἀγροίκους. — ἀφημιλύεσθαι. ἀπερίεσθαι. — ἀφαιμιώτα οἰκέται, ἄγροικοι, πάροικοι. + ἀφημιάστους ἀγροικίας. Idem ἀφημοὶ ἀνώνυμοι, ἀκλεεῖς. — ἀφήμονες ἀρρήτοι, οὐκ ὀνομαζόμενοι. — His addas e Suida: ἀπόφημος δύσφημος, qui in loco veteris scriptoris, quo ad illustrandam vocem ulitur, ἀπόφημόν τε καὶ βλάσφημόν conjuncta invenit. — E glossis Labei huc pertinent: διάφημος celebrer, διαφημιλύω differo, divulgo, διαφημιστής famigerator, nec non ἀφημία, quod in glossa apud Bekk. in Anecd. Gr. Tom. I. p. 468, 30 affertur hac: ἀφασία ἀφωνία, ἀφημία τῶν πέντε αἰσθήσεων κ. τ. λ., suspecta illa, quod τῶν πέντε αἰσθήσεων non habet, quo referantur, nec non propter ἀφημία, quae utpote vox rarissima non potuit tanquam familiaris ad explicandum ἀφασίαν multo notiores terminum, adhiberi. Duae glossae junctae et truncatae videntur, quas ita restituam ἀφασία καὶ ἀφημία ἀφωνία καὶ ἀφεςις τῶν πέντε αἰσθήσεων. — Jam haec omnia aperto probant, veterum vocabulorum indagatores invenisse quidem, quae ad voces justas et legitimas φῆμη, φῆμις, ἄφημος, εἴφημος, φημιλύω, εὐφημέω pertineant, nihil vero quod ad analogiam Hesychianarum vocum ἐφημίαι, ἀφημοῦντες, ἀφημιώται et ἀφημιάστους spectet. Nec tamen tres posteriores rejiciendae. Subesse enim videntur formae φημιώω, ex φῆμις deductum, ut δηριώω a δῆρις, porro φημιάω, quod frequentativum esse potuit v. φημιλύω. Hinc patet, quid in glossis corrigendum sit. Ἀφημοῦντες (scr. ἀφημοῦντας) ἀγροίκους. Contra bene se habet ἀφημιάστους ἀγροικίας (scr. ἀγροίκους, οἰκέτας) ab ἀφημιάω, item ἀφαιμιώται οἰκέται, ἄγροικοι, πάροικοι ab ἀφαιμιώω. Jam apertum est, quo pertineat glossa corrupta ἐφημίαι ἀγροὶ καὶ βελτίονα φήμης. Hand cunctanter scribam ἀφημιάστην ἄγροικον καὶ ἀβέλτερον ἢ εὐφημον (i. e. κακὸν φημον). Nam ΕΦΗΜΙΑΙ seu potius ΑΦΗΜΙΑΙ decurtatum est ex ΑΦΗΜΙΑΣΤΗΝ et ἀγροὶ καὶ ex ἄγροικον corruptum. Spectant autem haec ad servilia Cretensium nomina. Strabo Geogr. XIV §. 37 ed. Coray καὶ τὸ ἀντὶ δούλων τοῖς ἐν ἀκμῇ

χρησθαι νέοις ὡς Κρητες μὲν τοῖς Ἀφαιμιώταις, Λάκωνες δὲ τοῖς Εἰλώσι. Cum his cf. Athen. I. VI p. 264 A: Σωσικράτης δ' ἐν δευτέρῳ Κρητικῶν τὴν μὲν κοινὴν δουλείαν οἱ Κρητες μνοῖαν καλοῦσιν, τὴν δὲ ἰδίαν ἀφαιμιώτας. Scr. ἀφαιμιώτητα. Hesych. μνοῖα ἰκετεία, quod Casaub. recte in οἰκετεία mutavit. Apud eundem μνητοὶ δοῦλοι. — Μνω (scr. μνώ) δουλεία. Ductum hoc ex Hermonis glossis creticis Athen. I. VI p. 267 C: Ἑρμῶν δὲ ἐν Κρητικαῖς γλώσσαις μνωτας εὐγενεῖς (scr. ἐγγενεῖς ex Eustathio), unde concludas vocem fuisse, μνωες quae corruptas μνωτες et μνητοὶ genuerit. Voces hae haud dubie cum μνα, μνήσασθαι cohaerent, et μνωες ὑπήκοοι sunt. Idem eodem libro p. 243 E: καλοῦσι δὲ οἱ Κρητες τοὺς μὲν κατὰ πόλιν οἰκέτας χρυσωνήτους ἀφαιμιώτας δὲ τοὺς κατ' ἀγρόν. — Χρυσωνήτους non potuit referri inter creticas glossas; excidit haec, cujus explicationem continet. Scr. οἰκέτας μνωας οἶον χρυσωνήτους, si quidem vocem falso ad v. μνωας retulerunt. Eadem et eodem modo refert Eustath. ad Il. o. p. 1024 l. 33. Forma autem ἀφαιμιώτας praeferenda alteri ἀφαιμιώτας, quam plures Athenaei MSS. praebent. Servat enim N ante Φ in M mutatum ἀμφ, quippe quod alpha privativo ex ἄνευ adhaesit. Ex eodem fonte ἀμπλακεῖν, ἀμπλαχίαι, ἡμπλακον fluxerunt, et ipsae hujus stirpis voces servato μ in Latinam linguam transierunt: „infamis, infamari, infamia“, α in ι mutato, ut in tango contingo, facio efficio, et injustus, inutilis (ἀνωφελής) aliisque plurimis. Ista igitur Latina si Graece scribas: ἀμφαμῖς, ἀμφαμίαι, ἀμφαμῖσθαι habes, voces, si non creticas, saltem doricas cascae antiquitatis, nec improbabile, cum apud Cretenses μνώα de publica servitute dicta fuerit, unde μνωτες seu potius μνωες, apud eosdem de privato famulato ἀμφαμίαι adhibitum fuisse, unde ἀμφαμιᾶται, ut ex ἀμφαμιόω ἀμφαμιῶται. Posterior fortasse sola vera.

Jam si ad Aeschyleum illud φοιμίσις ἐφημίσις redimus, quod e Vict. editione in sequiores propagatum est et etiam in Wellaueriana locum suum tuetur, patet vocem cum iis, quas explicuimus, velut eum

stirpe sua collatam, nullam ad eas analogiam habere. Defensorem tamen nacta est Klausenium, qui eam ad vocc. *ἐφημοσύνη* et *ἐφήμων* revocat, nullo sensu neque successu. Quo enim modo *mandati* notionem, quae illis vocibus inest, loco nostro applies? quo vero artificio e vocabulis, quae compositam radicem *ΕΦΗΜΟΝ* habent eamque e simplici *HE* (*ἦμι, ἡμαι*) deducunt, formam *ἐφήμιος* derives, quae saltem *ἐφημόνιος* esse deberet? Sin vero ad simplex etymon *HE* redeas, et ex eo *ἦμιος*, *ἐφήμιος* deducas, etiam *γνώμιος*, *στήμιος* et similia monstra tibi effingere poteris. — Conjecturarum larga hic seges. Auratus *ἐκφημίοις*, alii *εὐφημίοις*, quod Spanhemius et Abreschius voluerant, pro *δυσφημίοις* adhiberi. Sed omnis haec illius terminationis suboles juxta legitimam *ἐκφημος*, *εὐφημος*, *δύσφημος* locum suum tueri non potest; occurrit quidem n. pr. *Φήμιος* sensu activo qui famam parit aut spargit, item *Ζεὺς εὐφάμιος*, qui bona auguria mittit, de quo supra, nihil neque amplius neque ultra. Hic autem *φροῖμια δύσφημα* requiruntur, sunt enim ipsa dissona *κακόφωνα*. Ob eandem causam neque Blomfieldius qui *φροίμιοις ἀφημίοις*, neque Butlerus audiendus, qui *φροίμοισι φημίοις* proponit. Jacobus *ἐφθυμνίοις*, quod Klausenius cum *ἐφθυμνοῦν* Choeph. v. 380 contulit praepostere. Cui vero hoc accinet Cassandra? Schützius *φροίμων εὐφημiais*, nixus locis Hesychii corruptis, quibus et ipse effici putat, *εὐφημiais κατ' ἀντίφρασιν* pro *δυσφημiais* adhibitum esse. Haec tamen, ut puto, penitus expulimus. Non moror Bothianum *φροίμοις ἐφ' ἡμέρας* nec G. Hermannii inventum *φροίμοις φαντασμάτων*, quod J. Franzius quamquam cancellis inclusum in textu habet notatque, genuinum quid sit, nunquam fortasse inventum iri inquires; contra Hermanus mutata sententia novum adjectivum excudit, et in adnotationibus monet: „Quid scripserit Aeschylus, certo dici non potest. Posui quod optimum videretur *φροίμοις δύσφροίμοις*.“ Quod si ut supra observatum est, librarii oculus post *φροίμοις* in finem sequentis versus *ἐφημένους* aberravit, hoc eo facilius fieri poterat, si vox omissa huic alteri *ἐφημένους* similis erat. Hinc cum seges illa nominum in *ως* excrescentium admitti non possit,

puto Schützium vero proxime accessisse, dum proponeret *φροϊμίων εὐφημiais* et spreta illa antiphrasi haud cunctanter scribam *φροϊμίων δυσφημiais*. Nam ad formam genuinam quidem, sed cascā *ἀμφαμiais* redire non ausim. Oppositum habet Pind. Pyth. x, 34 sqq. ὦν θαλίαις ἔμπεδον εὐφαιμiais τε μάλιστ' Ἀπόλλων χαίρει. *Εὐφαιμiais* hic ad faustas acclamationes spectant, quibus deum excipiebant. Nostro autem loco oratio Cassandrae ab infaustis vocibus i. e. *δυσφημiais φροϊμίων* incipit, quae continentur v. v. ἰὼ, ἰὼ, ὦ, ὦ κακά. Ita apud Eurip. Il. e, cub. v. 177, 899. Matth. Ἐκ. Ἰὼ μοι, τέκνον. Πολυξ. Τί με δυσφημεῖς; φροϊμιά μοι κακά. Sensus igitur: *Heu, heu, hem, hem mala! Denuo me vaticiniorum labor circumagit, concutiens me prooemiorum infaustis vocibus i. e. terroribus ita concutior, ut in voces male ominatas erumpi cogar.* Ὑπό non significat *sensim, paulatim*; nam diro furore subito conripitur vates et eo agitata haec pronuntiat. Hiuc ὑπὸ i. e. sub pectore, intus, ad *στροβεῖ* referendum, ut in simili vehementia Jo. summo furore correpta, Prom. 880: ὑπὸ μ' αὖ σφάκελος καὶ φρενοπληγεῖς μανίαι θάλλουσ'. — Ὁρθομαντείας πόνος, qui non a simulata, sed vera vaticinatione movetur. Nec sine causa ὀρθομαντεῖαν commemorat, cum *ψευδόμαντις* haberi omni modo declinet.

III.

Notae in Aeschyli versus praecedenti loco contiguos.

His absolutis addamus observationes exegeticas et criticas, quibus reliquae orationis Cassandrae partes locique ei subjecti illustrentur.

vv. 1190—1195.

Ὁρᾶτε τοὺςδε — ὦν πατήρ ἐγεύσατο.

Filios Thyestae animo videt acdibus assidentes *δόμοις ἐφημένους* instar simulacrorum, quae in somniis apparent *δνείρων προσφειδῆς μορφώμασιν* i. e. non clara sed nebulosa specie. Vulgo novo periodi initio adduntur: *παῖδες.. πρέπουσιν* et. Subjecto *παῖδες* accedunt *θανόντες ὥσπερ εἰ πρὸς τῶν φίλων*, in quo jure ambigunt interpretes. Blomfieldius inciso distinguit post *παῖδες*, ut *ὥσπερ εἰ πρὸς τῶν φίλων θανόντες* coeant. Male id factum judicat Godofredus Hermannus. Non enim inquit, *ὥσπερ εἰ* pertinere potest ad *πρὸς τῶν φίλων*, quia in occisis non apparet, a quibus sint occisi, sed refertur ad *παῖδες quasi pueri* videntur. Fregit vim dicti Schützius vertens: *pueri mihi apparent*. Non sibi, sed quisquis illam imaginem umbrarum cernere possit, pueros videri significat⁴. Non illa est versio Schüsii. Ait enim, „quasi *pueri illi* mactati ab amicis implent manus carniū domestico cibo“ putatque juvenum umbras indicari, Thyestae pueris ad speciem similes. Ceterum recte monet G. H. *ὥσπερ εἰ* non posse pertinere ad *πρὸς τῶν φίλων*, sed neque ad *παῖδες* referenda sunt, *quasi pueri videntur*. *Νέους* enim dixerat, quare igitur *παῖδες* addito hoc *quasi* introducerentur? et si erant, ut visum Cassandrae, Thyestae filii, pueri erant, non *quasi* pueri videbantur. Neque simulacrum aliquod puerorum, sed ipsos pueros somniorum specie se videre putat, quod ipsa descriptione manifesto demonstrat. Inde concludas, lectionem esse corruptam. Nempe *ὥσπερ εἰ* vel *ὥσπερ εἶ* indicat, rem aliquam in comparisonem adhiberi, Agam. 1389: *οὐ προτιμῶν ὥσπερ εἰ βοτοῦ μόρον ... ἔθυσεν αὐτοῦ παῖδα*. Choeph. 742: *τὸ μὴ φρονοῦν γὰρ ὥσπερ εἰ βότον τρέφειν ἀνάγκη*. Nostro autem loco cum res, quae facta est, non qualis fieri potuerit, neque quae conspici videatur, sed quae revera conspiciatur, animo Cassandrae obversetur, patet, scribendum esse *ὥσπερ οὖν ut revera factum est*, seu quae eorum sors revera fuit. Addit hoc tanquam aliquid, quod ut G. H. monuit, non ex specie eorum oblata percipi potest, sed quod ipsa scit eis accidisse. Cf. Agam. 1400: *Μεγαλόμητις εἶ, περιφρονα δ' ἔλακας· ὥσπερ οὖν φονολίβεϊ τύχῃ φρὴν ἐπιμαίνεται*, i. e. ut in tali sorte

fieri debet, et addito ἔχει antea v. 1144: τὸ μὴ πόλιν μὲν ὥς περ
 οὖν ἔχει παθεῖν. Versu seq. πλήθειν i. q. πληροῦν implere. Ver-
 tunt manus implentes; sed ratio praesentis non constat, et legi deberet
 πλήσαντες. Re vera enim plenos habere manus visuntur, ut seqq.
 monstrant: σὺν ἐντέροις τε σπλάγχν' ... πρόπουσ' ἔχοντες. Hinc
 credam, πλήθειν h. l. significationem mediam habere, ut πλήθων sit,
 qui plenus, refertus est, et hic quidem addito accusativo χειρας plenī,
 repleti manus, ut pateret, quonam πλήθοντες referretur. Valet haec
 significatio in notissimo illo ἀγορὰ πλήθουσα scil. ἀνθρώπων, quod Pin-
 daro est, Pyth. IV, 85: ἐν ἀγορᾷ πλήθοντος ὄχλου i. e. ἐν ἀγορᾷ
 ὄχλου πληθούσῃ, ita ut notio a foro ad populum transferatur, frequenti
 populo. Eadem significatio productionis formae, sed mediae v. 1343:
 Ταύτην ἐπαινεῖν παντόθεν πληθύνομαι. — Κρέα autem sunt οἰ-
 κείας βορᾶς, quod male vertit Stanlejus (manus implentes) „cibo pro-
 prio carniū“. Non enim caro οἰκεία dicitur, sed βορά devoratio, ea-
 que revera erat domestica. Pater enim erat, qui carnem eorum gustaverat.
 Jam hi πρόπουσιν ἔχοντες σπλάγχνα σὺν ἐντέροις, eaeque
 carnes sunt ἐποίκτιστον γέμος. Hoc non est „ferculum miserabile“
 ut Stanl. vertit, minus etiam fartum, quae Wellaueri est versio in Lex.
 Aeschyl., sed refertur ad verba πλήθοντες χειρας, quod et γεμιζόμε-
 νοι χειρας dici potuisset ut Agam. 432: γεμίζων· (γεμίζοντος) λέ-
 βητος εὐθέτου. Est igitur non stomachi, sed manuum flebile γέμος de
 quo hic sermo. Κρέα seorsim posuit, et ut par erat, ἔντερα atque
 σπλάγχνα inter se juncta eis subjunxit. Κρέα enim vox generalis est,
 σπλάγχνα et ἔντερα ad coenae praeludia pertinent. Ἐντερα (die Ge-
 daerme) sunt intestina inferioris alvi, σπλάγχνα autem viscerum partes
 nobiliores, cor, jecur, pulmones, alia. Haec ad veru applicata intestinis
 circumdare et super carbones assata gustare solebant ad coenae initium,
 ut etiam nunc mos est istius gentis hominibus. Inde Homericum illud
 σπλάγχν' ἐπάσαντο, quod in rem suam transtulit Aeschylus, addens
 ὦν πατήρ ἐγεύσατο. Sed qua differentia a prioribus v. 1067 κλαιόμενα

τάδε βρέφη κ. τ. λ. haec inferuntur? Non enim Aeschyleum est, eandem rem δὲς καὶ τοὺς ἀνατολεῖν. Nimirum in praecedenti loco ipsam rem, pueros ad caedem raptos, mactationem et patris dapes viderat, ut sceleratas Atridarum aedes notaret. Nunc species eorum nocturnas ex orco evocat. Carnes, nempe intestina, viscera quae dapibus inservierant, manibus gerunt vindictam horrendi facinoris ex Atrei stirpe flagitaturi. Constructio tamen non satis certa. Post μορφώμασιν interrogandi signum habent editiones veteres et, ni fallor, codices. Schützius punctum posuit et vertit: *videte* hosce juvenes cet. adversante G. H. qui „aptior, inquit, et fortior est ad animos commovendos interrogatio. Nam si jubet videre, spectatores quoque oculos illuc convertunt, quumque nihil conspiciunt, tum demum solam illam fatidicam imaginem cernere intelligunt. Si autem interrogat, quaestio prodit ipsam videre, quod alii non viderent, quo statim terror animum corripit“. Haec acutius quam verius disputantur. Nam si spectatores *jussi* oculos eo, quo vult vates, convertunt, non video, quare id non faciant interrogati ἐνδεικτικῶς ὁρᾶτε τοὺςδε? Ni fallor, omnes, qui hoc audiverunt, spectatores sive interrogati sive jussi intellexerunt omnes ne uno quidem excepto fatidicae esse visa, quae cernit, non spectacula oculis exposita. Gravior autem et orationi convenientior exhortatio est hoc loco, quam interrogatio, neque in praecedentibus vaticiniis interrogat Cassandra nisi dubia, contra jubet et hortatur si rei certa est. Jam vero χεῖρας κρεῶν πλήθοντες cum sine nexu subjungantur, monet S. H. copulam nullam poni, quia declarentur praegressa. Verum hoc, sed mala est divisio eorum, quae ad πρότασιν et ἐπεξήγησιν pertinent. Priori non potest detrahi versus παῖδες θανόντες κ. τ. λ. is enim ad declarationem de puerorum apparitione i. e. ad πρότασιν absolvendam necessarius est, ἐπεξηγήσεως est commemorare, hi pueri quid faciant et sibi velint fitque hoc inde a verbis χεῖρας κρεῶν κ. τ. λ. Itaque reposito accusativo pro παῖδες θανόντες scribendum ὁρᾶτε... νέους... Παῖδας θανόντας ὥς περ οὖν πρὸς τῶν φίλων. Χεῖρας κρεῶν κ. τ. λ. quo admisso facile sentias, ἐπεξήγησιν liberatam

esse ab impedimento satis gravi. Nam orbem ejus duo praedicata *χειρας κραῶν πλήθοντες* et *σὺν ἐντέροις τε σπλάγχν' ἔχοντες* (nempe *χερσὶν*) explent communi verbo *πρόπουσιν* concinne nexa, ut nihil ad integram et absolutam sententiam desit et quidquid praeterea accrescat, ut factum erat versu *παῖδες θανόντες*, pro exuberantia sit habendum.

v. v. 1196 — 99.

Ἐκ τῶνδε ποινὰς φημι — δούλιον ζυγόν.

Ἐκ τῶνδε vertunt: *propter haec*, Schützius: „*Ex hoc piaculo illa calamitas oritur*. Nempe dirae Thyestae, quibus fratris domum devoraverat, Agamemnonem in illam Iphigeniae immolandae necessitatem adegerant, ob Iphigeniae autem caedem necaverat maritum Clytaemnestra cf. v. 1502 (1480) sqq. Sensus itaque hic est: *Inde igitur fit, ut leo quidam imbellis in lecto (Agamemnonis) volutatus, domi desidens ultionem meditetur venienti* (potius *reverso μολόντι*) *domino meo*. Pulchra mulieris caedem marito parantis descriptio et aptis verborum involucris tecta“. Refert igitur descriptionem *imbellis leonis* ad *Clytaemnestram* nec aliter J. Franzius ceterique interpretes fere omnes et addicere videntur sequentia de falsis malitiosae canis blanditiis addita. Sed contra oeconomiam poëtae est, Thyesteam labem a caede Agamemnonis ita separare, ut illa tantum ad Iphigeniae mactationem tanquam causa ejus referatur, Agamemnonis caedes autem ad filiae mactationem ex illa ortam. Neque ad solum Atrei piaculum Aulidense facinus refert poëta, sed simul ad Dianae iras. E sequentibus autem patet, in caede perpetranda Aegisthum paternas injurias, Clytaemnestram filiae mortem ultos fuisse. Hinc Aegisthus sibi gratulatur *ἰδὼν... τὸν ἄνδρα τόνδε... χερὸς πατρῴας ἐκτίνοντα μηχανὰς* v. 1562 sqq. Itaque istam descriptionem ad Aegisthum referendam puto et jure pronunciat G. H. „Aegisthum dicit“ provocans ad v. 1571 (= 1585), *ἐκ τῶνδε σοὶ πεσόντα τόνδ' ἰδεῖν*

πάρα.) Nimirum Aegisthus vindictam meditans, ut Homerus refert, Clytaemnestram, quamquam reluctantem initio, ad adulterium pellexerat (Od. γ, 272 sqq.). Hunc igitur et recte quidem dicere potuit λέοντ' ἄναλκιν quo opprobrio Homerus quoque eum notat (l. l. v. ἀνάλκιδος Αἰγίσθου) et his congrua quae v. 1616 sqq. chorus opprobria in eum confert. Porro ἐν λέχει στρωφώμενον. Hoc si de uxore thori socia accipias, inutilem dictionis luxum habes, contra de *adullero* in Agamemnonis lecto geniali decubante et in summa familiaritate adulteram ad facinus instigante cum vi concinne dicitur, item οἰκουρός. Nam οἰκουρός et οἰκουρεῖν *aedes custodire* omnino est *domi desiderare otiosum*, quod virginum est Soph. Oed. Col. 343 κατ' οἶκον οἰκουροῦσιν ὥστε παρθένοι, Aegisthum autem Aeschylus tragoediae inclusit. In seqq. Farnesianae scripturae δούλειον ζυγόν est quale equi portant pro τῆς δουλείας τὸ ζυγόν et ita Hom. Od. ω 252, 53: οὐδέ τί τοι δούλειον ἐπιπρέπει εἰσοράασθαι Εἶδος καὶ μέγεθος. Sed ejusdem poëtae est δούλιον ἦμαρ usu continuo et cum hoc quoque loco nonnisi δούλιον ἦμαρ commemoretur, quod Cassandrae acciderit, neque servilis conditionis infamia et deformitas indicentur, in vulgata forma acquiescendum erit, quam Fl. Ven. praebent. Ad parenthesin φέρειν γὰρ G. H. notat: „Quoniam heri et domini appellatione usa est, dolens sortem suam regia virgo illud inserit φέρειν γὰρ χοῆ τὸ δούλιον ζυγόν.“ Praecedentia de Agamemnone, quibus οἶμοι inserit, aperto demonstrant, eam nunc quidem fatum Agamemnonis non suum dolere. Dicit igitur se dominum suum agnoscere et necem ejus lamentari, utpote quae sorti suae se submittere et facere debeat, qualia ancillae bonae frugis conveniant. His peractis ab imbecillo leone ad ferocem bestiam Clytaemnestram transit, simplici nexu orationem cum praecedentibus copulans.

vv. 1200—1203.

Νεῶν τ' ἄπαρχος . . . λέξασα . . . καὶ κτείνασα . . . τεύξεται
κακῇ τύχῃ.

Duo lectionis vitia sustulit accurata Canteri diligentia, prius ἄπαρχος, quod tacite correctum in textu ἔπαρχος exhibet, et alterum καὶ κτείνασα, ad quae notat n. 23 „Malim καὶ κτείνασα“. Hoc ipso vocabulo de uxoris oratione usus erat Agam. v. 890 μακρὰν γὰρ ἐξέτεινας.

„Admirabile est“, inquit Schützius, „quantum indignationis fervorem ista spirent: Navium vero dux ignorat cet.“ mox „νεῶν δ'. Vulgo Νεῶν τ', sed adversativa h. l. requiritur.“ Idem Vossio placuit. Contra G. H. „Id fortasse primo aspectu placeat, sed si accuratius consideres, falsum esse videas. Nam δέ posito γλῶσσα μισητῆς κυνός sic inferretur ac si jam praegressa esset mentio mulieris. In mente habebat Cassandra dicere ποινὰς φημι βούλεύειν λέοντα ἀναλκιν καὶ μισητὴν κύνα. Nunc mutata orationis forma copulam tamen retinere debuit“. Observatio verissima, quamquam non admittendum, istam duplicis personae juncturam jam ab initio Cassandrae obversatam fuisse. Non enim ex Thyestea calamitate, ad quam ἐκ τῶνδε nos revocat, vindictam suam, sed ex morte Iphigeniae pendentem facit. Ceterum mutatio subjecti conspicua, quod initio est γλῶσσα μισητικῆς κυνός, sed post praedicata λέξασα καὶ κτείνασα per φαιδρόνους ad personam transit, cujus de lingua dixerat i. e. Clytaemnestram indicatam genitivo μισητῆς κυνός. Mirum etiam, Thyrwitti commentum λέξασα non displicuisse Wellauero. Non enim de lambendo sanguine, sed de linguae fallaciis sermo. Ipse autem classis praefectus nescit, οἷα τεύξεται (nempe uxor) κακῇ τύχῃ, idque δίκην αἵτης λατράου instar pestis, quae in occulto latet. J. Franzius: „τεύξεται“ inquit, „futurum est a τυγχάνω“, item Wellauerus in Lex. Aeschyl. qui hoc loco utitur, ut doceat, τυγχάνειν etiam cum accusativo (οἷα τεύξεται) jungi. Fit sane hoc etiam Choeph. v. 700: Ἄλλ' ἐσθ' ὁ καιρὸς ἡμερεύοντας ξένους μακρὰς κελεύθου τυγχάνειν τὰ πρόσφορα. Eodem modo κυρεῖν ib. v. 703 κακεῖ κυρούντων δώμασιν τὰ πρόσφορα, et Eumen. 30: τυχεῖν ... ἄριστα. Sed quaeritur, quo sensu id nostro loco dicatur J. Fr.: „nescit, quae oratio

extensa latura sit (was die Rede langgesprochen bringen wird)“. Simili modo Stanlejus: „qualia faciet (factura sit) cum mala fortuna“, Schützius: „qualia . . . cum summo ejus infortunio perpetratura sit“. His omnibus vel inviti ad τεύχω revolvimur; at hoc quidem admitti non debet. Nam constanti usu id dicendum fuisset οἷα λέξασα τεύξει κακῇ τύχῃ ut Eum. v. 638: τὸ σὸν πόλισμα καὶ στρατὸν τεύξω μέγαν. Contra τεύξομαι ubicunque demum occurrat, ad τυγχάνω revocari et potest et debet. Τυγχάνειν autem ut notum, non raro significat *attingere* vel *contingere* aliquid (etwas treffen) et plena oratione habet additum genitivum rei, quam contigimus, ut Pind. Nem. N, 27, 28: cum ἄντα ἔλπομαι μέγα εἰπὼν σκοποῦ ἄντα τυχεῖν, aut accusativum, ut in locis ante allatis et Agam. v. 608: πῶς δῆτ' ἄν εἰπὼν κεδνὰ τὰ ληθῇ τύχοις; nec intelligam εἰπὼν cum Wellauero l. l. Nempe omittitur alter casus, si quidem e nexu intelligi potest. Ita in seqq. 1205 τί νιν καλοῦσα δυσφιλὲς δάκος τύχοιμ' ἄν; Inest his duplex accus. rei et personae et constr.: τί δυσφιλὲς δάκος καλοῦσά νιν τύχοιμ' ἄν; cuius infestae belluae nomine eam compellans *attingam* seu *assequar quod volo* i. e. convenienter dicam. Similia Choeph. 412: Τί δ' ἄν εἰπόντες τύχοιμιν ἄν; nempe nominare ut decet. Soph. Philoct. v. 222, 23: πόλας πάτρας ὑμᾶς ἄν ἢ γένους ποτὲ τύχοιμ' ἄν εἰπὼν, De hac structura Hermannus monet ad Viger. p. 762: „Omissus est genit. in Phoeniss. Eurip. 1006 ὥσθ' ἃ βούλομαι τυχεῖν, ut in Aeschyl. Agam. 1239“ qui est locus noster. Jam cum οἷα necessario ad λέξασα κακτείνασα pertineat et nexus suspensam orationem requirat, integra dictio deberet esse: οὐκ οἶδεν οἷα . . . λέξασα . . . κακτείνασα οἷα vel οἷων τεύζεται. Non enim cum G. H. in Adnott. suppleam αὐτῶν, qui vertit: consequetur ea, sorte, qua non debebat, notatque: „οἷα dum addit, mentem et sententiam blandis verbis absconditam dicit, quam non intellexerit Agamemno“. Hoc verissimum, sed alio referendum κακῇ τύχῃ. Plerumque enim τυχεῖν τινος vel τι in rebus bonis adhibetur, hic autem cum mala sorte Agamemnonis conjunctum est. Integram

structuram i. e. duplicatium *οἶον* habent Soph. Electr. *οἷ' ἔργα δρόσας οἷα λαγχάνει κακά* et cum praepositione Soph. Antig. 933, 42. *λεύσετε... οἷα πρὸς οἷων ἀνδρῶν πάσχω*, Aj. 554. *οἷος ἐξ οἷου τρέφης*, cum adverb. ibid. 906: *οἷος ὦν οἷως ἔχεις*. Patet autem, quo consilio haec in nostro loco juncta sint. Nesciebat Agamemnon, qualia essent, quae dixerat uxor, latebat eum meras esse fallacias, nesciebat idem, quo consilio dicerentur, nempe ad ipsum blanditiis irretiendum et perdendum. Id agebat, id assequebatur, ipse autem *οὐκ οἶδε... οἷα... λέξασα... οἷων τεύξεται κακῇ τύχῃ*.

Vertendum igitur: nescit i. e. non intelligit, qualia sint, quae longa oratione exposuit neque qualia cum mala ipsius sorte assequutura sit.

vv. 1204—14.

Τοιαῦτα τολμᾷ θῆλυς ἄρσενος φονεύς

Ἄγαν γ' ἀληθόμαντιν οἰκτεῖρας ἔρεῖς.

Vers. 1204. 5. 6. Vict. cum seqq. haec in tria cola dirimit: *τοιαῦτα τολμᾷ θῆλυς ἄρσενος φονεύς ἐστίν. τί νυν καλοῦσα τύχοιμι; nec aliter Porsonus atque G. H., quae mihi quidem disiecta membra poëtae videntur, nec in tali membrorum sectione fervorem quaeras, quem Schützius in hac ῥήσει jure miratus est. Sustulit interpunctionem Thyrwittus, ut jungantur *τοιαῦτα τολμᾷ θῆλυς ἄρσενος φονεύς* quo admisso *ἐστίν* structura excidit. Elmslej. observ. in Eurip. Heracl. v. 387 offensus est praesenti *ἐστίν*, sicubi versus initium occupat, ut in Euripideo illo *Ὁ γὰρ στρατηγὸς εὐτυχῆς τὰ πρὸς θεῶν ἔστιν*. Dicit hoc rarissime fieri nisi initio sententiae vel saltem post aliquam pausam vel distinctionem. In Addendis ad observ. p. 137 ed. Oxon. quatuor sola tragicorum loca reperiri monet, quae ad *ἐστίν* hoc loco*

defendendum allegari possint eoque corrigit primum nostrum: „Malim“ inquit, „τοιαῦτα τόλμῃ· Θῆλυς ἄρσενος φονεὺς. Ἔσται. Sed magis Aeschyleum videtur: τοιαῦτα τόλμῃ· Θῆλυς ἄρσενος φονεὺς. εἶεν. τί νιν καλοῦσα κ. τ. λ.“ De usu satis crebro optativi hoc modo interjecti nulla dubitatio. Non tamen congruum fervori dictionis suspensa optativi significatio. Sequuntur distinctionem τοιαῦτα τόλμῃ Blomf. Wellauerus alii, sed ἐστίν retinent, ac hic quidem addens „quamquam haec distinctio non satis placet“. „At illa, inquit G. H. languet prae vulgata“. Vulgatum et ipsum languere id saltem non negavit. Hoc certum, ἐστίν initio versus positum, gravitatem habere et scribi debere ἔστιν i. q. ὑπάρχει ut ἔστιν Θάλασσα. τίς δὲ νιν κατασβέσει v. 932, quae gravitas a nostro loco abest, quin debile aliquid inest in ἄρσενος φονεὺς ἔστιν quod multo gravius jam indicatum erat vv. τοιαῦτα τόλμῃ.

Juxta Farnes. lectionem τοιαῦτα τόλμῃ Fl. et Ven. τοιάδε τόλμῃ habent, quod ni fallor, τοιάδε τόλμῃ fuit, nempe τόλμῃ pro τόλμῃ. Nam in graviore dictione dorica hac forma, alios ut taceam, usus est etiam Prometh. v. 13 Πάντως δ' ἀνάγκη τῶνδε μοι τόλμαν σχεθεῖν cf. Lobeck. ad Phrynich p. 331 et sensus esset: In tali audacia, seu tali audacia cum praedita sit Θῆλυς ἄρσενος φονεὺς ἐστίν, sed haec quidem post vigorem praecedentium debilia fere et superflua, et manet incommodum in ἐστίν. Non melius res procedit, si eum H. L. Ahrensio legas τοιάδε τόλμῃ Θῆλυς ἄρσενος φονεὺς ἐστίν, non improbante, quod mireris G. H. Quaecnam enim τόλμῃ Θῆλυς, accedente ἄρσενος φονεὺς? Num ipsa audacia ita dici potest? Haec cum ita se habeant, scribendum τοιαῦτα τόλμῃ Θῆλυς ἄρσενος φονεὺς· ἔστω· τί νιν καλοῦσα κ. τ. λ. Post indignationem in praecedentibus expressam non nisi indignabunda exclamare potest τοιαῦτα τόλμῃ Θῆλυς ἄ. φ. Tum cohibet se addendo ἔστω ut ad sequentem interrogationem transitus pateat, quae jam sine copula subjungi poterat. De structura ad praecedentia egimus. Cumulat

convicia huic indignationi congrua. Non dubitat, venenosae belluae eam comparandam esse, sed interrogat, cuinam ex his comparari debeat: *τί νιν καλοῦσα κ. τ. λ.* Hinc pluribus nominibus ejus generis appellata ea, *Ἀμφίσβαιναν ἢ Σκύλλον τινα*, addit:

vv. 1208, 9.

Θύουσιν Αἴδου μητέρ', ἄσπονδον τ' ἄράν φίλοις πνέουσιν.

in quibus *Ἄδης* non de morte cum Naekio intelligendum, sed orcus est cui *sobolem parit*, i. e. novos incolas sistit furiosa mater ista, quod sequentibus declaratur, siquidem conjecturam *ἄσπονδον τ' Ἄρην φίλοις πνέουσιν*, recipias.

vv. 1212—14.

Καὶ τῶνδ' ὅμοιον εἴτι μὴ πείθω τί γάρ; ... οἰκτεῖρας ἑρεῖς.

Constructio est: *καὶ ὅμοιον (ἔστι), εἰ μὴ πείθω τι τῶνδε, ac perinde est, si quid horum tibi non persuadeam.*

Plena oratione dixisset *καὶ ὁμοίον ἐστὶν εἴτε τι τῶνδε πείθω εἴτε μὴ*. Cf. infra v. 1376: *σύ δ' αἰνεῖν, εἴτε με ψέγειν θέλεις ὅμοιον*, ubi utrumque disjunctivae sententiae membrum ponitur omissa priore *εἴτε*. — *Τί γάρ;* Wellauerus particulis *quid enim* affirmandi significationem tribuit in interrogatione et ad Heindorfii nott. ad Plat. Sophist. 3: 38 provocat, qui male pro *τί μὴν* poni concludit. *Γάρ* indicat, de ratione praecedentium agi et praemissum *τί* hanc ipsam requiri. Idem in germ. *was denn?* Facit hoc Cassandra chori nomine et si particulis sententiam, quam indicant, substituas, ait: *Quid est, quod dicti mei causam afferam?* Non opus hoc, nam v. 1213 *τὸ μέλλον ἥξει*. *Perinde est, si fidem mihi non praebes. Veniet enim futurum tempus, quod oracula mea confirmabit.* Simplici structura oratio ita procederet: *καὶ ὁμοίον ἐστι*

εἴτι τῶνδε μὴ πείθω. Τὸ μέλλον γὰρ ἥξει. Sed dum rationem dicti interrogando ipsa postulat, hac forma vim orationis augeat.

Punctum post τὸ μέλλον ἥξει pausae majori inservit, quam sollemne illud et τὸ μέλλον ἥξει postulat. Lectionem σὺ μὴν τάχει primus tentavit Auratus scribendo μ' ἐν pro μὴν, leni sane mutatione vel potius nulla, ne locus pronomine careret et sequuti sunt inde a Schützio et Porsono editores quot scio omnes. Non sequar. Nam καὶ μὴν in hac tam gravi asseveratione aptissimum, τάχει autem et τάχος aequae bene dicuntur ac ἐν τάχει. Accedit, quod μέ commodius post οἰκτείρας inseritur ad quod pertinet. Nec audiendus Blomfieldius qui καὶ σὺ γ' ἐν τάχει παρών Ἄγαν μ' ἀληθόμαντιν proponit, minus etiam Bothius J. Fr., G. H. alii, qui γέ simpliciter delent. „Certe, inquit Blomf. eximendum videtur γέ, quod post ἄγαν habent edd. Eadem particula post ἄγαν vel λίαν se infersit Eurip. Androm. 956, Heracl. 205, Hippol. 267, Rhes. 670 (668)“. Sed bellum, quod innocuae voci hac occasione movetur, injustum judico. Quo enim modo factum dicas, ut vocula istis locis et multis praeterea aliis se *inserserit* scilicet, si quidem opus non fuisset, et quid iis locis facias, in quibus metrum eam tuetur? Hoc versu asseveratio a καὶ σὺ μὴν inchoata etiam ad ἄγαν γε extenditur. Nam γέ in his quoque, ut in reliquis, augeat vim vocabulorum, quibus subjungitur, tonique situm in sententiis constituit (nur zu sehr) Cf. nostr. gramm. maj. ed. III. §. 303 init. Fit hoc imprimis, si asseverationis particulae, quales sunt καὶ μὴν praecesserunt, ut nostro loco et v. 1227 καὶ μὴν ἄγαν γ' Ἑλλήν' ἐπίσταμαι φάτω. Exstitit denique H. L. Ahrensius, qui καὶ σὺ μ', ἣν τύχη παρόν legendum conjecit. Sed haec mera est interpolatio, quippe non dubitanter potest dicere Cassandra: *si forte advenerit*, cum certo sciat, eventurum et adfuturum chorum, dum eveniat. Id mox disertis verbis pronunciat v. 1219: Ἄγαμέμνονός σε φημ' ἐπόψεσθαι μόρον, quibus sententiam vv. σὺ παρών ... ἐρεῖς alio tantum modo exprimit. Accedit, quod in re, quam

instare jam dixerat (τὸ μέλλον ἥξει) ista mutatio περιττολογίαν habet et nervum dictionis solvit. Hoc tamen amici improsperum commentum, ut multa alia non melioris notae J. Franzius in textu posuit, provocans ad v. 1222: οὐκ, εἰ παρέσται γ' vel εἴπερ ἔσται γ' scil. quod dixisti, sed talis dubitatio in chorum quidem cadit, animo adhuc suspensum, in Cassandram cadere non potest.

vv. 1215—18.

Τὴν μὲν Θυέστου δαῖτα . . . ἐκ δρόμου πεσὼν τρέχω.

Dapes Thyesteas intellexit et perhorruit (ξυνῆκα καὶ πέφρικα).

Haec et verba καὶ φόβος μ' ἔχει, Schützius in maj. ed. colo interposito liberavit, jure laudatus a G. H. qui comma quoque post ἔχει sustulit. Sed haeret structum in sqq. Κλύοντ', ἀληθῶς οὐδὲν ἐξηκασμένα. — Ἐξειάζεσθαι est similem facere et aequiparare i. e. ita effingere aliquam rem, ut rei verae similis appareat, et adhibetur etiam absque dativo rei, cui altera aequiparatur, Aristopi Eqq. v. 230: καὶ μὴ δέδιθ', οὐ γάρ ἐστιν ἐξηκασμένος (nempe Cleon., persona ejus non est ad similitudinem ipsius facta). ὑπὸ τοῦ δέους γὰρ αὐτὸν οὐδεὶς ἤθελε τῶν σχευοποιῶν εἰκάσαι· πάντως γε μὴν Γνωσθήσεται. Sed vitium in eo quod ἀληθῶς οὐδὲν ἐξηκασμένα sine copula si jungantur ἀληθῶς non habet quo referri possit. Scrib. κλύοντ' ἀληθῶς κ' οὐδὲν ἐξηκασμένα, ubi ad ἀληθῶς intell. εἰρημένα quod ex apposito ἐξηκασμένα facile suppleas. Dum audio (de Thyestae filiis) quae a te ad veritatem relata nec ullo modo fucata dicuntur timor me occupat.

Ad φόβος μ' ἔχει e nexu suppleas, ne et ea vera sint, quae imminetia canis. Haec quae sint, se opinari quidem, sed non clare perspicere ait, metaphorā adhibita de equis, qui terrore correpti cursu excidunt et huc illuc evagantur: τὰ δ' ἄλλ' ἀπούσας ἐκ δρόμου πεσὼν τρέχω i. e. ambiguus erro de sensu eorum. Nunc demum ne

dubium amplius relinquatur, in vaticinium erumpit, quod initio orationis v. 1151 promiscrat apertum et velaminibus aenignatum liberum, propinquam Agamemnonis caedem anunciando v. 1219 Ἀγαμέμνονός σε φήμ' ἐπόψεσθαι μύρον.

v. 1221. Ἀλλ' οὐτι Παιὼν τῷδ' ἐπιστατεῖ λόγῳ.

Sensus: At vero nulla ratione Paeon orationi meae adsat. i. e. licet ego tibi obsecundans taceam, hoc tamen, quod dixi, ita comparatum est, ut medeta nulla ei adhiberi possit. In παραστατεῖν auxilii ferendi notio inclusa est ut v. 1049 (Θεὸν) οὐδὲν προσήκοντ' ἐν γόοις παραστατεῖν.

v. 1222. οὐκ, εἰ παρέσται γ'.

Schützius scr. οὐκ, εἴπερ ἔσται, quod probant Pors. Blom. G. H. Wellauerus id in textu habet et in nota ait, „sed vulgata lectione (an lectio?) necessaria est“. Tentat Wellauerus explicationem vulgatae, dum λόγος ad εἰ παρέσται intelligit et vertit „si id, quod dicis, praesens aderit, i. e. si factum erit“ hocque ait simplici ἔσται non exprimi. Παρέσται si servas, tunc quidem in hoc nexu λόγος e praecedente λόγῳ vix intelligi poterit, neque si possit, λόγος hoc sensu i. e. continens pro contento, dici non magis probabile. Facilior ratio Aurati, qui εἰ τὰδ' ἔσται scribit, sed dictionis indoles subjecto insuper voto ἀλλὰ μὴ γένοιτο πως ad limitationem istam εἴπερ inclinat. Auget vim futuri addita vocula γέ. Siquidem eventum habebit, ac revera interfectus erit Agamemnon, tunc sane οὐτι Παιὼν ἐπιστατεῖ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτό πως quae aptissime sese excipiunt.

v. 1233. Σὺ μὲν κατεύχῃ κ. τ. λ. Non sine ironia respondet Cassandra: Tu quidem in preces effunderis (κατεύχῃ) illis vero curae est occidere, illi vero caedem praeparant. Aegisthum et Clytaemnestram dicit, quos non nominaverat quidem, sed tamen indicaverat v. 1196—99.

Versus 1225 ἡ χάρις αὐτῷ ἂν παρεσκόπεις χρησμῶν ξυῶν laborat structura verbi παρεσκοπεῖν cum genitivo et particularum cumulo. Legit παρεσκόπης supra posito *εἰ* Fl. item supra posito *ης* Ven. ut G. Hermannus videtur, παρεσκόπ' Fa. A Leetio igitur antiquitus tradita παρεσκόπης fuit, quam cum apertò vitiosa esset scribere supra posito *εἰ* emendare voluerunt. Hinc Vict. ἡ χάρις αὐτῷ ἂν παρεσκόπεις; item Canterus cum interrogandi signo, quod quidem cum *conditionali* χάρις αὐτῷ ἂν παρεσκόπεις non congruit non monito lectore suppressit Stanlejus. G. H. defendi posse ἂν statuit. Sed sine omni causa particulam conditionalem adhiberet Cassandrae in re, quam pro certo habebat? Hinc magna seges conjecturarum nata, quarum nulla praestat ei, quam Canterus n. 25 proponit: „Videtur, inquit, scribendum conjunctim ἀράν“. — Ἀράν ad imprecationes referendum, quae a v. 1205 et seqq. in auctorem caedis congeruntur et manifesto uxorem regis designant. Infra v. 1599 chorus Aegistho Δημοριφεῖς λευσίμους ἀράς lapidationes cum execratione conjunctas denunciat, qualem hic vaticiniis suis in Clytaemnestram incluserat.

v. 1226. Τοῦ γὰρ τελοῦντος οὐ ξυνῆκα μηχανήν.

Γὰρ indicat, quatenus verum sit, quod Cassandra culpaverat in praecedenti versu. Cum vero ignorantiam suam de caedis auctore jam in priorè quaestione indicasset, novum aliquid respondere debet idque aperte in v. μηχανήν continetur. Nimirum fatetur, aliquatenus verum esse, quod culpet vates; seilenim non intellexisse (οὐ γὰρ ξυνῆκα), qua machina, quibus artibus is, quem dicat, facinus perpetrare ausurus sit tantum et tam periculosum. De auctore igitur re denuò perpensa non dubitat amplius, lat vero de ratione caedis perpetrandae. Manifestior is sensus esset, si scriberes: τὴν γὰρ τελοῦντος οὐ ξυνῆκα μηχανήν. Sed nihil mutare ausim.

v. 1227. *Καὶ μὲν ἄγαν γ' Ἑλλήν' ἐπίσταμοι φάτιν.*

Dubitatur quo pertineant haec, addito inprimis ἄγαν γ' sed quae respondet chorus: *Καὶ γὰρ τὰ πυθόκραντα* sc. Ἑλλήνα φάτιν ἐπίστανται, aperto id indicant. *Πυθόκραντα* enim sunt, quae Pythone dicta eventum habent (*κραίνονται*) cum respectu ad Pythiam, quae et ipsa graece sciat et tamen intellectu difficilia eloquatur. ἄγαν dictum est ut v. 1214 ἄγαν γ' ἀληθόμαντιν οἰκτείρας ἐρεῖς cum respectu ad audientes. Nimis graece scio (nur zu gut) quae scilicet scientia iis, qui me audiunt, tam ingrata esse debet ob argumentum vaticiniorum meorum.

Ad haec non amplius Cassandra respondet, sed, dum suae ipsius sortis cogitatio et imago mentem subit, novo se furore correptam sentit et, quae sibi immineant, prophetica dictione ornat et persequitur, Clytaemnestrae et Aegisthi mentione sub nominibus leaenae et lupi praemissa.

v. 1229. *Παπαῖ, οἶον τὸ πῦρ ἐπέρχεται δέ μοι.*

Structura, si nulla ut in MSS. interpunctio intercedat, erit: *οἶον δὲ τὸ πῦρ ἐπέρχεται μοι.* Sed ille particulae situs in ultimo pede versus vitiosus praecedente exclamatione. Interrogationis signum post *μοι* posuit Stanlejus, quem sequitur Porsonus. Eo augetur malum, non tollitur. Aperta enim est exclamatio, neque interrogare potest, quae scit et jam elocuta est v. 1188: Ὑπ' αὖ με κ.τ.λ. Nec melius Blomf., de quo G. H. „Permirum est“, inquit, „Blomfieldii interpunctionem: *παπαῖ· οἶον τὸ πῦρ ἐπέρχεται δέ μοι*, Wellauero et Scholefieldio, qui tamen interrogationem sustulerunt probari potuisse“, tum monet, id, quod vult saltem dici debuisse *οἶον τι πῦρ* additque: „At tam elumbem versum certo non scripsit Aeschylus“. Ipse in praef. ad Huub. p. LV scripserat: *Παπαῖ, οἶον μοι πῦρ ἐπέρχεται τόδε, nunc Παπαῖ τόδ' οἶον πῦρ ἐπέρχεται δέ μοι*

et explicandi causa haec praemittit: „Quasi ignem cernere sibi videtur Cassandra eumque adversus se accedentem; intelligit autem perniciem sibi a Clytaemnestra appropinquantem“. Non satis clarum est, num sortem sibi imminentem cum igne a Clytaemnestra accenso comparantem faciat virginem, an incendii flammam indioantem, quas videre et appropinquare sibi credat. Hoc si finxit, imminetibus flammis, nullam disserendi moram reliquit, si comparisonem voluit, haec quidem ad terrorem, quem sequentia spirant, movendum non sufficit et ante voces quas impetuose effundit *Ὅτοτοῖ Ἀύχει Ἄπολλον: οἱ ἐγὼ ἐγὼ* ipsam divino aestu correptam et animam tumultu agitatam exhibent. Si tamen ad ignem a G. H. excogitatum redeas, non sane erat, quare nominato eo subjunctivum *ἐπέρχεται δέ μοι* inferret neque poeta neque prosae scriptore in tali mentis agitatione dignam. „Was ist das für ein Feuer? es kommt aber auf mich zu“. Auratus *ὅσον* pro *οἶον* proposuerat improspere, quia quantitatem ignis male commemoraret, ubi de vi et efficacia divini, quo agitur incendii sermo est. *Ὅσον* tamen suum fecit Stanley: „Malim“ inquit, si divinare licet *ὅσον τὸ πῦρ ἐπέρχεται δέμας*. Illud tamen „*elumbe*“ *δέ μοι* felici emendatione optime removit. Sed in *τὸ πῦρ* articulus aperto vitiosus, quia non dicitur quisnam ille ignis sis, quem articulo designat. Loci puto vigorem suum restituas, si exclamationem seorsim ponas et scribas:

Παπαῖ.

Οἶον τόδ' αὖ με πῦρ ἐπέρχεται δέμας.

Cf. v. 1188 *ὑπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πίνος στροβεῖ.*

Nempe suae ipsius caedis imagine gravius movetur. Hinc v. 1231—33: *Αὐτὴ δέπους — με τὴν τάλαιναν* z. t. λ. Incipit ab hoc infami concubitu indignata, quod Clytaemnestra adultera ipsa in se, advenientem servam et domini arbitrio subjectam, tam dira machinatur.

vv. 1233—36.

ὥς δὲ φάρμακον . . . ἀντιτίσασθαι φόνον.

Stanley: „Omnino“, inquit, „laborat sensus, qui tamen melius constabit, si legimus καὶ μὲ μισθὸν ἐνθήσει κότῳ vel cum Jacobo: καὶ μὲ μισθὸν ἐνθήσει κῆτει“. Post eum longa conjecturarum series, quae usque ad recentissimos editores extenditur: Has vanas esse omnes accuratior loci explicatio evincet.

Φάρμακον Schützius vertit *medicamentum*, Blomf. *toxicum*. E sequentibus autem manifestum, acerba ironia uti Cassandram et sortem, quam Agamemnoni parat uxor, poculo amatorio φίλτρῳ comparare. Huic ut vis magica paretur, diversa miscent φαρμακεύτριαi apud Theocritum, Horatium alios. Tali igitur potioni, quam Agamemnoni parat, amatoriae scilicet, culpa quoque in Cassandrae abductione admissa immiscetur tamquam praemium seu merces, quae ei ob pellicis curam ab uxore debeat. Hic igitur ἐμοῦ μισθός, qui philtro injicitur et si acerbitem ironiae solvas, indicat vates, suam necem addi, ut per vindictam adductae pellicis marito caedes eo acerbior fiat, quod factum esse ipse Rex Ulyssi declarat ap. Hom. Od. 2 v. 421 οἰκτροτάτην ἤκουσα ὅπα Πριάμοιο θυνατρὸς Κασσάνδρης, τὴν κτεῖνε Κλυταιμνήστρη δολόμητις ἀμφ' ἐμοί. Nec minus vitiosum, quod omnes, quantum scio, editores ἐνθήσει vel ἐνθήσειν κότῳ ita junxerunt, ut merces diceretur irae admisceri. Nam quod μισθόν illum constituit, pars irae est nec tanquam diversum aliquid irae admisceri potest. Aperto autem ad ἐνθήσει, cum ὥς δὲ φάρμακον τεύχουσα praecedat, intellig. erit αὐτῷ, et κότῳ adverbii vel adjectivi vice fungitur: *ex ira* vel *irata*. Redeunt igitur haec omnia ad iram cum invidia mixtum, qua Cassandrae aspectus Clytaemnestrae animum incendit. Jam κότῳ positum est, ut v. 1184 ἀνατὸς ἦσθα Δοξίου κότῳ. Sensus totius loci „velut philtum paratura praedical se mei quoque mercedem i. e. praemium pro mea abductione ei admixturam

esse iracundia. Et revera de amoribus Agamemnonis morte pellicis punitis gloriatur Clytaemnestra v. 1415 et imprimis 1421. *Κεῖται φιλήτωρ τοῦδ', ἐμοὶ δ' ἐπήγαγεν εὐνῆς παροψώνημα τῆς ἐμῆς χλιδῆς.* Verbis ἐμῆς ἀγωγῆς κ. τ. λ. inest structura: *φόνον τίσασθαι ἀντὶ ἐμῆς ἀγωγῆς*, et *τίσασθαι* pro *εἰσπράξασθαι*, exigere, sensu raro, sed jam Homericō Od. v, 15: *ἡμῖς δ' αὖτε ἀγειρόμενοι κατὰ δῆμον τισόμεθ'*, *aestimatione facta exigemus* a populo, nempe dona Ulyssi viritim data. Nondum tamen absoluta loci explicatio: Manet enim *ἀσύνδετον*, quod G. H. recepta lectione Farnesiana *ἐνθήσειν* tollere voluit. In ea autem si acquiescas, conglutinantur et confunduntur sententiae duae, quas Cassandra accurate distinguit, nempe Clytaemnestram instar pharmaceutriac philtum marito miscere, sui quoque mercede injecta, cui alteram explicationis causa subnectit, eam dum gladium in maritum acuat (haec enim est *φάρμακον* praeparatio) poenam pro ipsius adductione simul exacturam esse. Haec igitur duo in unius periodi ambitum constringi non debent. Nec tamen laudem Dindorsium, qui *καπεύχεται* servato *ἐνθήσει* proponit, neque J. Franzii *ἢ 'πεύχεται* vel *ἢ 'πέύχεται*, quod nequaquam probabilius est ut putat. Utraque enim junctura debilior pro dictionis vigore neque ambitum periodorum Aeschylearum referunt fracta haec et velut decurtata orationis membra: *αὕτη . . . κτενεῖ με τὴν τάλαιναν, ὥς δὲ φάρμακον τεύχουσα κάμου μισθὸν ἐνθήσει κότῳ.*

Spiritus autem et velut anhelitus orationis requirit, ut *ἐπεύχεται* a praecedentibus non separetur, simulque ad alteram extendatur sententiam. Itaque scribendum erit:

ὥς δὲ φάρμακον
Τεύχουσα κάμου μισθὸν ἐνθήσειν κότῳ

Ἐπεύχεται, θήγανσα δ' ἀνδρὶ φάσγανον

Ἐμῆς ἀγωγῆς ἀντιτίσασθαι φόνον.

v. 1237—41.

Τέ δ' ἤτ' ἐμαντῆς καταγέλωτ' ἔχω . . . πλουτίζετα.

Cassandra tanquam fatidica sacerdotali Pythiae habitu introducta erat. Induerat *χρησθηρίαν ἐσθῆτα* stolam largam et ad pedes demissam *στολήν ὀρθοστάδιον*, dictam *ποδώνυχον*, in glossa Hesychiana *ποδώνυμον* (scr. *ποδώνυχον*) ἡ ἐσθῆς τῆς ἱερείας Πανδρόσου, quam ex statuis Pandrosii novimus, cuius tectum *ἱερόδουλαι* Pandrosi sustinent. Manu gestabat sceptrum et vittas in capite a temporibus utraque parte supra humeros dependentes v. 1238: *μαντεῖα περὶ δέρει στέφῃ*. Eadem *στέφῃ στέμματα* Homero dicta, quae Chryses Apollinis sacerdos gestabat, sed in sceptro alligatas protendens utpote supplex Π. α 14: *στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος χρουσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ*. Eadem est infula, de qua Virg. Aen. II, 430: nec Apollinis *infula texit*, nempe Pirithoum, Apollinis sacerdotem in Trojae excidio. Albi erat coloris ex lino tenuissimo et purissimo texta. Sceptrum autem istud *ἰθυντήριον* dictum fuisse et ex oliva factum docet glossa Hesychiana, commemorata a Spanhemio: *ἰθυντήριον ὃ φέρουσιν οἱ μάντεις σκήπτρον ἀπὸ ἐλαίας* nominatum ex eo, ni fallor, quod ejus auxilio regiones et loca vaticiniis apta describere solebant. Haec igitur ei jam *καταγέλως*, ludibrium sui ipsius videntur, non solum, quod, dum ea gestabat, ludibrio ipsa est sacerdos simul et serva, sed etiam quod in summo instantis caedis periculo nihil ei sunt profutura. Caedis enim imago, cum in praecedentibus ei obversaretur (v. 1233 *πτενεῖ με τὴν τάλαιναν*), ex interna affectuum natura jam subjungit: *Quid vero (τί δῆτα) id fatum cum instet, hoc velut mei ipsius ludibrium καταγέλωτα gesto?* Praeclara autem poetae arte factum, quod augescente animi affectu, virginem dignitatis irrisae insignia projicientem inducit eo-que indignationem ejus cum sui ipsius miseratione miscentem.

v. 1239. σέ μὲν πρὸ μοίρας τῆς ἐμῆς διαφθερῶ.

Offendit σέ, quod ad *σκήπτρα καὶ μαντεῖα στέφῃ* cum referri non possit, *στολήν* intellexit glossator Flor. *ἐσθῆτα* glossa Far. non contradicente G. H. Quomodo autem pro eis, quae nominaverat, omnibus sacer-

dotalem habitum alloqui jam potest, quam in praecedentibus non nominaverat, sed sceptrum et vittas? et sane indecora esset vestium seissio ante virorum oculos a virgine peracta. Diversum est, quod in seqq. 1242 non a Cassandra fit sed ab Appolline machinatum dicitur. Alio modo Schützius vulgatam defendere studet. Fingit Cassandram primum sceptrum frangentem atque abjicientem his verbis *σέ μὲν* et. et deinde etiam coronam de capite sibi deripientem (quae apud Aeschylum nulla est) ita ut subjungi possit *ἴτ' ἐς φθορὸν πεσόντ'*. Persuasit de eo, ut videtur, Wellauero, qui nulla emendatione opus esse declarat, quia sceptrum primum alloquatur, deinde coronas, et ni fallor G. H. quoque, qui vulgatam intactam reliquit. At vero sceptrum et vittas uno versu comprehendit, nec potest per *σέ* ita oratio continuari, ut pronomen ad sceptrum solum pertineat. Quod si autemingas haec actu histrionali demonstrata fuisse, ut primum sceptrum projiciens diceret: *σέ μὲν . . . διαφθερῶ* et tunc demum vittas, ut duali numero pergere possit *ἴτ' ἐς φθορὸν πεσόντ'* rem instituis ab arte veterum dramatica alienam. Nuspiam sibi permiserunt veteres poëtae scenici, ut ex actione histrionali supplementum et explicationem eorum repeterent, quae in verbis ambigua vel suppressa essent. Hinc ad conjecturas perveniendum. Auratus *σφέ μὲν*, item Casaub. quod sequuntur Porsonus atque Schützius. Fere mirabundus dicit G. H. „Invenit (Aurati conjectura), qui eam probarent“. Num dicas, viros praeclaros *σφέ* pro secundae personae pronomine habuisse? Eo sane opus eoque scribendum *σφῶ μὲν* et 1240 *πλουτίζετον* pro *πλουτίζετε* hac forma duali usus jam Homerus Il. o, 146: *Ζεὺς σφῶ εἰς Ἰδην κέλετ' ἐλθέμεν*, quod Apollini et Iridi praecipitur.

Vexatissimus est versus sequens 1240, quo, quod minata fuit, se facturam revera facit exhibitus in codd. et a Vict.: *ἴτ' ἐς φθορὸν πεσόντ' ἀγαθὸν δ' ἀμείψομαι*, ita ut et sensu et anapaesto in quarto pede laboret. In conjecturarum quae huc congesta fuerunt acervo una est Schützii, qua sola loci sensui et metro consulitur: *ἴτ' ἐς φθορὸν*

πесόντ' ἀγαθὰ δ' ἀμείψομαι. Nempe δὲ in sententiis hoc modo subjectis vim explicativam habet et ad particulae causalis naturam propius accedit. Ἀμείβεσθαι ἀγαθὰ est *bona bonis rependere* ut ἄδικον ἀμείβεσθαι Soph. Aj. Locr. fragm. I, 4: τὸ χρῦσεον δὲ τῆς Δίχης δέδορκεν ὄμμα, τὸν δ' ἄδικον ἀμείβεται, nempe injusto vel male agentem malis remunerat. Dicit igitur cum ironia: *bona mihi attulistis, bona vobis retribuam*; quod si ad verum referas, est: *me perdidistis, eoque et ipsa vos perdo*. Hoc demum modo sensum habes dignitati poetae et indignationi Cassandrae congruum, a quo si recedas, necessario in interpolatorum artes delaberis.

Superest versus 1241:

Ἀλλήν τιν' ἄτην ἀντ' ἐμοῦ πλουτίζειτον.

In his πλουτίζειν eadem, qua praecedentia ironiae acerbitate dicitur. Sed „Cassandra se ipsam ἄτην noxam, dicit“. Ita Klausenius, addens „egregie“. Idem occinit Hauptius. Non potest tamen Cassandra semet ipsam ἄτην dicere nec potest esse ἄτη sacerdos infausta vel infausta canens. Aliud est, si v. 729 Helena νυμφόκλαυτος Ἑρινύς dicitur a choro, aut Ismene et Antigone δ' ἄτα a Creonte ap. Soph. Antig. 539. Utrumque enim fit abominandi causa. Virgo autem se ipsam abominari non potest, deo quidem invisā, sed quae nemini nocuerit. Pejus etiam, qui Ἄτην majuscula scribant, quod H. Vossio accidit et aliis, quo fere Ἑρινύν nobis inferunt, non excepto prudentissimo et ingenioso Naeckio.

Schützius hic quoque ista et quae non commemoravimus, conamina inutilia reddidit mutatione simplicissima ἄταις scribendo, quam formam praecedenti ἄλλην (τινά) similem reddidit librarii seu negligentia seu mala sedulitas, nec erat, quare Well. declararet, eam nimis longe a librorum lectione recedere, quam ut probari possit. Ad sensum et dictionem conferas Sapphonis Od. I, 3: μὴ μ' ἄσαισι μηδ' ἀνίσαισι δάμνα πότνα θυμόν.

vv. 1242—45.

Ἴδου δ' Ἀπόλλων ... χρησθηρίαν ἐσθῆτ' ἐπόπτεισας δέ με
... μετὰ φίλων, ὑπ' ἐχθρῶν, οὐ διχορρόπως μάτην.

Lectionum in ἐποπτεύειν diversitas eo explicatur, quod si **ΕΠΟΠΤΕΥΣΑΣ** in antiquo exemplari erat, hoc ἐπώπτεισας et ἐποπτεύσας scribi potuit et augmenti damno ἐπόπτεισας. In praepos. paroxytono μέτα cum MSS. consentiant, dubium non est, quin mutatio accentus in μετὰ Victorio vel H. Stephano debeatur. — Sensus impeditus est. Si ἐπώπτεισας legitur, secunda persona infertur contraria tenori orationis, quae antea ἰδου δ' Ἀπόλλων tertiam habet et mox v. 1248 καὶ νῦν ὁ μάντις per eandem continuatur. His si secunda interponitur, id nullam habet excusationem idoneam, quam frustra quaesiverunt Heathius, Butlerus alii. Contra si ἐποπτεύσας scribis, periodus absque verbo definito decurrit. — Porro μετὰ non habet, quo referatur, et si μετὰ φίλων jungas, incommodum est, quod praepositio versus fine a nomine separatur. Ac id quidem utcunque tolerari posset. Quid vero facias duplici praepositione μετὰ et ὑπό, qua admissa inter amicos et inimicos distinguitur, cum tamen ab utrisque aequali modo irrisa et proculcata fuerit? In tantam enim miseriam delabi non potuisset, si ab inimicis solis iniqua perpessa fuisset. Accedit duorum adverbiorum οὐ διχορρόπως, μάτην improspera copulatio. Διχορρόπως dictum de trutina, quae δίχα ῥέπει, et ad res ambiguas et dubias indicandum transfertur. Esset igitur utrumque „*haud ambigue temerarie*“, quae adverbia si separatim posita intelligas, sese tollunt; nam quod οὐ διχορρόπως est, non est temerarium; si jungas, in unam notionem non coeunt, nisi statuas, διχορρόπως addi alteri μάτην, ut sit non *dubie*, sed *aperto temerarie* factum, quod causam et rationem habet nullam. Neque ad Apollinem referri potest, cuius iram quidem et vindictam Cassandra incusat, non vero temeritatem. Non mirum igitur, quod poëtae succurrere studuerunt conjecturas tentando aut vocabula in diversas structuras detorquendo

nullo, ut mihi quidem videtur, successu. G. Hermannus in scholis et ad Humboldtii versionem *μέτα* in *μέγα* mutabat, idque cum *καταγελωμένην* iungebat, sed *μέγα καταγελαῖσθαι*, si usum graecum habet (nam dici posse non dubium est), huic loco non aptum est, in quo verbum *καταγελαῖσθαι* addito imprimis *ὑπ' ἐχθρῶν*, nude positum efficaciam habet maiorem, quam inutili adverbio oneratum. Accedit, quod eo admissio *φίλων ὑπ' ἐχθρῶν* uno ordine sese excipiunt sine sensu, nisi *ὀξύμωρον* speciem statuas, quo amici inimici appellentur, de quo statim dicendum erit. Hoc vitium ut tollerent, auxilium ab interpunctione quaesiverunt. Victorius, Flor. ni fallor secutus, distinguit *καταγελωμένην μετὰ φίλων, ὑπ' ἐχθρῶν, οὐ διχορρόπως μάτην*. Blomf. qui *μετά* in textu servat, tollit comma post *ἐχθρῶν*, ut coire possint *ὑπ' ἐχθρῶν οὐ διχορρόπως*. Sequitur hanc juncturam Wellauerus, qui Hermannianum *μέγα* recepit, sed comma post *ὑπ'* transtulit, ut *φίλων ὑπο* et *ἐχθρῶν διχορρόπως* jungi possint. Ipse vertit: „*qui vidit me hoc ornatu irrisam inepte ab amicis, qui haud ambigue inimici erant*. Jam vero doceri debuisset, haec inanis circumlocutio in re minime dubia quid sibi vellet. Nam si amici miseram derident, illi sane non amici sunt, nec opus erat, inimicos apertos eos appellare. Eadem junctura voces *καταγελωμένην μέγα μάτην* copulat, adverbiumque inutile adverbio incongruo onerat. — Denique G. H. in Adnott. non *μετά* tantum in *μέγα*, sed *μάτην* quoque in *ματήρ* mutat, usus glossa Hesych. *ματήρ* ἐπίσκοπος, ἐπιζητῶν, ἐρευνητής additque „nescio an ex hoc ipso loco, sicut alibi Aeschyleas glossas habet“. Sensus constituit hunc: Nam quod me hoc quoque in ornatu valde derisam ab amicis inimicis conspexit, non ambigue ejus ornatus vindex est. *Ματήρ* si *ἐπιζητῶν* et *ἐρευνητής* significavit, ejusdem est radicis ac *μαίεσθαι*, quo utitur Aeschyl. Choeph. v. 775 *εὖ μαιομένοις* multum desiderantibus et *μαῖα* Choeph. v. 43 *ἰώ, Γαῖα μοῖα* ac ipsa *ματήρ* et reduplicata syllaba *μαιμᾶν* vehementi cupiditate flagrare, furere. Est igitur vox utraque syllaba longa. Neque significatio loco congrua. Ac G. H. quidem relicta ea, quam glossa Hesych. et etymo-

logia voci tribuunt, vindex vertit prorsus arbitrarie et, hoc si concedas, quomodo vindex ornatus dici poterit deus, qui ejus irrisoribus interest? Num haec quoque ironice dicta statuas? prius recte dicta esse doceri debet quam ironice dici contendas. Suspicio autem subesse errorem et pro vindex index eum scripsisse. Ἐποπτεύειν autem non est simpliciter videre, sed cum studio juvandi aliquem contemplari. Id ipsum vero fieri potest, attente si intucaris eum, ut v. 1560: *Φαίην ἂν ἤδη νῦν βροτῶν τιμαόρους θεοὺς ἄνωθεν γῆς ἐποπτεύειν ἄχῃ* Choeph. 1059 *καὶ σ' ἐποπτεύων πρόφρων θεὸς φυλάσσοι καιρίοισι συμφοραῖς*, sive rem, quae dum spectas tibi grata et jucunda videatur, ut h. l., ubi agitur de virgine, quam invisam ab inimicis derideri non sine gaudio vidit Apollo. Hinc scribendum judico:

Ἴδου δ' Ἀπόλλων αὐτὸς ἐκδύων ἐμέ
 Χρησθηρίαν ἐσθῆτ' ἐποπτεύσας δέ με
 Κἂν τοῖςδε κόσμοις καταγελωμένην μετὰ
 Φίλων ὑπ' ἐχθρῶν οὐ διχοῤῥόπως μετῆν.

Καὶ in *κἂν τοῖςδε κόσμοις*, etiam in hoc ornatu, auget indignitatem Apollineae iracundiae, cum deus, dummodo proculcatae virginis spectaculo frueretur, non curaret simul cum ea ornatum quoque sibi sacratum contemptui haberi. — *Μετὰ φίλων μετῆν* duplicata praepositione, commodius sane legeretur *παρῆν*, sed cum integri versus ambitu separata sit altera ab altera praepositio, utriusque junctura offensionem non habet.

Structura: *ἐποπτεύσας δέ με καταγελωμένην ὑπ' ἐχθρῶν οὐ διχοῤῥόπως μετὰ φίλων μετῆν*. Sensus: *Ecce vero Apollo ipse mihi sacerdotatem ornatum exuit, qui idem cum gaudio me spectans, dum ab inimicis deridebar, non dubie cum amicis adfuit seu interfuit huic spectaculo. Et si nexum internum spectas, dicit: Non mirum, si nunc*

praesens est et ipse mihi ad caedem iturae ornatum hunc exiit, quippe qui et olim, cum ab inimicis irriderer, haud dubie interfuerit, ut simul cum amicis eo spectaculo frueretur. Amicos intelligit cognatos et agnatos, hosque ait interfuisse, non ut arcerent injurias sed quod pro spectaculo eas haberent et inter hos Apollinem haud dubie praesentem fuisse, ut eo spectaculo frueretur.

Patet autem, ita a poeta institutum fuisse scenicum sacerdotis apparatus, ut dum sceptrum projiceret et taenias de capite deriperet, palla sacerdotalis illa exterior et largior sponte ad virgines pedes deflueret, quod fibula super utrumque humerum soluta fieri poterat. Hoc ipsum vero vim poëticam actionis mirifice auget, quod ipse deus praesens introducit, qui virgini vestem detrahat eamque hoc modo velut hostiam sacrificio praeparet. His ita expositis patet, seqq. arctius cohaere, quippe quibus describit, quas injurias ab inimicis amicis tacentibus, quin et spectantibus perpessa fuerit.

vv. 1246—47.

Καλουμένη δὲ φοιτὰς ὥς ἀγύρτρια,

Πτωχὸς τάλαινα λιμοθνήσκει ἡνεσχύμην.

Haec est Victorii interpunctio alterius versus, tria epitheta sine inciso continuans. Haeret structura, si quod usus suadet, *ἡνεσχύμην καλουμένη* jungas, „*nominata perferebam*“, perferebam me nominari; non quod de structura dubitari possit, ad quam Blomfieldius contulit Soph. Philoet. 44. *Αἴας ὁ μείζων τοῦθ' ὀρίων ἡνείχετο*, Electr. 1017 *ἀνέξομαι κλύουσα*, sed propter cumulum et relationem quinque praedicatorum. Cum enim comparatio per *ὥς* inferatur, quacras, quaenam directe ad Cassandrae pertineant *καλουμένη δὲ φοιτὰς*, *ὥς ἀγύρτρια*, an *καλουμένη δέ, φοιτὰς ὥς, ἀγύρτρια*, an denique *φοιτὰς ὥς ἀγύρτρια*. Horum quidquid admittas, reliqua praedicata *πτωχὸς, τάλαινα, λιμοθνήσκει* ad

Cassandram redeunt tanquam pars convitiis ab inimicis in eam collatorum contra orationis consilium et tenorem. Nam λιμοθνής poterat quidem nominari regia virgo, utpote πτωχός, τάλαινα, sed non in opprobrium ab inimicis. Nemini enim in turpitudinem vertitur, si fame perit, sed illis potius, imprimis vero amicis, qui eum sic perire sinunt. Wellauerus structuram ita ordinat καλουμένη δὲ φοιτᾶς, ἡνεσχόμην πτωχός, τάλαινα, λιμοθνής οὔσα, improspere successu. Ita enim καλουμένη ἡνεσχόμην, quae natura structurae cohaerent, dirimuntur neque ex ea causa, quod φοιτᾶς dicebatur, mendicae vitae et fami fuit exposita, quod ex hac junctura sententiarum sequeretur.

Aliam dubitationem movit Elberlingius, dum interpretes miratur, qui sibi persuaserint, regiae virgini stante adhuc patria periculum fuisse, ne fame moreretur. Id ne fiat, comparationi quatuor reliqua praedicata includit ut omnia jam non ad Cassandram, sed ad circumforaneae descriptionem pertineant. Obloquitur G. H. cui τάλαινα de circulatrice dictum „misere langet“. De ipsa autem Cassandra si accipiatur, monet alieno loco positum esse et verba hoc ordine debuisse poni ὡς πτωχός λιμοθνής ἀγύρτρια. Gravioris momenti est, quod addit, sic Cassandram de se parum, de circulatrice autem supervacanea praedicare. Nec tamen e circulo vitioso progreditur. Nam ut τάλαινα ad Cassandram pertinere possit, ita distinguit φοιτᾶς ὡς ἀγύρτρια πτωχός, τάλαινα et interpungit ita ut enumerentur convicia in Cassandram congesta, qualia jaci in circulatrices soleant. *Sustinui misera, quasi circulatrix, vocari insana, mendica fame peritura.* Hoc modo revolvimur ad convicia illa, quae modo ut absona, rejecimus, si cum respectu ad Cassandram comparationi ingeruntur. Accedit, quod sic ne vitatur quidem incommodum, quod Elberlingius monstrare voluit. Ceterum non est, quare talem statum ejus, quem verba, utcumque veritas, testantur non admittamus. Molestam, quin formidolosam civibus fuisse virginem, cui dira omnia praedicenti nemo fidem haberet, non debet mitum videri. Quid contra eam instituerint

populares, de eo quidem diversa fama vulgabatur post Homerum, qui de ea nihil nisi honorifica refert. Sed posteriorum famam Lycophon testatur, dum monstrat Cassandram a Priamo turri inclusam, in qua ἄσπετον χέασα παμμιγῇ βοῇν Δαφνηφάγων φοίβαζεν ἐκ λαϊμῶν ὅπα v. 5 coll. Tzetz. in Praef. ad Schol. in Lycoph. p. 268 ed. Müller. Quod si igitur pater ipse eam ut furiosam carcere coerouisse apposito custode perhibebatur, quidni diversa fama tanquam talis instigante deo suis spectaculo fuisse et ad circumforaneam vitam coacta narrari poterat, quod factum esse ipsa apud Aeschylum queritur? Nimium sane curiosi vel operosi sunt, qui hujusmodi fabularum libertatem certis finibus includere nituntur. Jam vero cum καλουμένη ἡνεσχόμην nullo modo cum praedicatis salva sensus concinnitate conjungi possint, non dubium, quin recte judicaverint, qui de mutanda lectione cogitaverunt. Proponere καχουμένη Tyrwittus, Musgravius et G. H. in scholis, qui in Adnott. addit: „Nec profecto male id scriberetur“, sed multo fortior loci ἐνέργεια requiritur. — Spanhem. et Blomf. φοιβάς servato καλουμένη, quo difficultas non removetur. Quid tenor et nexus orationis requirat, perspexit Heathius, dum κάλωμένη proponeret, modo ἀλωμένη δὲ scribas ne poetae insolita particurum καὶ ... δὲ junctura inferatur. Φοιτάς si sensum genuinum spectas cum insectatione dici non potest. Hujusmodi enim nomina, qualia sunt φοιτάς, δρομάς, θυάς, λυσσάς, φοιβάς, μαινάς, ab Hauptio allata, nihil probrosi continent, sed actionem, quae verbis, a quibus derivata sunt, indicatur, referunt cum quadam intensione et efficacia sensus conjunctam. Ita si qua Βακχὰς, Μαινάς dicitur id nihil acerbitatis et indignitatis continet, sed naturam harum bacchici furoris plenam indicat. Idem valet si ἀγύρτρια, quaecunque sit, φοιτάς dicitur. Ἀγύρτης est, qui egenus mendicando stipem sibi colligit, isque si φοιτάς huc illuc commeat, fit hoc ut verbo justo vitae ejus ratio indicetur. Aliud esset, si ipsa Cass. φοιτάς ἀγύρτρια audisset. Nam tum contumelia esset in voce ἀγύρτρια. Accedit, quod non sua sponte discurrebat, ut vagae solent mendicae, aut a deo coacta, sed ad vagandum

cogebatur demum cum amicis molesta et invisa acdibus eorum arceretur. Notandum praeterea, jam in praecedentibus de ludibrio Cassandrae actum fuisse. Debat ut recte progredieretur oratio, ad ea jam pervenire, quae ex illo contemptu sequebantur. Itaque structura erit: ἀλωμένη δὲ φοιτᾷς, ὡς ἀγύρτρια, πτωχὸς, τάλαινα, λιμοθνήσκει ἡνεσχόμεν. Patet in his omnia apposite dici et interiori orationis nexui praeclare congruere. Neque amplius cum Wellauero ad λιμοθνήσκει οὐσα intelligemus; uno enim ordine cohaerent ἀλωμένη, . . . πτωχὸς . . . ἡνεσχόμεν. Circumvagata instar mendicae summam misera paupertatem atque famem perpessa sum.

vv. 1248—51.

Καὶ νῦν ὁ μάντις — φοινίῳ προσφάγματι.

Μάντιν ἐκπράξας ἐμέ. Schütz.: vatem me *ulciscens*. Ac notum sane πρᾶσσεσθαι τινά τι esse *exigere aliquid* ab aliquo u. c. mercedem, poenam, ultionem ut Pind. Olymp. 1, 28 sqq. πέφνε δ' Εὐρυτον, ὡς Αὐγέαν λάτριον ἄχονθ' ἐκὼν μισθὸν ὑπέρβιον πρᾶσσοιτο i. e. ὡς Αὐγέαν ὑπέρβιον μισθὸν λάτριον πρᾶσσοιτο, item εἰσπράσσεσθαι et, ni fallor, etiam ἐκπράσσεσθαι τί τινα, nequaquam vero εἰσπράσσειν τί τινα, nedum ἐκπρᾶξαι. Id est *efficere* ut Pers. v. 709: Καὶ τόδ' ἐξέπραξεν, ὥστε Βόσβορον κλεῖσαι μέγαν, et metaphorice dictum pro *conficere, interimere* Soph. Oed. Col. 165 οὐ γάρ τις αὐτὸν . . . κεραυνὸς ἐξέπραξεν. Hinc vertendum: *posteaquam vates vatem me confecit i. e. miserrimam fecit et quasi exinanivit.* — Ad ἄντ' ἐπιξήνον, quod Cantero debetur pro ἀντεπίξηνον quaeri potest, quo pertineat h. l. arae paternae commemoratio, pro qua truncus laniationis ipsi reservatus sit. Nempe aedes Pelopidarum aedibus Priamidarum opponit. In illis nata et educata erat velut ad aram paternam, quae et tutelae et caritatis notionem includit. Huc vero delata nihil tale, sed caedem crudelem ἐπίξηνον ἀντὶ βωμοῦ πατρῷου invenit. Porro Auratus pro κοπέσης scripsit κοπεῖσαν, Abresch. κοπέση, quod Porsono

probatum, sed habet aliquid inconditi genitivus, cum *ἐμέ* praecedat. Wellauerus monet *κοπέσης* esse genitivum absolutum omisso *ἐμοῦ*, ut v. 1137: *δυσάλγεϊ τύχῃ μενυρὰ θροομένῃς* sc. σου. Sed quaeritur genitivus absolutus seu potius temporalis num hic locum habere possit, ubi arctius cum *μένει* junctus est: *manet me truncus ille, quo tempore mactabor*. Nimirum *jam nunc* eam manet vel *exspectat*, nec demum si mactatur. Nec *Θερμῶ* . . *φοινίῳ προσφάγματι* offensione carent. Integram formam *προσφάγματα* requirunt Casaubonus atque Schützius jure. Est autem *πρόσφαγμα* mactatio Agamemnonis *σφάγματι* additum ut factum fuisse narrat Clytaem. v. 1421. Jam de sensu; ambiguum ait G. H. *προσφάγματι*, utrum *mihi victimae an percussae iracunda crudeli mactatione significet* addens: „Hoc posterius malo. Eurip. Troad. v. 624 *αἰαῖ, τέκνον σῶν ἀνοσίων προσφαιμάτων*“. Neque *Θερμῶ* iracunda esse potest in loco, qui mactationis momentum *ἐπιξήνον* et *κοπεῖσαν* exhibent et „*percussa calida cruenta mactatione*“ nimia dictionis ubertate laboraret. Hinc Schützius *Θερμόν* proposuit. Propius ad rem et efficacius erit, si legis:

Θερμῶ κοπέσης φοινίον προσφάγματι
cruentum calida percussae mactatione.

vv. 1252—56.

*Οὐ μὲν ἄτιμοι γ' ἐκ θεῶν τεθνήξομεν
κατείσεν ἄτας τάςδε θριγκώσων φίλοις.*

Ἐκ θεῶν dicit, quia ad vindictam illam exigendam Orestes a diis excitatus fuit, non Apolline solo, sed Jove etiam, cujus in hac quoque causa interpretem se fuisse declarat ipse Apollo Eum. 586 seqq.: *Οὐ πώποτ' εἶπον κ. τ. λ.* — *Ἄτας τάςδε θριγκώσων φίλοις.* — *Θριγκός* *murosum culmen* vel *γεῖσον*, pinnacula seu pinnae, unde *θριγκοῦν* h. l. ad calamitates translatum indicat: *maximum et ultimum facinus prioribus addet*, maximum, quia matricida, ultimum, quia cum

Orestis facinore longa illa caedium series, quas Clytaemnestra v. 1557 ἀλληλοφόνους μανίας nominat, terminabatur in Pelopidarum prosapia. Hinc additur φίλοις cum respectu ad universam gentem. Nulla igitur causa, quare cum Heathio Θριγκώσων φίλοι legamus.

v. 1258.

Ἄξειν νιν ὑπτίασμα κειμένου πατρός.

Vulgo sese excipiunt versus κάτεισιν ἄτας τάςδε Θριγκώσων φίλοις Ἄξειν νιν ὑπτίασμα κειμένου πατρός, contra ὁμώμοται γὰρ ὄρκος ἐκ Θεῶν μέγας post 1263 Ἰοῦσα πράξω, τλήσομαι τὸ κατθανεῖν removetur. Cum vero ἄξειν, quae Florentina est lectio a Victorio recepta structuram rumpat, inde orta sunt diversa interpretum conamina. Sed his intercessit Schützii et G. Hermanni sagacitas, qui perspexere, versum ὁμώμοται γὰρ ὄρκος ἐκ Θεῶν μέγας ei, quem in Codd. excipit Ἰοῦσα πράξω τλήσομαι τὸ κατθανεῖν non recte tanquam causalem subjungitur. Itaque Schützius eum post v. 1258 ἄξει νιν κ. τ. λ. collocavit, G. Hermannus autem in not. ad Hecub. et in dissert. de versibus spuriiis ap. Aeschylum p. VII (Opusc. II, p. 80) eidem praefixit:

Ὅμώμοται γὰρ ὄρκος ἐκ Θεῶν μέγας·
ἄξειν νιν ὑπτίασμα κειμένου πατρός.

G. Hermannus, ut ipse ait, obsequuti sunt novissimi editores ut in re apertissima. Apertissima est mala versuum dispositio, non item correctio ab eo et a Schützio adhibita. Schütziana eo laborat, quod ἄξειν prioribus sine copula subjungitur, utraque communi vitio hoc, quod quatuor versus praecedentes 1253—56 ἥξει γὰρ ἡμῶν . . . Μητροκτόνον φύτευμα . . . φυγὰς δ' ἀλήτης . . . Κάτεισιν κ. τ. λ. non interrupti continuantur contra apertum poetae consilium. Is enim posteaquam in duobus prioribus ἥξει γὰρ . . . ποινάτωρ πατρός rem eventuram indicasset, ejus rei rationem et eventum φυγὰς δ' ἀλήτης . . . Θριγκώσων

πατρὶ indicare debuit. At vero hic ordo in re ipsa positus pervertitur eo, quod juris jurandi commemoratio i. e. res principalis ad finem velut ἐπεξηγήσεις relegatur. Non igitur dubium, quin versus turbati hoc ordine sese exceperint:

Ἦξει γὰρ ἡμῶν ἄλλος αὖ τιμάορος,
 Πατροκτόνον φέτυμα ποινάτωρ πατρός.
 Ὀμώμοται γὰρ ὄρκος ἐκ Θεῶν μέγας
 Ἄξειν νιν ὑπτάσμα κειμένου πατρός.
 Φυγὰς δ' ἀλήτης τῆσδε γῆς ἀπόξενος
 Κάτεισιν ἄτας τάςδε θριγκώσων φίλοις.

Nec debet offendere πατρός uno versu interposito repetitio, ut in nomine, in quo vis primaria sententiae nititur.

Ceterum notat J. Franzius: „Suspiciatur Kirchdörffius, versum in Crameri Anecd. Oxon. I, p. 88 s. v. „ἄραρεν citatum ἄραρε γὰρ ὄρκος ἐκ Θεῶν μέγας“ ad hunc Aeschyli locum referri posse“. Verba Grammatici haec sunt: *APAPEN*· ἄραρε γὰρ ὄρκος ἐκ Θεῶν μέγας. Ad illustrandum laudantur Il. α, 136 ἄρσαντες κατὰ θυμόν, Od. κ, φρεσὶν ἦσιν ἀρηρώς et Il. ε, 725 χάλκε' ἐπίσσωτρα, προσαρηρότα. Est igitur eadem metaphora ad ὄρκον translata, qua is v. 1171 πῆγμα γενναίως παγέν dictus fuit, potuitque vulgata nunc lectio e glossa ἄραρε· Ὀμώμοται in textum transferri. Versus ut firmo pede consistat, scribi debet:

ἄραρε γάρ τοι πρὸς Θεῶν ὄρκος μέγας.

Sed hi στοχασμοί sunt.

vv. 1259—62.

Τί δῃτ' ἐγὼ κάτοικος ὦδ' ἀναστένω,
 ἐπεὶ τὸ πρῶτον εἶδον Ἰλίου πόλιν
 πράξασαν ὥς ἐπραξεν· οἳ δ' εἶχον πόλιν,
 οὕτως ἀπαλλάσσουσιν ἐν Θεῶν χρεῖσει.

Κάτοικος, si *κατοικεῖν* *inhabitare, incolere* conferas, nihil significare potest nisi *incola*, et hoc sensu vox occurrit primum, quod scio ap. Arist. Oec. II, 33: οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ οἱ κάτοικοι εἰσενέγκαντες χρήματα ἔδωκαν. Nec tamen doceri poterit, neque quare se incolam dicat virgo modo advecta, neque cujusnam aut domus aut urbis incolam, nec quo consilio id faciat. Frustra vulgatam defendere nisi sunt Schützius et Klausenius. His opposita larga conjecturarum series. Nexam si spectas, habet *κάτοικος* a Wakefieldio propositum quo commendetur. *Cunctatur sane, κατοικνεῖ*, ante aedes et apertum est, in hujus cunctationis causis poni a poëta etiam metum mortis in aedibus imminientis. Nam nonnisi in sequentibus animum contra hos terrores munit. Conferas etiam, quod animo confirmato et consilii sui potens v. 1289 dicit. Οὗτοι δυσόλῳ θάμνον ὥς ὄρνις φόβῳ. Nimirum illam ipsam animi constantiam nunc quaerit et reputando Trojae et Atridarum sortem invenit, quo facto in verba desinere poterat v. 1263 ἰούσα πράξω, τλήσομαι τὸ κατθανεῖν. Huic igitur interiori sententiarum nexui prorsus respondet *κάτοικος*. Monendum tamen, eam vocem, quamquam analogiam habeat, a vulgato linguae usu nimium recedere. Hinc equidem *πάροικος* scribere *juxta aedes* non dubitem, quod Bourdonetus ad marg. Ask. posuit. Voce usus jam Thucyd. quamquam de sede fixa III, 113 fin. μὴ οἱ Ἀθηναῖοι . . . χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ᾧσι. Jam *πάροικος* esset idem quod *παρ' οἶκον*. Possis sane, cum nec *incola* nec *accola* sit, requirere *παρ' οἶκον*. Sed cum *πάροικος* non separatim ponatur, verum *πάροικος ἀναστένω*, patet hoc eodem redire: *Quidnam hoc modo juxta aedes queror*, nimirum cunctando et ingressum vitando, quod e nexu facile intelligas. Inde jam sequitur, in seqq. ἐπεὶ τὸ πρῶτον . . . causas contineri, quare non amplius juxta aedes morari, sed ad sortem impigre obeundam ingredi tandem debeat. Ejus autem constantiae induendae causas commemorat duas, quarum prima est, quod patriam vidit perpessam, quae perpessa sit, *πράξασαν ὥς ἔπραξεν* i. e. *κάκιστα* vel *δυστυχέστατα* *πράξασαν*, captam nimirum

et direptam. Simili modo *πράσσειν* adhibitum Soph. Oed. Col. 262 (Elmsl. v. 271) *εἰ φρονῶν ἔπρασσον οὐκ ἂν ὥδ' ἐγινόμην καχός*. Sensus igitur: Ei qui patriae ruinam et suorum interitum pertulit, vita tanti pretii videri non potest, ut de ea perdenda multum queri debeat. Altera causa inest verbis: *οἱ δ' εἶχον πόλιν... κρίσει*. Credas *οἱ δ' εἶχον πόλιν* esse urbis ejus incolae, nempe Trojanos ut creberrimo usu apud Homerum Il. β, 546 *οἱ δ' ἄρ' Ἀθήνας εἶχον*, 559 *οἱ δ' Ἄργος τ' εἶχον Τίρυνθά τε* alia. Sed de Trojanis jam in praecedentibus verbis actum, nunc de rege Agamemnone, qui utpote praecipua persona hic, quamvis plurali numero adhibito, inprimis respicitur. Nec tamen *οἱ δ' εἶλον πόλιν* cum Musgravio scribendum. Nam e nexu patet, *εἶχον* de urbe capta i. e. hoc ipso sensu dici, quo dictum v. 311 *Τροίαν Ἀχαιοὶ τῇδ' ἔχουσ' ἐν ἡμέρᾳ*. Sensus igitur: qui vero urbe potiti erant, seu urbem captam tenebant, *hi sortem tam infaustam nanciscuntur*. — *Ἀπαλλάσσουσιν* autem forma activa, ut Herod. I, 16: *ἀπὸ τούτων οὐκ ὥς ἤθελε ἀπήλλαξε*. — *ἐν θεῶν κρίσει*. Decorum judicium non jam erit, quod de Troja habuisse dicuntur antea (nam in eo Troja dicebatur damnata ob culpam Paridis a populo defensam) sed in quo de sorte Agamemnoni, Trojae victori destinata, actum est. Ut igitur Trojanorum internecio antea, ita et Atridarum mala ad deorum judicium revocantur ob scelera in ipsa gente commissa. In luenda culpa Atrei deorum voluntatem conspici per omnem tragoediam aperuerat poëta; ad eandem voluntatem revocatur Clytemnestrae per filium caedes, ipso deorum jurejurando commemorato, quo decretum eorum de ea caede sancitum sit. Jam utraque causa exposita fit conclusio prioribus conveniens.

v. 1263. *Ἰοῦσα πράξω, τλήσομαι τὸ κατθανεῖν*.

Si *πράξω* omittas, sensus est: Ingressa, nempe in aedes mortem in illis mihi imminentem tolerabo. Sed explicatio in hoc ipso vocabulo haeret: Id si sanum est, debebat ad *κακῶς πράξω* aut simile quid

referri, quae fere sententia est Wellaueri dicentis: „*πράξω* eodem sensu dictum est, quo v. 1261 (1289) et ad eum forsitan respicitur“. At vero *πράξασαν*, ut monuimus, non est simpliciter positum, sed addito *ὡς ἔπραξεν* circumlocutionem contineat, qua simplex *δυστυχῶς* vel *κακῶς πράξασαν* mirum in modum augetur, nec uspiam *πράσσω* de fortuna aut mala aut bona adhibetur, nisi id ipsum aliquo adverbio aut alio praedicato indicatum fuerit, quod h. l. non obtinet. Non mirum igitur, si ad locum constituendum conjecturis usque ad hunc diem interpretes decertaverint. His tamen supersedere possis, si notionem quae requiritur verbis *τλήσομαι τὸ κατθανεῖν* inesse statuas. Cum enim *πράξασαν ὡς ἔπραξαν* praecedit, pergere potuit *ἰοῦσα πράξω ὡς ἐκεῖνοι ἔπραξαν* quod cum poeticae dictioni non congrueret, post *πράξω* interrupta sententia alio vertit dictionem et id quod supererat, velut de novo incipiens infert *τλήσομαι τὸ κατθανεῖν*. Inde articulus pendet. Nam *τὸ κατθανεῖν* ipsum est *τὸ μόρσιμον*, quod exspectat et ad quod subeundum parita est. De reliqua hujus scenae parte pauca eaque succincte monabimus.

v. 1264. *Ἄιδου πύλας δὲ τὰςδ' ἐγὼ προσεννέπω*. Recepta hic Aurati correctione pro *τὰς λέγω* sequitur Orci portas *hasce*, ad Atridorum aedes pertinere. Neque eas tanquam rem divinam invocat, sed hoc unum precatur, ut *καιρῶα πληγῇ* sit, quae mortem ferat eoque dolores celeriter finiat.

v. 1220 *πῶς Θηλάτου Βοὸς δίχην πρὸς βωμὸν εὐτόλμως πατεῖς*. Sine causa Schützius de bucola cogitat, quae Cadmo locum, ubi Thebae condendae essent, quaerenti viam monstrasse ac deinde ab eo immolata esse dicebatur, et loco male intellecto ad illam retulit quod in universum valet. Vacca enim, quaecunque ea sit, si ad aram non reluctando, sed mansueta accedit, hoc videtur non sine instinctu dei, cui sacrificio destinata est, facere, ne scilicet, dum ipsum numen sacrificanti propitium

est, hostia recalcitrando malum omen faciat. Proeedit igitur a deo acta *Θεήλατος πατεῖ*. Sed non potest dici eadem *εὐτόλμως πατεῖν*. Id igitur extra comparisonem cadit et ad solam Cassandram pertinet. Si, quod vacca inscia futuri facit, ipsa sortis suae gnara facit, id non-nisi ex animo periculis majore nec nisi *εὐτόλμως* fieri potest. Porro non ad aram *πρὸς βωμόν* accedit Cassandra, falsumque est, quod Stanley contulit, pertinere hoc posse ad aram Jovis Hercei, ad quam interfecti Agamemnon et Cassandra fuerint. Nam Agamemno lavacro finito percussus, locus autem, quo Cassandra percussa sit, in hac tragoedia non traditur. Cassandra igitur non *πρὸς βωμόν*, sed ad aedes *πρὸς δόμον*, et *πρὸς σφαγεῖον* vel *ἐπιξήνον* progreditur, quod infra ipsa monet. Itaque *πρὸς βωμόν* quoque ad vaccam solam spectant et cum *βοὸς δέκην* cohaerent. Inest concisa dicendi ratio, quam si interpositis, quae e nexu intelligi debent, plenam reddis, ordo structurae ita procedit: *πῶς εὐτόλμως πατεῖς πρὸς οἶκον τοῦτον δέκην βοὸς Θεηλάτου πρὸς βωμόν πατούσης ἢ πορευούσης ἡσίχως*. *Πῶς* autem dixit; est enim: quomodo fieri potest, ut et.

vv. 1272—77.

Οὐκ ἔστ' ἄλυσις οὐ ξένοι χρόνῳ πλέω.

Inutili repetitione negationis Casaubonus mutata tantum orthographia liberavit scribendo *ὦ ξένοι*. Sed difficultatem habet explicatio clausulae *χρόνῳ πλέω* Farn. *πλέω*. Utraque forma comparativi contracta, illa ex *πλέονα*, haec ex *πλέονι* neque habent, quo pertineant. Hinc multus interpretum labor sed infructuosus, *χρόνῳ πλέων*, *χρόνῳ πέλει*, *χρόνον πλέω* proponentium. Sane *πλέον* et *πλέων* ad lectionem quae prisca orthographia *ΠΛΕΟΙ* fuit, proxime accedunt, et *πλέων* modo recte intelligatur loco optime convenit. *Χρόνῳ* cum respectu ad Cassandram dictum est ac *χροιζούση* vel *μελλούση* *ἐμοί* et si dictio ad simplicem formam revocetur, erit *οὐκ ἔστιν, ὦ ξένοι, ἄλυσις πλέων μελλούση ἢ*

στειχούση ἐμοί. His via munitur ad recte intelligenda quae sequuntur v. 1273 Ὁ δ' ὕστατός γε τοῦ χρόνου πρεσβεύεται, in quibus priores turbae fere redeunt. Post irrita aliorum conamina G. H. sensum dicti sic expressit: „ὁ δ' ὕστατος γε τοῦ χρόνου μακαρίζεται, ultimus anteferitur propter delationem“. Haud scio an recte. Si τοῦ χρόνου dicitur cum respectu ad οὐ πλέων χρόνῳ ἄλυσις eo, quo monuimus, sensu, necessario in responsione et ipse χρόνου cum ὕστατος cohaeret et ὕστατος τοῦ χρόνου erit, „qui ultimus temporis est, qui quoad tempus ultimus, seu tam sero, quam fieri potest, accedit. Subest, ni fallor, tecta comparatio. Nam πρεσβεύεσθαι est tamquam primum, seu primo loco honorari ut Eum. 21: Πολλὴ πρόνοια δ' ἐν λόγοις πρεσβεύεται, cum respectu haud dubie ad victores in certaminibus, in quibus ut v. c. in cursu ὁ πρῶτος τοῦ δρόμου coronatur, in hac quidem de mortis periculo concertatione vice versa ὁ ὕστατος τοῦ χρόνου praemio ornatur i. e. siquidem moriendum, optima ejus conditio, qui postremus ad mortem accedit seu mortem tam diu differt, quam fieri potest.

v. 1281. τί τοῦτ' ἐφρευξας; εἴ τι μὴ φορῶν στύγος. Particulis εἴ μὴ nullus hic locus. Nam praeter rem abominandam menti ejus objectam aliae quoque suspiriorum caussae cogitari possunt. Scribendum ἢ τι μὴ φορῶν στύγος; ut sit interrogatio cum assevecatione; es ist *doch nicht* (wie ich fürchten muss) ein Gegenstand des Abscheues, der dich dazu nöthiget? Cf. Odyss. τ, 405 ἢ μή τις σευ μῆλα βροτῶν ἀέκοντος ἐλύνει; ἢ μή τις σ' αὐτὸν κτείνει δόλῳ ἢ δέ βίηρι

v. 1290.

Οὐ τοι δυσόλῳ θάμνον ὥς ὄρνις φόβῳ . . . ,

Ἀλλ' ὥς θανούσῃ μαρτυρεῖτέ μοι τόδε.

Locus male intellectus eoque conjecturis vexatus. Δυσόλῳ φόβῳ idem valet ac φοβοῦμαι. Non timeo nempe intrare aedes, ut avis vin-

gultum. Pro ἀλλ' ὥς G. H. ἄλλως contra sensus tenorem. Non enim dici potest, *frustra* timere aviculam sed illa quiddem justo timore mota prudenter et circumspecte agit. Nec possunt seqq. ἀσυνδέτως addi. Recte igitur Orellius ἀλλ' ὥς θανούσῃ μαρτυροῦντε. In hoc ultimo enim vitae momento idem curat Cassandra quod in tota scena repetitis vicibus egerat, ne mendax et fraudulenta a choro habeatur. Eo igitur spectat τόδε *istud ipsum*, quod nempe animo habet. Praedicit enim venturum sibi et Agamemnoni ultorem, idque nunc addito Aegistho repetit ejusque vaticinii veracitatis testimonium petit tunc cum id eventum habuerit. Non directe respondet chorus v. 1294, sed ita tamen, ut miserationem fatidicae ejusque sortis eloquatur, quod testimonium propensi animi est et parati ad obsequendum virginis deliderio: ὦ τλήμων· οἴκτειρω σε θεσφάτου μόρου.

vv. 1295 — 1303. Ἀπαξ ἐτ' εἰπεῖν ρῆσιν ἧ θρηνον θέλω ἐμὸν τὸν αὐτῆς — καὶ ταῦτ' ἐκείνων μᾶλλον οἴκτειρω πολύ.

Offendunt in ἧ et ὁμοῦ injuria, meliore jure in φονεῦσι. — Ad ρῆσιν ἧ θρηνον G. H. notat, quaerendum fuisse, ecquem qui poëta esset tam *lanquidam ac plane stullam* verborum consocietionem, quam illud ρῆσιν ἧ θρηνον indicat, non puduisset? Ad vers. Humb. proposuit ῥύσιον θρηνον et in Adnott. contra Blomfieldii dubitationem de sensu monet id se *vindicem* questum intelligere voluisse. Idem tamen mutata sententia ρῆσιν οὐ θρηνον scribit, idque facillimum et aptissimum declarat. Contra Schoemamus vir praeclarus in nupero programme de Agamemnone Aeschylea p. 6 ρῆσιν ὥς θρηνον. Neutro opus. Nam ἧ h. l. non disjunctivam habet vim, sed explicativam estque semet ipsum corrigentis particula. Integra dictio μᾶλλον addi postulat, sed hanc omitti posse exemplum docet, quod concinae Joh. Fr. affert, Sophicl. Antig. v. 60 ψῆφον τυράννων ἧ κράτη παρέξιμεν. Non enim tam judicium (ψῆφον) quam tyranni violentiam (κράτη) nominandam dicit sibi et sorori timens

Ismene. Hinc ratio verborum ἐμὸν τὸν αὐτῆς patet. Nam *Θρηῖνον*, plerumque ad sepulchrum defuncti dicunt, dum *Θρηνωδίαν* canunt. Nunc autem viva eam dicit sibi ipsi Cassandra, seu dicere iam desinit, vindictam sui precando et sortem humanam lugendo. Non melius agunt, qui *τίνειν ὁμοῦ* tentant, Auratus qui *ὁμᾶ* (pro *ὁμῶς* simili modo), G. Hermannus qui *ἐμοῦ* scripsit, quo post *ἐμούς* et *ἐμοῖς* addito, loco cumulus ejusdem vocis infertur vix tolerabilis. Movit G. Herm. quod ineptum esset, Cassandram, quae jam introitura erat, rursum se convertere ad chorum, ut quasi magnum quid et memorabile dictum proferret, quod dici non erat opus. Sponte enim sequi, ut cum caede Agamemnonis etiam Cassandrae illi interfectionem luant. Id sane scit et ipsa et chorus et quisquis eam audiverit, sed de Agamemnonis ultione jam actum v. 1253. Nunc verò de se sola cogitans precatur, ut ille conatus eventum habeat, quia cum eo sui ipsius ultio conjuncta est (*τίνειν ὁμοῦ*). Haec sane *βραχυλόγως* dicuntur, sed ita tamen, ut quisque attentus auditor vel lector, quo pertineant, facile percipiat. Vera ut monuimus offensio in *φονεῦσι*, quia hac voce non continetur cujusnam futuri sint interfectores nec potest dictum esse pro *φονεύσουσι αὐτόν*, quod G. H. fieri potuisse, ut videtur, credidit, dum judicat intelligi haec posse, si ex *φονεῦσι* repetatur *αὐτούς*. Sed ulterius progressus est, usus glossa Hesych. *ἀσχεύοις· ψιλοῖς· ἀπαρασχεύοις· Αἰσχύλος Ἀγαμέμνονι*. Hoc vero accuratioris descriptionis illius scenae fragmentum sistit et ab hac concisa rei indicatione alienissimum est, ad quam si spectas, perinde erat cum armis an sine armis caedem auderent. Eo tamen confusus locum uno versu auxit et sic composuit:

ἤλω δ' ἐπεύχομαι
 Πρὸς ὕστατον φῶς βασιλέως τιμαῖρους
 Ἴσας δίκας φανέντας ἀσχεύοις ὁμοῦ
 Ἐχθροῖς φονεῦσι τοῖς ἐμοῖς τίνειν ἐμοῦ
 Δούλης θανούσης, εὐμαροῦς χειρώματος.

Bonum tamen, quod de introducendo verbo *φαίνεσθαι* cogitavit, nec dubito, quin omissis G. Hermannii additamentis Aeschyli verba scribenda sint

τοῖς ἐμοῖς τιμαόροις

Ἐχθροὺς φανείσι τοὺς ἐμοὺς τίνειν ὁμοῦ

Δούλης θανούσης εὐμαροῦς χειρώματος

sine inciso post *θανούσης*.

Patet corrupto *φανείσι* in *φονεύσι* accusativos contiguos ruina tractos in dativos abiisse, quos Codd. exhibent. *Φανείσι* autem dictum est cum-respectu ad v. 1253 *Ἦξει γὰρ ἡμῶν ἄλλος εὖ τιμίορος*.

Ad versus 1300—1304 *ὡς βρότεια πράγματα* x. t. λ. G. H. contendit, multum a vero aberrasse interpretes eos, qui *ταῦτα* ad postrema illa, *τὰ δυστυχῆ*, retulerint, ut nempe Cassandra fragilitate sortis humanae et celeri inter homines malorum oblivione commemorata hanc plus quam illam deplorare statuatur. Nec tamen sensus alius esse potest. Ipse Butlerum sequitur, qui *ταῦτα* ad utramque, *ἐκείνων* ad Cassandrae sortem refert. Sed iis, quae antea de Agamemnis, post de sua ipsius sorte quæta fuerat, absolutis, ad omnem sortem humanam deplorandam (*βρότεια πράγματα*) transit, tam fragilem quam celeri oblivioni expositam, quae dum verbis *ταῦτ' ἐκείνων* comprehendit, necessario haec ita dicuntur, ut *ταῦτ'* ad proxime praecedens, alterum *ἐκείνων* ad prius referri debeat. Nec tamen Schütziū sequar, qui sensum „mora-lem“, quem dicit loco infert, nempe miserandam celerem malorum oblivionem, quia si secus fieret, homines experientiae memores melius sibi in futurum ab iis cauturos, quae nocere possint. Tale nec Aeschylo in mentem venire nec Cassandrae potuit, ut tantum *πάθος* et tam egregiam scenam in sententiam tam tritam et parvo venalem deduceret. Nec quidquam in eo mirum, si celerem malorum oblivionem magis quam sortis fragilitatem doleat, posita ante oculos Trojae et Priamidarum calamitate, quam lugere dudum desierunt homines et imminente sua ipsius inter-nectione, quam brevi tempore oblivione sepultum iri praevidet.

IV.

De vocibus *πίτνω* *πίπτω*, *δυφυής* et *διφυϊος*, *δίδυμος* et *δίδυιμος*.

Occasionem de his vocibus disputandi praebet scena, quae post Agamemnonis mortem inter Clytaemnestram atque chorum transigitur. Nam post proodicum systema, quod ferocem Clytaemnestrae magniloquentiam chorique horrorem spirat, versu 1422 *φεῦ, τίς ἄν ἐν τάχει* novum incipit, in quo moderata chori indignatione praestantissimus poeta *Θρήνον*, naenias chori i. e. civitatis de rege occiso inclusit, reginae criminibus et excusationibus egregio artificio interruptas, donec exhausto chori dolore Aegisthus scenam ingreditur.

In hac parte, quae naeniarum systema strophicum complectitur.

v. 1447. legitur

Δαῖμον, ὃς ἐμπίπτεις δώμασι καὶ διφυϊεῖσι Τανταλίδαισιν.

Versu 1447. cum MSS. lectio *ἐμπίπτεις* metro contraria sit, Canterus nota 37 ad *κρατύνεις* monet scribendum esse *ἐμπίτνεις*.

Id quia normam, quam G. H. Opuscul. III. p. 164 statuerat, adversam haberet, hic *ἐμπιτνεῖς* scripsit, sed nunc ad Canteri rationem rediit *ἐμπίτνεις* probando, idem Ag. v. 1099 et v. 1184 *ἐμπίτνων*, Suppl. 113, 144, motus, ni fallor, argumentis, quibus Elmslej. ad Sophocl. Oedip. Colon. 1732 nixus, hanc *τόνωσιν* defenderat. Monet Ellendtius Lex. Soph. v. *πίτνω* his argumentis accedere Herodiani auctoritatem, ad quam revocandum putat id quod Scholiasta ad Il. π 827 exponit de quaestione inter Aristarchum et Tyrannionem controversa. Horum prior *πέφνοντα* ὡς *τέμνοντα*, Tyrannio *πεφνόντα* ὡς *λαβόντα* signaverat. Addit Schol.: *καί μοι δοκεῖ ὁ Τυραννίων λόγῳ ὑγιεῖ χρῆσθαι*. His tamen lis inter

πίνω et *πιτνῶ* non dijudicatur. Nam juxta *τέμνω*, *κῆμνω*, quae pro *πίνω* afferuntur, apparent ($\overline{\iota\chi}$) *ἰχνεῖσθαι* ($\overline{\epsilon\sigma\chi}$) *ὑπισχνεῖσθαι*, quae pro *πιτνεῖν* pugnare videntur et primo aspectu non probabile, ex eodem etymo duo verba *πίνω* et *πίντω* nulla *τονώσεως* differentia progerminasse. Nec tamen ad illam classem referendum erit *πέφνω* quod *N* non addititium sed radicale habet, utpote ex reduplicatione ($\overline{\varphi\epsilon\nu}$ $\overline{\pi\epsilon\varphi\epsilon\nu}$ $\overline{\pi\epsilon\varphi\epsilon\nu\omega}$ *πέφνω*) ortum. Etymon si spectas, *πίνω* radici $\overline{\pi\epsilon\tau}$ *N* addit ($\overline{\pi\epsilon\tau\nu\omega}$ *πίνω*) *πίντω* ex radice duplicata ($\overline{\pi\epsilon\tau}$, $\overline{\pi\epsilon\pi\epsilon\tau}$ $\overline{\pi\epsilon\pi\tau\omega}$ *πίντω*) oritur. Diversa ratio videtur verborum, quae aut dissyllabam habent radicem ut *ὀρέγω* *ὀριγνῶ*, aut nonnisi terminationem passivam exhibent ut *ἰκνοῦμαι*, *ὑπισχνοῦμαι*, quae praesens circumflectunt et in Aoristo nec ipsum *N* retinent. Argumentum autem, grammaticorum auctoritate majus, quo Elmslej. demonstravit *πίνειν* et praesens et paroxytonon esse, repetitum est ex *N* additio, quod *servile* appellat. Id enim nonnisi praesenti et imperfecto addi monuit, nunquam vero in aoristum transire et cum *ἄταγος* *ἔπιτνε* dixerit Soph. Oed. Col. 1729 id tanquam imperfectum ad *πίνω* referri debere et posse, quia hujus modi verborum imperfecta et aoristi saepe perinde habeantur, neque hoc mirum, siquidem aoristo carent. Ceterum *πίνω* vetustis epicis, Homero et Hesiodo, ignotum et Buttmanni observatio Gr. gr. II, p. 219 justissima, verbum istud nonnisi a tragicis et lyricis fuisse adhibitum, *τονώσει* in MSS. plerumque fluxa, ut Pind. Ol. II, 24 *πένθος δὲ πιτνεῖ βαρύν*, ita enim libri. Multa de loco contraversia, qui neque G. H. *ἔπιτνε*, neque A. Boeckhii *ἔπιτνεν* minus etiam Dissenii et Schneidewinii *δ' ἔπιτνει* patitur, verbum enim *πιτνέω* nihili est, sed *δὲ πίνει* requirit. Est enim sententia generalis, ad sortem Cadmi filiarum appliceta. Superest quidem locus Hesiodi, in quo vox controversa haeret Scut. v. 291, sed versus adnumerandus iis, qui prisco jam aevo corruptelas perpessi sunt. MSS. habent *ἔπιτνον*, *ἔπιπλον* et *ἔπιμπλον*. Grammatici *ἔπιτνον* explicant, sed ita ut vocabulo diversam a vulgata significationem tribuant, ut Etym. M. *πιτνῶ. δημαίνει διαρ-*

ῥάσσω, ubi Herodianus *περὶ παθῶν* laudatur. Sed haud cunctanter scribendum

οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι θεὸν καὶ ἐπιμπλαν ἁλώην.

Sermo enim est de constringendis et coacervandis aristis et *ἐπιμπλαν* pro *ἐπίμπλησαν* dictum certam similitudinem *ἔσταν*, *ἔβαν* sequitur analogiam.

Eodem Aeschyli loco *διφνεῖσι* cum metro repugnaret, G. H. *διφνύοισι* correxit. Pertinet hoc ad rationem, qua vocabula e themate vel genitivi radice additis *ῖος ῖα ῖον* fiunt. Jam Lobeckius, Matthiae in Gr. gr. p. 143 et Ellendtius in Lexico Soph. p. 66 tractarunt rem, multis erroribus commixtam, eorumque magnam partem sustulerunt. Nobis ea ad communem legem revocanda videntur. Ex tribus illis terminationibus duae *ῖος* et *ῖον* adjectivis, quae duarum sunt terminationum contra *ῖη* et *ῖα* solis substantivis competunt. Themata vel radices, quae ad haec nomina formanda adhibentur, tam mutae atque liquidae sunt quam purae. Mutarum et liquidarum genus nullam habet difficultatem radicesque vel themata substantivorum aut adjectivorum ita adhibentur, ut terminationum *ος* et *η* ratio habeatur nulla *λόγος λόγ-ιος*, *τιμ-ή*, *τίμιος* similiter *δαιμόν δαιμόνιος*, *αἰών αἰώνιος* et adsumto *ᾱ* *ἄλκη ἄλκιμος*, *ᾠοιδή ᾠοιδιμος* non raro cum leni sensus inflexione. Ita *λόγιος* est qui *λόγων* *ἐμπειρος*, *λόγιμος* *περὶ οὐ πολὺς λόγος*, *πόρος πόριμος* qui *assatim* praebet. Substantivis addita terminatione *ῖη* att. *ῖα* formandis adhibentur plerumque adjectiva composita et verbalia in *τος*. *γάμος*, *εὐγάμος* *εὐγαμία*, *ἄδικος* *ἀδικία*, *ἀνὴρ* *εὐάνδρος* *εὐανδρία*, *ὄργη* *ἄνοργος* *ἐνοργος* *εὐοργος* *ἀνοργία* *ἐνοργία* *εὐοργία*, *εὐμουσος* *εὐμουσία*, *εὐδαίμων* *εὐδαιμονία* *εὐήνωρ* *εὐηνορία* et multa similia.

Mansit adhuc *ἄδύναμος* ut in *οἶνος* *ἄδύναμος* vinum viribus destitutum ex quo *ἄδυναμία* formatur.

Interdum adjectiva non composita in *ος* subst. in *ῖα* formandis sufficiunt ut *φίλος* *φιλία*, *ἐρημος* *ἐρημία*, *ἐλεύθερος* *ἐλευθερία* unde apertum,

voces *εὐημερία*, *δυσημερία*, quae falso ad *ἡμέρα* referuntur, ad *ἡμερος* *tranquillus* pertinere. Eodem revocanda *ἀμερία* vox nihili Soph. Aj. v. 208 scribenda haud dubie *ἀμερία* a simplici *ἡμερος*. Habet enim oppositum *δολερῶν κεῖται χειμῶνι νοσήσας* quod praecedit. Hucusque fuerat *ἀμερίας βάρος* status absconditi doloris. Nunc nocte proxima is in procellas erupit.

In verbalibus τ finale syllabae *τῶς* in σ transit, ut sit etiam in *πετῶ επεσον*. Hinc *ἀκίνητος*, *ἀκινήσια*, *ἄκριτος ἀκρισία*. Itaque *ἐρεσία* (*ἐρετ*) *ἐρέττω* monstrat fuisse aut cogitatum saltem fuisse *ἐρετος*, ut substantivum inde deduci posset. Hinc praecedente π, κ in subst. ψ et ξ proveniunt *ὑποψία*, *δυσπεψία*, *ἄταξία*, *καχεξία*. Immutabilia manent στ *δυσάρμοστος* *δυσαρμοστία* ut *ἀπελπιστία*, *δυσελπιστία*.

Veniendum jam ad substantiva ejus generis, quibus radices purae i. e. in vocalem α, ε et η, ι, ο, ω, υ exeuntes subsunt. Nominibus in *αῖος* quae ex integris substantivis prodeunt ut *πύλη πυλαῖος* *ἄκρα ἀκραῖος*, *Ἀθήνη Αθηναῖος*, *τιμή* n. pr. *Τιμαῖος* radicem habent in α breve desinentem et ι non ex terminatione *ῖος* sed ex α radicali in *αῖ* producto (*πυλά*) *πυλαῖος*. Hinc si α longum radicem claudit, id imutatum manet, ut *ναός πολύναος*, *πρόναος*. Itaque *Προνηΐη* Minervae cognomen terminationem refert in *ῖη* et apud Atticos *Προναῖα* scribendum non *προναία*. Nam si iola longum alpha suscipit ex hodiernae orthographiae legibus subscribi deberet, contra adscribi brevibus. Recte jam exhibent *γῆραι*, *δέπαι*, *σέλαι*. Quis vero ferat *προνάα*? Similis ratio v. (*κᾶω*) *πυρκαῖά* quod cum Euripides trisyllabum fecerit, hoc per *συνέζησιν* factum statui debet.

Succedunt subst. quae e radicibus in ε desinentibus addita terminatione *ῖα* fiunt. Fiunt autem plerumque ex adj. compositis in *ης* *εὐγενής* (*εὐγενέ-ος*) *εὐγένεια*. Haec prisco aevo digamma habuisse apertum ex *ἀληθε*,

ἀληθέω, ἀληθεύω cum similibus. Eo intermortuo ex ἀληθεΐα ortum att. ἀληθεια ion. ἀληθειῃ Hom. Od. η, 297 donec apud recentiores α extenuato fieret ἀλήθεια. Veteribus atticis α finale longum hic mansit.

Eadem transformatio in εὐαγής εὐάγεια, ἀβλαβής ἀβλάβεια, εὐλαβής εὐλάβεια, ἐμμελής ἐμμέλεια, εὐφραδής εὐφράδεια, εὐχερής εὐχέρεια, εὐμενής εὐμένεια ect. conspicitur. Inde sequitur, si genetivus vocis radicalis duplex ε̄ habet, ut sit in εὐκλής, primitivas formas inde ductas idem referre debere, εὐκλέεια, quae prius ε̄ cum perdidissent, facta sunt εὐκλεία, δυσκλεία, quas Atticis placuisse testantur veteres Grammatici, donec pergressu temporis in εὐκλεία δυσκλεία tenuarentur. Inde patet, quid de formis ex ὀλυγοδεής et περιδεής ortis dicendum. Priorem Zonaras p. 1443 ὀλυγοδέεια affert cf. Lobeck. Pathol. p. 243, formam genuinam haud dubie, quam tamen Grammatici in ὀλυγοδεία abiisse dicunt, ex altera deductum habet Phavorinus περιδεΐα et ὁ περισσοῦς φόβος explicat. Fuit et ipsum περιδεεία nec puto in περιδεία aut περιδεία coarctandum. Fit hoc quidem in ipsis verbis, nec tamen probem Grammaticos ut facit Lobeckius l. c. qui Il. σ, 100 non excepto J. Bekkero ἐμεῖο δὲ δῆσεν tradunt. Scribendum haud dubie ἐμεῦ δ' ἐδέησεν. Nam formae contractionem sive crasin admittentes omnes ad δέω ligo pertinent δῆσα ligabam Od. ι, 99, δῆσε ligabat. Il. φ, 30, 730 κατέδησ' Il. ψ, 854 δησάντων Od. μ, 50 alia. Inde sequitur, si pro εἷ una syllaba requiritur, συνίησιν admittendam εἶαν δέη Aristoph. Ran. v. 264, quod Cod. Rav. praebet. Meinekios Comic. Fr. T IV 212 εἶαν δῆ scribit, postquam ad Menandr. p. 207 recte συνίησιν defenderat. Nec aliter iudicandum de κῆται pro κέηται, ἐγγῆ pro ἐγγέη, quidquid exhibeant Codd. et obloquantur grammatici fietis canonibus περὶ συνιζήσεως, κρίσεως atque ἐκθλίψεως decepti.

Pauca in εἶα substantivorum ex adjectivis compositorum terminos egrediuntur fiuntque ex ipsis substantivis πρέσβυς (πρεσβε) πρεσβεία, πένθος

(πενθε) πένθεια τλησιπάρδιος Agam. 419 et jam ap. Hom. ἔγχος ἐγγεῖη att. ἐγγεία. Id E. M. s. v. ἐγγεῖης προπαροξυτόνως signatum vult, ut ὑπώρεια, quod poetice extensum falso dicit. — In nonnullis prisca τόνωσις retenta videtur ad significationem distinguendam. Itaque ἱέρεια sacerdos, ἱερέα sacerdotium, βασίλεια regina, βασιλεία regnum distinguunt. — Sed regulae, qua $\bar{\iota}\alpha$ ex adj. in $\bar{o}\varsigma$, $\bar{\epsilon}\alpha$ ex radicibus in $\bar{\epsilon}$ prodiisse diximus, repugnare videntur non pauca, quae in $\bar{\iota}\alpha$ terminantur, quamquam adj. in $\bar{o}\varsigma$ non suppetant ut (ἄγροα) ἀναγροῖα, ἔργον ἀνεργία, ἁμαρτία, εὐτυχία. In aliis duae formae reperiuntur εὐσέβεια et εὐσεβία, προμήθεια προμηθία. Euripides utramque speciem conjungit Iphig. Taur. 1210 Δίκαιος ἡ ὑσέβεια καὶ προμηθία. Haec non ita debent explicari ut in eadem dialecto alteram ex altera ortam statuas, sed partim monstrant, adjectiva in $\bar{o}\varsigma$ aut extitisse aut cogitata fuisse, ut quae existere potuerint. Ita cum εὐψυχος inveniatur ap. Aeschyl. Pers. 386 εὐψύχῳ δράσει, ex quo εὐψυχία prodiit, quidni εὐτυχος extiterit ex quo εὐτυχία formaretur? item in ἁμαρτία, quamquam ἁμαρτιῇ tantum existat, quod indicio est ἁμαρτὸς aut extitisse aut cogitatum esse ad formam istam inde producendam. Eadem fere in reliquis ratio. Ad ἀδυναμία formandam superesse ἀδύναμος vidimus. Quidni igitur in similibus eadem terminatio extiterit? Ubi vero non credibile, talia aut extitisse aut cogitari potuisse ut in προμηθία, εὐγενία, statuendum haec a poetis ex Jade sumta esse, quae has formarum species absque $\bar{\epsilon}$ finali radici admovet; ut in ἱερεός ἱερεία aut simplex α radicali epsilo addit ἱερέα, unde triplex forma ex $\bar{\alpha}\lambda\eta\theta\epsilon$ ἀληθειῇ ἀληθείη et ἀληθεία apud Jonenses reperitur.

Nomina quorum radices in $\bar{\iota}$ exeunt pauca hic in censum veniunt. Adjectiva ejus generis sunt (Δι-ός) δῖος δῖος. Distinctam formam Latinorum *divinus* monstrat, χλος χλῖος χῖος, item formae quae cum ἰδοις cohaerent. Apud Homerum usque ad novissimos editores propagatum Il. γ, 219. αἰδορεῖ φωτὶ ἑοικώς nec non Il. π, 359 αἰδορεῖη πολέμοιο,

II. η, 198 αἰδοῖν et saepius αἰδοῖσθαι. Hic illic haeserat forma αἰδοῖν in Varr. Lectt. ut Od. μ, 42 quam antiquam et genuinam esse ne dubites. Est enim ἰδοῖς, ἰδοῖος non ἰδοῖος, quod Grammaticis debetur et scribendum αἰδοῖ et αἰδοῖν, αἰδοῖσθαι duplicato iola.

Videndum praeterea de formis ab ὑγιῆς derivatis, cui radicem ὑγι subisse manifestum. Ex hac cum ortum sit ὑγιῆς sequitur, recte formari (ὑγιε) ὑγιεία, ὑγιεία, cui G. H. in Aeschyl. Agam. v. 974 ut paeonicum rhythmum efficeret, ὑγιῆς substituit, addens: De ὑγιῆς dubitare non sinunt ἰερέα et tot alia utramque terminationem habentia nomina. Horum, quae ionismum referunt, numerum extra ejus terminos augeri posse haud cantenderim, neque exemplo γ. ἰερέν utendum, quod ex Pind. Pyth. IV, 9 afferunt cui alteram ejusdem dialecti formam ἰερέα Boeckhius contra metri rationem intulit. Ni fallor, lectum fuit *Ηυθία* idque cum per ἰερέα explicatum esset, glossa haec in textum migravit. In Aeschyli loco iis, qui ὑγιείας in periultima tenuari putant eo magis accedendum, quod ei duabus vocalibus interpositum est.

De nominibus, quae radicem in ο vel ω exeuntem habent hoc notandam. Adjectivae formae in *ος* aut *ιος* terminantur εὖροος, πλώϊμος al. Substantiva ex his adjectivis fiunt addito *ην* *ια*. Hinc πλέω πλοῦς, εὐπλοος εὐπλοῖν εὐπλοία. Fuit igitur eadem, quae in ε formarum μετάβασις εὐπλοφία, unde εὐπλοῖν Herod. εὐπλοῖν Hom. εὐπλοία att. donec et haec in εὐπλοία tenuata fuit. Eadem reliquorum ratio ἄνοια, εὐνοια δύνωια, εὖροος εὔροια, δύσροος δύνωια. Ex terminatione antiqua est apud Hom. II. ι, 362 εἰ δέ τις εὐπλοῖν δοῖν θεός. Atticorum usum refert ἄγνοια μ' ἔχει Soph. Tract. vi. 349, cf. Ellendtius s. h. v. Sed οἰνοχοῖα vel οἰνοχόεια commun iilli οἰνόχοια cedere debent. Juxta οἰνοχόος χρυσοχόος apparet χρυσοχόιον οἰνοχόιον, quae non ut vulgo putant e χρυσοχοεῖον οἰνοχοεῖον insolita prorsus compressione literarum orta sunt, sed adjectiva χρυσοχόιος, οἰνοχόιος referunt, quae omisso subst.

σχεῦος, ἄγγος substantivi vim induerunt χρυσοχόιον, οἰνοχόιον. — Οἰνοχόεια quod Grammatici asserunt nihili est. Fuit quod posuimus οἰνοχοῖα substant. Nec (ζωή εὖζωος) εὖζωῖα confusionem vocalium, ut εὖζῶα fieret, videtur admisisse obstante vocali longa, quamquam ζῶιον ῶιον in ζῶον, ῶον signata fuerint. Est quidem altera forma εὖζῶά sine jota, qua usus Pindarus Pyth. IV, 131 ἱερὸν εὖζῶας ἄντων (θρέψε) sed haec diversam analogiam sequitur sitque e ζωή adsumto εὖ, εὖζωή ut εὖεστῶ ex simplici substantivo eadem ratione εὖ praemittens.

Ab his distinguendae formae quibus productio $\bar{o}$ radicalis in $\bar{o}i$ subest. Ex ποέω, quae prisca fuit forma prodire poterat ἐπόποια sed posteaquam usus literae in $\bar{o}i$ productae praevaluit, obstitit $\bar{o}$ antiquitus in $\bar{o}i$ distractum (ἐποποιός al.) ἐποποιῖα, ὀψοποιῖα, σκενοποιῖα al. quae juxta εὖζωῖα locum suum lucentur.

Radices in $\bar{v}$ desinentes et ipsae accedente $\bar{ia}$ literas $\bar{v}$ in diphthongum conjungunt πῆχυσ τριπηχύϊος, τριπήχυιος, νέχυσ νεκυῖα νεκυῖα nec videtur vox ad νέκυια progressa fuisse. Nomina personalia ultimam α tenuant ut Ἐλεῖθνια παῖ Διός Pind. Nem. III v. 1 nec dubium, quin Ἀρπνια eundem canonem sequatur. Eadem participiorum forma τετυφῖα, λελοιπυῖα al.

Jam ut ad voces e φύω natas disputatio deducatur, a quibus profecta est, patet ex adj. compos. εὐφυνής recte deduci εὐφύεια, quam formam Alexandrides praebet apud E. M. f. h. v. Sed juxta hanc εὐφυνῖα εὐφυνῖα conspicitur quae analogiam eandem cum praecedentibus habet eoque eodem quo ἀπλοῖη in ἀπλοια transiit modo, ex εὐφυνῖη εὐφυνῖα in εὐφυνῖα et εὐφυνῖα pro temporum diversitate transire debuit.

Superest ut de δίφνιος dicatur, quod loco Aeschyli, a quo hae disquisitiones ortae sunt, cui δίφνιους pro δίφνέσαι reddiderunt interpretes.

Analogiam habet *δίφυιος* eandem, quam *τριπᾶχνιος*. Vocem testantur Anaxagoras ap. Diog. Laert. IV, 26 in Brunckii Anal. T p. 260 Epigr. 2 τὸ καὶ σέο σῶμα *δίφυιον* et Hesych. *Δίφυιον*· νυκτὸς τὰ δύο μέρη τὸ δίμοιρον allatus a G. H. Ita sane Hesychii editio Albert. sed Juntina habet *Δίφυιον** cum asterisco tanquam signo corruptelae et sane *δίφυιον* bis genitum significare non potuit quod subjungit Hesychius. Praecedit gl. *διφυσᾶ διφυνῇ*· (ita Junt. cum iola non *διφυνῇ* ut Albertus habet et reliqui credunt) *δύο φύσεις ἔχοντες* et ipsa corrupta. Non enim vulgata forma *διφυσᾶ* per *διφυνῇ* potuit explicari, quae falsa et si *διφυνῇ* scribetur ionica est. Itaque duas glossas confusas esse statuendum, quae eandem explicationem sed casus diversos habuerint. *Διφυσᾶ*· *δύο φύσεις ἔχουσιν* (Herod. IV c. 9) *Διφυνεῖ*· *δύο φύσεις ἔχοντι*. Porro *Δίφυιοι*· *δύο φύσεις ἔχοντες*. Quo pertineat explicatio *νυκτὸς τὰ δύο μέρη*· τὸ δίμοιρον non difficile dictu est. Post *δίμαχοι* fuit: *Δίμοιρον νυκτός*· *Νυκτὸς τὰ δύο μέρη* quibus fortasse additum erat: *οἶον* (Il. x 252) *παρώχηκεν δὲ πλέων νύξ τῶν δύο μοιράων, τριτάτη δ' ἔτι μοῖρα λέλοιπται*.

Idem Hesych. *Δεκαφύϊα*· *δεκαπλάσια*. *Διφύϊα* δὲ *διπλάσια*, ad quae Kusterus: „Leg. *δεκαφύϊα*· *δεκαπλάσια* et *διφύϊα* *διπλάσια* mutato accentu“. Non accurate G. H. ab eo *δεκάφυια* et *δίφυια* scriptum refert. Verum tamen *δεκάφυια* et *δίφυια* id est adjectivas fuisse formas. Coll. Etym. M. p. 254 l. 10. *Δεκαφύϊα* τὰ *δεκαπλάσια*. *Καλλίμαχος* (Fragm. 162) *τῶν ἔτι σοι δεκαφύϊα φάτο ζωάγρια τίσειν καὶ δεκαφύϊον εἴρηται οἶονεὶ δεκάφυον, δεκάκισ πεφυκότα*· τὸ γὰρ φύω αἰολικῶς φύω φασί. καὶ τὸ ἄλνύω, ἄλνύω. Ad haec Sylburgius: „metrum poscit *δεκάφυια*“. Lobeckius ad Phryn. p. 444 *δεκάφυον* in duas voces *δέκα* *φύον* separat. Sed G. H. emendat: *καὶ δεκάφυια εἴρηται οἶονεὶ δεκάφυια, δεκάκισ πεφυκότα*. Aeolica, quae E. M. affert huc non pertinere perspexit Lobeckius, qui istud i formationis commune adjumentum esse monet. Verba E. M. sic ordinanda: *καὶ δεκάφυιον εἴρηται, οἶονεὶ δέκα φύον καὶ δεκάφυια δεκάκισ πεφυκότα*.

His subjungamus observationes de voce contigua *διδυμος* cui post G. Hermannum alteram *διδυμνος* addiderunt. At vero ut supra observatum est juxta terminationes *ος ιος* apparet tertia adsumto *ι* et *μ* *ιμος* plerumque radicibus mutis addita *ἄλκιμος*, *αἰόδιμος* et adsumto *Δ* *φαίδιμος*, interdum etiam puris, ut *ἰφθίμος* quod ex (*ιφι ιφθι*) *ιφθίμος* contractum esse dubitari non potest.

Jam cum *διδυμος* *υ* breve habeat, interdum tamen longum, ut in Pindari Ol. III v. 61 *σὺν βαθυζώνου διδύμοις παισὶ Δήδας*, G. Hermannus in notis ad Pindarum Heynianae editioni additis p. 286 *διδύμοις* scripsit, Cod. Lips. inquit *σὺν βαθυζώνης παισὶ Δήδας* Cizensis *διδύμοισι*. Scribendum *διδύμοις* ut *νώνυμος*, *ἀπάλαμνος* atque alia hujusmodi a poetis metri causa usurpantur. Sequuti sunt edd. post G. H. omnes, me ipso non excepto et inde vox hybrida in Lexica graeca transiit. Hybridam dico, quia vocabula ad defendendum allata *μ* radicale habent non addititium eoque ad terminationem *μος* non pertinent, quam in *μνος* augeri potuisse nemo efficiet. Itaque statuendum, juxta *δίδυ-μος* extitisse *διδύ-ιμος*, quod in *διδυμος* eodem modo quo *διφύιος*, *δίφυιος* coaluerit. Eadem forma jam reddenda Pind. Olymp. XIII *ἡ θεῶν ναοῖσιν οἰωνῶν βασιλῆα δίδυμον ἔθηκε*.

V.

De loco Aeschyli, qui huic dissertationis parti occasionem dedit.

Sed juvabit reliquas quoque hujus antistrophae partes examini sub-
jicere, quae ita se habet:

Δαῖμον, ὃς ἐμπύτνεις
 Δώμασι καὶ διφυλοῖσι Τανταλίδαισιν
 Κράτος ἰσόψυχον ἐκ γυναικῶν
 Καρδίδηκτον ἐμοὶ κρατύνεις.
 Ἐπὶ δὲ σώματος δίκαν μοι
 Κόρακος ἐχθροῦ σταθεῖς ἐκνόμως
 Ὑμνον ὑμνεῖν ἐπεύχεται.

Inde a κράτος ἰσοψυχον lectionem Victorianam dedimus. Ad Τανταλίδαισιν Schol. Ἄτρεϊ καὶ Θυέστη. ἢ Ἀγαμέμνονι καὶ Μενελάῳ. Prius sequitur Schützius: „Semper enim“, inquit, „choro obversantur illorum piacula, quae etiam in posteris oriuntur“. Cogitat sane de his, sed simul de re praesenti agit (ὃς ἐμπύτνεις δώμασι) et Clytaemnestrac facinus ab hoc genio motum canit. Non igitur potest dici, Atreo et Thyestae irruere. G. H. ad Agamemnonem et Menelaum, ut par erat, retulit. Simili modo utrumque διφυλοῦς Τανταλίδας vv. 43, 44 δίθρονον Διόθεν καὶ δισκήπτρου τιμῆς ὄχυρόν ζεύγος Ἀτρειδῶν dixerat et concinunt, quae de mulieribus Helena nempe et Clytaemnestra, subjungit. v. 1449. καρδία δηκτόν vel καρδίᾳ δηκτόν MS. correxit Abreschius: „Ad metrum aptius legeretur καρδιόδηκτον“. Formata vox ut καρδιοβόλος, καρδιόπληκτος, καρδιότρωτος similia, de quibus vid. Steph. Thes. Gr. τ, IV p. 482 ed. Lond. Pro σταθεῖς recte scripsit σταθεῖς ad Clytaemnestram referendum.

Κράτος ἐκ γυναικῶν est a feminis profectum cum actionis notione ut Choeph. v. 416 ἄσαντος ἐκ ματρός ἐστι θυμός, cum irae indicatione quae a matre proficiscitur. Non igitur causa erat, quare Pors. ἐκ omitteret. — In Porsoniana est κρατύνοις „fortasse typothetae errore“ ait G. H. Ni fallor, preces exprimere voluit ad genium directas, quo admisso ἐμοὶ dativus, quem commodi dicunt, esse deberet. Sed laborat metrum post κράτος, cui G. H. inferendo τε satisfacit „Omiserunt“, in-
 quiens, „librarii, ne deesset, quod genio diceret chorus, immemores hujus-

cemodi compellationes saepissime nudas poni quoniam intelligitur *te appello*^a. Sensus diversissimis modis constituere nisi sunt inde ab Heathii aetate, frustra, ut videtur omnes, neque melius reliquis G. H. qui vertit: *o injuste deus, qui irruis in domum et duplices Tantalidas victoriamque gubernas parilis animi a mulieribus* (Helena et Clytaemnestra) *eor mihi mordentem*, in qua versione neque victoria parilis animi intelligi posse videtur addito *a mulieribus* sive hoc ad *gubernas* sive ad *mordentem* referas, neque quid sit talem victoriam gubernare. Verbum *κρατύνειν* Homero et Hesiodo inusitatum vim simplicis *κρατεῖν* intendit et a tragicis frequentatur sensu tam medio quam activo Aeschyl. Prom. v. 150 *Ζεὺς ἀθέτως κρατύνει* coll. v. 402 cum genit. Soph. Phiolect. v. 366: *τῶν δ' ὀπλῶν κείνων ἀνὴρ ἄλλος κρατύνει νῦν*, coll. 1046, 1146 cum accus. Pers. 868 *καὶ τὰς εὐκτεάνους (νήσους) ἐκράτυνε* (imperio regebat) Suppl. 367 *κρατύνεις βωμὸν ἑστίαν χθονός*, ib. 680 *τὸ δῆμιον, τὸ πτόλιν κρατύνον*. Conf. Brunekium ad Eurip. Phoeniss. v. 622. *Κράτος* autem victoriam quidem sensu translato significare potest, sed hujus notio cum ab hoc loco aliena sit, a vulgato usu, quo vim, potentiam et potestatem significat, non erit redendum. Inde sequitur *κράτος ἐκ γυναικῶν κρατύνειν* esse vim atque potentiam mulierum seu quae a mulieribus exeritur imperio regere atque dirigere. *Ἰσόψυχον* Scholiastes ad ipsas mulieres refert *γυναικῶν*. *Κλυταιμνήστρας καὶ Ἑλένης λέγει αἱ κατὰ φανλότητα ἴσας τὰς ψυχὰς ἔχουσι*, huncque interpretes sequuti sunt. Sed augebitur dictionis et sensus efficacia, si ad ipsum genium referas, ut sit ejusdem cum ipso daemone indolis atque audaciae i. e. mentem tam perniciosam quam ipsius Atridarum daemonis. Igitur violentiam mali Atridarum genii atque uxorum eandem dicit hasque ait ejus imperio velut ab eo possessas ita dirigi, ut mulieribus his velut instrumentis utatur ad efficienda, quae cogitet. *Ἐμοί* non ad *καρδιόδηκτον* cum Heathio, sed ad *κρατύνεις* referendum: *earum impotentiam regis, mihi seu nobis nempe in nostram miseriam populi que perniciem*.

Quae sequuntur defectum habent metricum pedis jambici, quem diversis modis supplent, Schützius *φόνῳ*, Butlerus *δόμοις*, G. Hermannus *μύσος* addendo. Sed *ἐκνόμως* etiam ruinam indicat. Est enim *ἐκνόμως ὑμνεῖν* vel *ἐκνόμως ἐπεύχεται* debilius dictum quam pro metaphorae vi-gore et rei indignitate. Itaque scribendam haud cunctanter:

*ἐπὶ δὲ σώματος δίκαν
Κόρακος ἐχθροῦ σταθεῖς ἐκνόμοις
Ὑμνον ὑμνεῖν νόμοις ἐπεύχεται.*

Simili dictione chorus de Cassandra utitur v. 1111 *ἀμφὶ δ' αὐτᾶς θροῶς νόμον ἄνομον* Coll. 1123.

*Τὰ δ' ἐπὶ φοβᾷ δυσφάτω κλαγγᾷ
Μελοτυπεῖς ὁμοῦ δ' ὀρθοῖσι ἐν νόμοις.*

VI.

De locis lacunosis praecedenti strophae contiguus.

Tres majores in hac scena metricea G. Hermannii solertia aperuit et primam quidem, post versum 1433 *Νῦν δὲ τελεῖαν πολύμνηστον* trium anapaesticorum dimetrorum et unius monometri. Agitur versu 1430 *Ἰὼ, ἰὼ παράνουσ Ἑλένα κ. τ. λ.* de perversis Helenae conatibus, quae una plurimas animas sub Troja prodiderit, hisque opponuntur quae nunc dira domi prioribus addiderit. Sed ejus sententiae initium tantum superest, v. 1433 *Νῦν δὲ τελεῖαν πολύμνηστον* quo indicatur in iis, quae exciderunt, actum fuisse de Agamemnonis interitu aequae ac priora ad Helenae conamina referendo. — *Τέλειος* i. q. *ἐν τέλει ὢν*, qui summum imperium tenuit, eoque plurimis illis sub Troja interemptis opponitur.

Cf. v. 946. ἀνδρὸς τελείου δῶμ' ἐπιστροφωμένου et Suppl. 520 τελέων τελειότατον κράτος, ὀλβιε Ζεῦ.

In lacuna, quam versus antistrophici 1519 seq. ἰὼ γὰ γὰ mon-
strant, explenda hoc primum cavendum, ne πολύμναστον et τελείαν voces
interno nexu junctas separentur, quod factum ab omnibus, dum vocem alte-
ram ad melica quae sequuntur referunt. Scrib. *Νῦν δὲ τελείαν καὶ πολυμνή-
στην*, quo dimetro constituto tres et monom. supplendi remanent. Horum
tenor qui fuerit, ex parte monstrat Clytaemnestrae responsum quo vetat, ne
mortem sibi chorus exoptet, quod ad stropham primam spectat, et addit:

*Μηδ' εἰς Ἑλένην κότον ἐκτρέψῃς
ὥς ἀνδρολέττειρ', ὥς μία πολλῶν
ἀνδρῶν ψυχὰς Δαναῶν ὀλέσας
ἄξιόστατον ἄλγος ἐπραξεν.*

Haec igitur anapaesticae periodi et melicorum argumentum repetunt.
Jam iis quae servata sunt inest Ἑλένη ἀνδρολέττειρα ejusque detestatio,
non inest quod ei subjunctum fuisse indicat, illam ἄξιόστατον ἄλγος con-
didisse. Hoc igitur ipsum quod remove ab Helena vult dictum a
choro esse debuit nimirum cum respectu ad Agamemnonis interitum quem
ex eadem Helenae amentia chorus derivaverat. Ipsos sane anapaestos
restituere nullo artificio possis. Probabilia autem aut saltem non prorsus
improbabilia si sectaris, hic fere integri loci tenor esse potuit:

*Νῦν δὲ τελείαν καὶ πολυμνήστην
Ἀνδρὸς ἀρίστου καὶ τριπόδῃτου
Πάθος ἄσπονδον τεύχουσα πόλει
Πατρίδος αἰῆς αὐταῖς ἐν ἑδραῖς
Πάρος οἰχομένοις ἐπέθυσας.*

In his πάθος ἄσπονδον κ. τ. λ. si dixit, habent verba Cly-
taemnestrae v. 1447 ἄξιόστατον ἄλγος ἐθῆκεν, nempe Helena quo

referuntur. Peculiarem Agamemnonis mentionem hic non fecit, sed ad sequentia distulit. Denique *πάρος οἰχομένοις ἐπέθυσας*, quibus periodum terminavi, referas ad v. 1452 seqq. in quibus cum respectu ad chori lamenta declarat Clytaemnestra sub sua specie Atrei alastora fuisse, qui Agamemnonem interfecerit *τέλεον νεαροῖς ἐπιθύσας*. Vides igitur omnia, quae posuimus iis, quae Clytaemnestra respondet modo satis aperto explicari et confirmari.

Melica quae sequuntur diversis modis sarcire studuerunt. Auratus *ἀπηνθισεν* proposuit, Casaub. *ἀπηνθίσω*, Butlerus *ἐπηνθισεν*, Blomfieldius *πολύμναστον ἄτην ἀπηνθίσω* et detecta a G. H. antistropha Wellauerus *πολύμναστον ἐπηνθίσω αἰμ' ἄνιπτον*, idem G. H. praemisso *ἦ*. Horum nonnulla accuratius examinanda sunt. Altero adjectivo ut fecimus cum *τελείαν* conjuncto lyrica incipiunt ab *ἐπηνθίσω* δι' *αἰμ' ἄνιπτον ἦ τις ἦν τότε ἐν δόμοις* nulla Codd. diversitate. Cum in lyricis ab Hemichorio non sine asseveratione confirmentur, quae in anapaesticis dicta erant, G. H. vidit *ἦ* initio requiri, cui γὰρ commode addas. Nam causa consensus chori cum praecedentibus indicatur. Pro *ἐπηνθίσω* Casauboni *ἀπηνθίσω* confirmari videtur a Phrynicho in Imm. Bekkeri Anecd. gr. T. I. p. 7 *ἀπηνθίσθαι. τὸ ἀποβεβληκέναι τὸ ἄνθος καὶ ἐνεργητικῶς τίθῃσι ἀπανθίσας*. — Blomf. *τιθεῖσι* proponit. Scribendum potius *τίθῃσιν ὁ Αἰσχύλος ἀπανθίσαι*. Cf. Agam. v. 1647 *ματαίαν γλῶσσαν ὥθ' ἀπανθίσαι*. Formam mediam testatur Lucianus Tom. III. p. 98 *τοῦ κάλλους τι ἀπανθίζεται* (floris sibi aliquid decerpit) laudatus Fr. Jacobsio Anthol. T. VI. p. 108. Vulgatam *lumen tuentur* Wellauerus, G. H. alii, Wellauerus vertit *ornasti, texisti te nobili longine non extinguendo*. G. H. *Tibi adspersisti inexpiabilem sanguinem*. Addit hic: „Alio modo sed non plane dissimili usus hac voce Aeschylus Sept. c. Th. v. 924 (= 932) *ἰὼ πολλοῖς ἐπανθίσαντες πόνοισι γενεάν*“. Nec aliter Choeph. v. 148 *Ἵμῶς δὲ πωχυτοῖς ἐπανθίζειν νόμος Παιῶνα*“. Tertium ejus usus exemplum equidem non

novi. Nam quae afferuntur in Thesaur. Stephaniano s. h. v. e recentioris graecitatis auctoribus repetita sunt. Nota ratio, quae inter *ἀνθεῖν* et *ἀνθίζειν*, illud neutrum, hac activum intercedit. Prius est florere, posterius floribus ornare (beblumen). Utrumque suppressa florum notiones dicitur, ut Agam. v. 645 *δρωῶμαν ἀνθοῦν πέλαγος Αἰγαῖον νεχροῖς* efflorescens i. e. exuberans. Hinc compos. *ἀπανθεῖν deflorere* Plat. Symp. p. 196. *ἀπανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότι σώματι καὶ ψυχῇ καὶ ἄλλῳ ὀτρωῶν οὐκ ἐνέζει ἔρως*, et *ἐπανθεῖν* Aristoph. Nub. 978 *τοῖς αἰδοίοεσι δρόσος καὶ χνοῦς ὥσπερ μήλοισιν ἐπανθεῖ* et *ἐπανθίζειν*, in utroque, quem supra posuimus loco. Ex his autem patet *ἐπανθίζειν* neque dici posse, nisi addito objecto quod *ἐπανθίζεται* et re, qua id efficitur, justamque et legitimam structuram esse *ἐπανθίζειν τί τινι*, ut *ἐπανθίζειν πόνοις γενεάν*, *χωκυτοῖς παιᾶνα*, genus laboribus, paeana singultibus insignire. Apertum autem, ex his nihil sequi quo *ἐπανθίζειν* vel *ἐπανθίζεσθαι αἷμα* explicari Wellauerique atque G. H. conjectura commendari possit. Verum igitur hic quoque Auratus perspexit qui vitiosam esse vulgatam iudicavit. Cum tamen non veri simile sit Aeschylum in eadem tragoedia de eadem re formam activam et mediam adhibuisse equidem *ἀπηνθισας* scribendum iudico. Quid vero praepositioni in verbis *δι' αἷμ' ἀνιπτον* fiat, qua deleta Wellauerus et G. H. dictionem incongruam effecerunt? Versus antistrophicus 1526 *τίς δ' ἐπιτύμβιος αἶνος ἐπ' ἀνδρὶ θεῶ* nullam corruptionis indicium habet. Huic ut strophicus exaquetur et sensus simul lectioni *ἀπηνθισας* conveniens prodeat scribendum

ἧ γὰρ ἀπηνθισας αἷμα δι' αἷμ' ἀνιπτον.

Αἷμα ἀνιπτον ad hanc caedem Agamemnonis retulerunt falso. Potest quidem *αἷμα ἀνιπτον* esse sanguis non abluendus, sed obstat relatio particulae *τότε*, quae sequitur docetque de re praeterita agi. Non igitur dubium, quin *αἷμ' ἀνιπτον* ad Iphigeniae caedem *tunc* commissam pertineat. Prius *αἷμα* repetito eodem vocabulo oblitteratum fuit. Jam

nexus emergit, quem inter utriusque Hemichorii verba fuisse vidimas hic: „Profecto hoc fecit et in causa fuit ut Agamemno sanguine sanguinem filiae inultam lueret“. Quae sequuntur ἥ τις ἦν τότε ἐν δόμοις || Ἔοις ἐρίδματος ἀνδρὸς σῖζύς, non respondent Antistroph. σὺν δακρύοις ἰάπτων || Ἀλαθία φρενῶν πονάσει, in quo δακρύοις manifesto corruptum est. Nec ἰάπτων habet quo referatur. Haec igitur neminem de eo quod in strophico versu legendum sit, monere possunt, quamquam aliter sentiente G. Hermann, quippe quae et ipsa emendatione egeant, quam certam proponi posse arbitror. Sed de hac postea. Schützius et Butlerus ἥ τις in ἥ τις mutant, quod minime se probare cum Blomfieldio, G. H. monet. Hunc ostendere debuisse, qui sensus vulgatae esset, quove modo expediri illa orationis perversitas posset. Ipse tamen non demonstravit, quid perversum loco inesset, satis habuit auctoritatem nominis sui interposuisse, dum declarat, neminem, qui aliquem tragicæ dictionis aut orationis poeticæ sensum haberet non intellecturum, illud ἥ τις ἦν non esse a poeta profectum, sed additum ab interprete aut alio errore ortum. Verum fortasse quod de ἥ τις dicit, si simplicem relationem statuit. Quid vero si τις non ad ἥ sed ad Εοις referas, ut Helena Ἔοις τις tunc fuisse in aedibus dicatur eodem modo quo Cassandra Clytaemnestram v. 1206 appellat Σκύλλαν τινὰ Οἰκοῦσαν ἐν πέτραισι? Ipse ejectis oculis ἥ τις earum loco ἀτᾶσα posuit, participium inutile et jejenum. Quis enim stantem hic Helenam expetet aut toleret? Sana codicum lectio ἥ τις πότ' ἦν δόμοισι si mutata orthographia ἐν pro ἦν scribas et defectum verbi addito ἦσθα suppleas, ut sit ἥ τις πότ' ἐνῆσθα δόμοισιν. Huic respondent antistrophica si corruptelam δακρύοις in ΔΑΚΡΥ...οι...ν diducas et suppleas δάκρυ(σιν) οἷ(κτο)ν, ut versus prodeat σὺν δάκρυσιν οἷκτον ἰάπτων, cui strophicus qualem restituimus ἥ τις τότε ἐνῆσθα δόμοισι par est nec quidquam ad sensum et structuram deest. — Ad Ἔοις ἐρίδματος G. H. interrogat, hoc quid sit? Contendit Blomfieldius explicari posse a contentione aedificata ut sit „rixa rixam peperit“. At enim rixa aedificari dici non

potest, et si possit, non potest illa rixa aedificata esse quae rixam pepererit. Patet tamen quare ἐρίδματος et ipsum ad ἔρις revocet. Ni fallor de *rixa rixae inaedificata* cogitavit. Hoc sensu esset ἀπαξ λεγόμενον; nullibi enim ἔρις in compositis apparet, et simul barbarum, quia genealogia ἐριδόδματος requireret, ut in ἐλπιδοδώτης ασπιδοφόρος, similibus. Redeundum igitur erit ad ἔρι, ut ἐρίδματος sit aut *admodum domitus*, aut *admodum aedificatus*. Ita Θεοδμάτω σὺν ἐλευθερίᾳ Pind. Pyth. I, 61 quae libertas, nempe dorica, est divinitus i. e. praeceptis seu oraculis divinis condita. Prius cum loco contrarium esset, adjectivo verbali *activam* significationem proprio Marte dedit Stanlejus, qui Eris *viri* domitrix vertit, contra G. A. J. Ahrensius: „Quae tunc erat in aedibus discordia *firmiter condita* viri calamitas facta est“, ni fallor ad Agamemnonis cum Clytaemnestra rixam respiciens de Iphigenia. Haec tamen non fuerat in aedibus nec analogiam habet metaphora aedificandi notionem ad discordiam transferens. Scaliger scripsit: „ἐρίδμαντος ab ἐριδμάλνω“, irritò, Hom. II. π, 260 (σφῆκες) οὓς παῖδες ἐριδμάλνωσιν ἔθοντες. Ad haec G. H. „Quod placuit Blomfieldio. Quin Scottus in appendice Thesauri Stephaniani ἐρίδματος pro genitivo habuit ab ἐριδμα ducto“. Ipse ad Stanleji opinionem redit, deletò tamen ἔρις quod ex repetitione sequentium syllabarum ortum putat et τις post ἐρίδματος illato. Totus igitur locus ita compositus ex ejus manibus prodiit:

ἡ πολύμναστον ἐπηνθίσω αἰμ' ἀνιπτον,
σταῖσα τότ' ἐν δόμοισιν
ἐρίδματος ἀνδρὸς οἴζυς.

Vertit: *hei memorique cruore neque cluendo conspicua, in domo tum gravis pestis viri peremtrix*, sensu partim incongruo partim jejuno. Servanda omnino Ἔρις tanquam vox primaria et scrib. δύςδματος, quod syllabis ἔρι improspere repetitis, in ἐρίδματος mutatum fuit. Strophæ igitur hoc modo erit componenda:

ἡ γὰρ ἀπὴνθισας αἷμα δι' αἷμ' ἄνιπτον,
 ἥ τις τότε ἐνησθα δόμοισιν
 ἔρις δύσδματος ἀνδρὸς οἴζυς

cui antistrophica nulla nisi corruptae vocis *δακρύων* mutatione adhibita respondent:

τίς δ' ἐπιτύμβιος αἶνος ἐπ' ἀνδρὶ θείῳ
 Σὺν δάκρυσιν οἶκτον ἰάπτων
 Ἀλαθείᾳ φρενῶν πονάσει;

Sensus strophae est

Revera enim profudisti sanguinem ob sanguinem non ablutum,
 Quae tunc ineras aedibus
 Eris indomita viri calamitas.

Inest igitur uberior explicatio eorum, quae anapaestis in Helenam erant collata. Nam e rixis, quas expeditio ab Agamemnone ob fugam Helenae suscepta inter conjuges moverat praesens viri calamitas originem habuit, reditque chorus ad ea, quae initio tragoediae Calchas cecinisse dicitur, immolationem Iphigeniae v. 148 *Νεικέων τέκτονα σύμφυτον οὐ δεισήνορα* appellans. Haec si uberius exposuimus, veniam, puto, lectores dabunt ob ipsam illam *Ἔριω δύσδματος* de loco partim lacunoso partim desperato inter interpretes motam.

Secundus locus lacunosus, quem tractandum suscepimus est vers. 1425 usque ad 1485 *αὐχεῖς εἶναι τόδε τοῦργον ἐμὸν*. || *Μήδ' ἐπιλεχθῆς Ἀγαμεμνονίην εἶναι μ' ἄλοχον* usque ad *Τέλεον νεαροῖς ἐπιθύσας*, cui tres dipodias deesse antistrophica inde a. v. 1502 *οὐτ' ἀνελεύφθερον οἶμαι θάνατον* demonstrant. Corruptam lectionem asterisco indicat Vict. seu potius H. Stephanus, proprio Marte *μηδ' ἐπιλεχθῆς** scribens. Nam codices quos sequitur habent *μηδ' ἐπιλεχθῆς* Florent. *μή δ' ἐπιλεχθῆς* Farnes. Jam Pauwius correxit *μή δ' ἐπιλεχθῆς* quod dictum putat pro

ἐπιλέξης, nec aliter Auratus alii. Contra monet G. H. ἐπιλεχθῆς non posse significare *cogitaveris*; hoc enim ἐπιλέξασθαι dici. Sed μηδ' ἐπιλέξη scribi non potest propter hiatum, quem sequens Ἀγαμεμνῶν facit neque ἐπιλέξης cum Vossio. Hunc sequitur J. Fr. nec tamen docet, quid ἐπὶ sibi velit in composito. — G. Herm. μηκέτι λεχθῆ δ'. Quid vero ἐτι *etiamnum*? quid „dicatur“ eo loco quo *dicas* expertes cum respectu ad chorum, quem alloquitur et de cuius iudicio solo agitur. Praeterea δέ in tali dictione postpositum dictionis efficaciae nocet. Quis trium dipodiarum quae exciderunt sensus fuerit aliquo modo concludi potest ex iis quae in praecedenti duplici strophā ab Hemichoriis cantata fuerunt, quorum alterum rem factam ad Jovis consilia referebat v. 1464 ἰὼ ἰὴ διαὶ Διὸς Παναιτίου, πανεργέτα, alterum vero solam Clytaemnestrae culpam persequabatur v. 1471 κείσαι δ' ἀράχνης ἐν ὑφάσματι τῷδ'. His igitur, quae facinus ad Jovem et Clytaemnestram ita referunt, ut utriusque in eo partes appareant, cum respondeat regina ita, ut de se sola agat, manifestum est, alterum quoque caput de Jovis παναιτίου consilio non potuisse ab ea praeteriri. Itaque suppleam

αὐχεὶς εἶναι τόδε τοῦτογον ἐμὸν
 Καὶ Διὸς αἴσαν συντελέσασαν.
 Μὴ τὰδ' ἐπεύχου μηδ' ἐπιλεχθῆς
 Ἀγαμεμνῶν εἶναι μ' ἄλυσον.

Jam μηδέ post μὴ concinne additur et recte se habet ἐπιλέγεσθαι. Id enim et forma extensiva ἐπιλογίζεσθαι fere eodem redeunt. Ἐπιλέγεσθαι enim est legendo aliquid cognoscere ἀναγιγνώσκειν, Herod. I, 124 λαβὼν δὲ τὸ βιβλίον ἐπελέγετο. Hinc *secum reputare* ib. I, 78 ταῦτα ἐπιλεγόμενον Κροίσου VII, 147 πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα et cum prohibendi notione ib. VII, 149. Nec offendi debuisset G. H. quod in media verbi ἐπιλέγεσθαι significatione aoristus passiva forma ἐπιλεχθῆς adhibetur. Id enim non in aoristis solis, sed in perfectis quoque fieri solet, quin verba media inveniuntur quae nullam perfecti

aut aoristi formam nisi passivam admittunt, ut ἀπαλλάττομαι ἀπήλλαγμα ἀπηλλάχθην, et quod ad nostrum locum proprius accedit διαλέγεσθαι διελέχθην pro διελέξατο quo Hom. utitur. Adde si tanti est Pind. Pyth. I, 52 ἐστρατεύθην pro ἐστρατεύσατο. Sensus igitur *neque tecum cogites (denke nicht dabei)*.

Post luctuosam de Agamemnonis sepultura querelam chori v. 1527 seqq. τίς δ' ἐπιτύμβιος αἶνος ἐπ' ἀνδρὶ θείῳ quam supra emendavimus, acerbissima sequitur Clytaemnestrae de eadem oratio v. 1530 οὗ σε προσήκει τὸ μέλημα λέγειν τοῦτο cum quatuor dipodiarum anapesticarum defectu, quem antistropha v. 1548 seqq. ἐς τόνδ' ἐπέβης σὺν ἀληθείᾳ κ. τ. λ. aperuit.

V. 1530 habet οὗ σε προσήκει τὸ μέλημα λέγειν ubi expectes μέλειν quod Auratus et Stanlej. proposuerunt noto graecismo; nec tamen quidquam novandum, cum λέγειν ad ea ipsa quae dixerat chorus referri possit. *Non tuum est, de hac cura loqui, quae scilicet ad nos pertinet* — πρὸς ἡμῶν κάππεσε, κάτθανε. Mireris Porsoni iudicium qui Advers. p. 139 haec notat: „Dele κάππεσε, κάτθανε et subaudi ἐστι“, eoque flore suo locum privat. Accedit quod neque τὸ μέλημα carere potest demonstrativo τοῦτο, et quod elocutionis concinnitate et elegantia sublata locus aperitur dictioni vulgatae et nequaquam lyricae: τοῦτο πρὸς ἡμῶν ἐστι, ne commemorem hac ruina dimidiam sententiae partem absumi, quae verbis καὶ καταθάψομεν terminatur. Sensus: *nos, qui eum projectum interfecimus sepeliemus* sc. αὐτόν. — v. 1531 τῶν ἐξ οἴκων Auratus in ἐξοίκων conjunxit. Sed lubrica hic omnis mutatio, quia in hoc ipso loco omnium editorum, qui metrorum aequalitatem curant consensu lacuna duorum versuum incipit, quam comparatio cum antistrophicis v. 1548 seqq. aperuit. Quo argumento hi fuerint partim locus Choeph. v. 423 seqq. docet, qui de Agamemnonis sepultura agit ἰὼ δαῖα πάντολμε μήτερ Δαῖαις ἐν ἐκφοταῖς || ἄνευ πολιτῶν ἄνακτι || ἄνευ δὲ πενθημόνων || Ἐτλης ἀνώμοκτον ἄνδρα θάψαι partim ea, ad quae respondet hic Clytaemnestra v. 1522 seqq. τίς δ'

ἐπιτύμβιος αἶνος κ. τ. λ. Ad priora illa G. H. „τῶν ἐξ οἴκων de domesticis dicta: sequebatur autem, ut conjici potest „*neque alios patiemur comitari funus*“. Quodsi vero ad ea respondet quae chorus questus est, non potuit hoc fieri sine aliqua honorum funebrium commemoratione, quos et ipsos interemto denegat. Itaque locum ita fere constituendum putaverim:

οὐχ ὑπὸ κλαυθμῶν ἀποπεμπόμενον
τῶν ἐξ οἴκου μηδὲ πολιτῶν,
λοιβῶν τ' ἀτυχόντ' ἐπιτυμβιδίων.

Praeter has lacunas in his postremis scenis admodum corruptis aliae minori ambitu inveniuntur, quas breviter recensebimus.

v. 1519, 20.

ΧΟΡΕΥΤΗΣ Β'

Τοῦτο γον εἰργαστα δοκεῖ μοι βασιλέως οἰμιώγμασιν

ΧΟΡΕΥΤΗΣ Γ

Ἀλλὰ κοινωσάμεθ' ἂν πως ἀσφαλῆ βουλεύματα.

Huic scenae parti systema antitheticum quinque versuum trochaicorum tetrametrorum inest, quorum duo priores strophae, duo sequentes antistrophae, quintus epodo respondent. Sed hiat sententiarum nexus in postremis duobus. Nam si caedes confecta in priore statuitur, non amplius tempus deliberandi datur. Accedit, quod prior versus ita constitutus est, ut in sequenti oratio per ἀλλά continuari non possit, quo indicatur periculum quidem summum esse, sed deliberationem non prorsus exclusam, quae deinceps re vera instituitur. Itaque statuendum excidisse versum hoc fere sensu: οὐ διχορροφῶς τὸ δεινὸν τοῦτ' ἐπισκῆπτει πόλει, ut sequens annecti possit. Ἀλλὰ κοινωσάμεθ' ἂν πως ἀσφαλῆ βουλεύματα, quo admisso numerus epodicorum versuum strophicis et antistrophicis aequatur. Nexus est: Non sane dubium, quin hoc malum si non perfectum est, urbi immineat. Sed videndum, num de eo aver-

tendo consilium certum aliquo modo iniri possit. Jam recte quartus Choreuta sententiam de irrumpendo in aedes subjungere potest —

V. 1372, 3.

*Θαύμαζομέν σου γλῶσσαν, ὥς θρασύστομος
Ἦτις τοιόνδ' ἐπ' ἀνδρὶ κομπάζεις λόγον.*

His versibus non respondent ea, quae subjungit Clytaemnestra. Nihil enim notant nisi audacis linguae post tale facinus jactantiam, contra reginae verba aperto indicant, chorum ipsi poenas ingruentes miratum esse tanquam mulieri quae imprudens et ad propellendum hostem non praeparata egerit. *Πειρᾶσθε μου γυναικὸς ὥς ἀφράδμονος.* Hic igitur sententiarum hiatus expleri poterit, additis duobus versibus fere his:

*οἷε δ' ἀνόσιον ἔργον ἐξειρνασμένη
ἔξω βαρείας αἰτίας ἔχειν πύδα.*

V. 1415, 4.

*κεῖται γυναικὸς τῆςδε λυμαντήριος
Χρυσήτων μείλιγμα τῶν ὑπ' Ἰλῶ.*

Lacunam hic detexit G. Hermann sagacitas. Is graviter interpretum socordiam increpat, quorum nullus hic obhaeserit. „Adeo, inquit, in verbis occupati, quid res, quid recta ratio, quid poesis flagitet, negligere consuerunt“; offensio sane inest in eo, quod post *κεῖται* et gravissimum hoc initium Agamemnonem non nisi adjectivo nomine, non substantivo notat, quod scribendo *λυμαντὴρ ὅδε*, vel *λυμαντὴρ νεκρός* facere poeta potuisset. Nullam tamen in hoc versu vitii suspicionem esse. Itaque certissimum putat, versum excidisse et confisus indicio suo, recto sane et sincero pergit: „Ac vel hebetior aliquis, opinor, sentiet, quantum ab librorum illa debili atque imperfecta oratione distet plene enunciata sententia, ut si ejusmodi versum, qualem potuit saltem facere Aeschylus adjicias:

κεῖται γυναικὸς τῆςδὲ λυμαντήριος
 ἀνὴρ θυγατρὸς τῆς ἐμῆς φονεὺς ὅδε
 Χρυσήϊδων μέλιγμα τῶν ὑπ' Ἰλίου.

Sed de Iphigeniae nece jam antea et multo gravius actum est et jejuna est simplex rei crudelissimae hic repetitio *θυγατρὸς τῆς ἐμῆς φονεὺς ὅδε*. Obstat porro scenae qui requiritur progressus. Nam post ea quae de caede Iphigeniae, tanquam de caussa primaria facinoris sui primo loco peregit oratione gravissima, inde v. 1385, ad reliquam argumenti partem veniendum erat, nempe ad adulteros conjugis amores, quibus exasperata fuit, interposito Aegisthi praesidio, ut simul via aperiretur ad ipsum introducendum, ut fit finita reginae cum choro altercatione.

Itaque versum praemiserim cum respectu ad paternas Aegisthi et conjugales sui ipsius injurias ulciscendas compositum:

Τούτῳ δὲ καμοὶ κατθανὼν ἀνὴρ ὅδε
 Κεῖται γυναικὸς τῆςδε λυμαντήριος.

In Aegisthi narratione, quae inde a. versu 1559 sequitur de dapibus Thyesteis nuper in Ephemeridibus nostris majorem lacunam post v. 1576 octo fere versuum demonstravi et explere utcunque ausus sum; minor deprehenditur in oratione chori, qua Aegistho is respondet:

Αἴγισθ' ὑβρίζεις ἐν κακοῖσιν οὐ σέβω·
 Σὺ δ' ἄνδρα τόνδ' ἔφης ἐκὼν κατακτανεῖν κ. τ. λ.

Ita MSS. Incongruum est istud „*Tu vero dicebas*“ et nexus deest. Hunc ut aliquo modo sarcirent plerique Pauwii conjecturam *τόνδε φῆς* sequuti sunt. Solus G. H. perspexit lacunam unius versus esse, eamque non solum orationis hiatu, sed antithetica quoque ratione demonstrari, qua hoc colloquium compositum est. Lacunam post tertium chori versum statuit et ita supplet:

Σὺ δ' ἄνδρα τόνδε φῆς ἐκὼν κατακτανεῖν
 Μόνος δ' ἔποικτον τόνδε βουλευῆσαι φόνον;
 Τόλγαρ στυγηθεὶς δυσθέοις τολμήμασιν
 οὐ φημ' ἀλόξειν ἐν δίκῃ τὸ σὸν κάρα
 δημοῤῥυφείς, σάφ' ἴσθι, λευσίμους ἀράς.

Ad structuram confert Choeph. v. 882 φιλεῖς τὸν ἄνδρον; τόλγαρ ἐν ταύτῳ τάφῳ Κείσει. Versus bonus et fere Aeschyleus, sed infert loco structurae μετάβασιν, admodum duram, qua pro οὐκ ἀλύξεις sequitur οὐ φημ' ἀλύξειν. Itaque lacunae situm statuo in corruptela σὺ δ' ἄνδρα τόνδ' ἔφης esse, hoc fere modo explendae:

Σὺ δ' εἰ δόλοισιν ἐνταθεὶς ἀτηροῖς
 Τὸν ἄνδρα τόνδε φῆς ἐκὼν κατακτανεῖν,
 Μόνος δ' ἔποικτον τόνδε βουλευῆσαι φόνον,
 οὐ φημ' ἀλύξειν κ. τ. λ.

Nam de dolis suis et machinationibus gloriatus fuit v. 1590, ubi tamen scribendum πᾶσαν συνάψας μηχανὴν εὐβουλίας pro δυσβουλίας. Non enim mala, sed sapientia sua consilia sicarius praedicare debuit.

V. 1614 seqq.

Τὸ γὰρ δολῶσαι πρὸς γυναικὸς ἦν σαφῶς.
 Ἐγὼ δ' ὑποπτος ἐχθρὸς ἢ παλαιγενής
 Ἐκ τῶνδε τοῦδε χρημάτων πειράσομαι
 Ἄρχειν πολιτῶν.

Turbas secundi et tertii versus e Codd. in Victorianam ed. translatas remove-re studuit Porsonus ἢ et mox ἐκ τῶν δὲ τοῦδε scribendo. G. Herm. monet, nimis abruptam esse Agamemnonis mentionem, quibus sic demum recte se fretum dicere poterit Aegisthus, si eas nunc suas esse significasset. Huc accedit, quod antithetica versuum ratio docet, unum excidisse. Itaque G. H. putat, hoc fere modo haec cohaesisse:

ὥς τ' ηὐλαβεῖτ' ἄν· νῦν δ' ἐγὼ κρατῶν δόμων
'Εκ τῶνδε τοῦδε κ. τ. λ.

Istud ὥς τ' ηὐλαβεῖτ' ἄν non intelligo, et si voluit ὥς τ' εὐλαβοῖτ' ἄν, incongrua est ad cautionem exhortatio, inprimis circumspecta hac dictione inclusa. Hanc igitur prorsus removendam judico, et si divinare licet,

Καὶ νῦν κρατῶνων σκῆπτρα καὶ θρόνους πατρός
'Εκ τῶνδε τοῦδε χρημάτων κ. τ. λ.

'Εκ τῶνδε non est *subinde*, sed sceptri et throni auctoritate subnixum.

Finem tragoediae inde ab initio tetrametrorum initio v. 1630 quatuor lacunis hiare quae singulis versibus suppleri possint nuper in Ephemeridibus nostris monui additique post vers. 1633 ἀλλ' ἐπεὶ κ. τ. λ.

Γνώσομαι γὰρ ἄνδρα δειλὸν μηδὲν ἐν μάχῃ σθένειν.

Post 1638 Δεχομένοις λέγεις κ. τ. λ.

Αἶγ. τὴν τύχην σέβου, μόρον δὲ χειρὸς ἐξ ἐμῆς δέχου.

Post 1648 κακβαλεῖν . . . ἔπη

Ταῦτα πῶς ἄνεκτ' ἂν εἶη καὶ πρὸς ἀνδρῶν δημοτῶν;

Versu autem praecedente σώφρονος γνώμης qui et ipse lacunosus est ad finem orationis Clytaemnestrae translato et suppleto, hi ita sese excipient:

ὣδ' ἔχει λόγος γυναικὸς, εἰ τις ἀξιοῦ μαθεῖν,

Σώφρονος γνώμης δ' ἀμαρτεῖν τὸν κρατοῦντ' οὐ σύμφορον.

In εἴ τις Aegisthum intelligit et modeste monet, cui admonitioni cedit Aegisthus et moderatius jam respondet v. 1647 ἀλλὰ τοῦςδε μοι μάταλαν γλῶσσαν ὣδ' ἀπανθίσαι κ. τ. λ. — Duobus versibus postremis tragoedia eadem, quam toties notavimus textus deveslatio ultimas voces ademerat, quos ἐγὼ et καλῶς addendo e Scholiis integros jam Canterus poetae reddidit, sed adjungendus erat versus, ne tragoedia ante periodi exitum finem inveniret, fere hic: πάνθ' ὅσοισι δεῖ κατ' αὐτὰ σωφρόνων βουλευμάτων.